

PLANINSKI VESTNIK

Glasilo
Planinske zveze
Slovenije

REVILJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

110. LETO / APRIL 2005 / 700 SIT

4

Smeh v gorah

Bogomil Brinšek, planinski fotograf

Prvi ženski vzpon na Cerro Torre

9 770350 434008

Potovanja so srečanja z drugačnostjo – ne le za popotnika.
Spoznavanje drugačnosti bo še prijetneje, če se bomo dobro počutili.

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

Čevlji Meindl Magna bodo poskrbeli, da bomo na tujih tleh stali čvrsto in udobno.

MEINDL

Bridgedale®

TRIGLAVSKI NARODNI PARK
NADZORNIKI TNP SO PRI SVOJEM DELU
OBUTI V NOGAVICE BRIDGEDALE.

MEINDL MAGNA / ŽENSKI IN MOŠKI MODEL

Čevlji za vse, ki ljubijo udobje – na ulici, v službi, na sprehodu, na potovanju. Vedno, ko nam preti, da bomo velik del dneva preživel v čevljih, bomo Magni hvaležni.

NI DOBRIH ČEVLJEV BREZ DOBRIH NOGAVIC!

WOMEN'S ACTIVE

Ženske nogavice za nizke čevlje.

WOMEN'S TRAVELLER

Ženske nogavice za vsakdanjo rabo in rekreacijo.

ACTIVE LIFESTYLE

Nogavice za vsakdanjo rabo in rekreacijo.

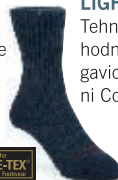
GTX TRAIL

Lahke, več-funkcionalne tehnične nogavice.

LIGHT HIKER

Tehnične pohodniške nogavice z vlakni CoolMax®.

A.T. LEISURE

Tehnične pohodniške nogavice za toplejše vreme z vlakni CoolMax®.

PRODAJNA MESTA MEINDL

Ljubljana: POHODNIK
TOMAS SPORT [City Park,
Čopova, Mestni trg]
HERVIS [Vič, City Park]
ELAN [Rudnik]
ANNAPURNA WAY

Škofja Loka:
ELAN

Kranj:
ELAN
HERVIS

Bled: KOALA SPORT

Begunje: ELAN

Kranjska Gora: KEJŽAR

Kamnik: ELAN

Celje: HERVIS

Maribor: HERVIS

Novo mesto: HERVIS

Nova Gorica: ELAN

Kobarid: SPORTLAND

PRODAJNA MESTA BRIDGEDALE

V VSEH TRGOVINAH

ELAN
FABIANI
HERVIS
TOMAS SPORT
PROMONTANA
ALP KOMERC

IN Ljubljana: POHODNIK
ANNAPURNA WAY
GOLTES

Kranjska Gora: KEJŽAR

Kobarid: SPORTLAND

Trbovlje: GOLTES

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovnih znamk MEINDL in BRIDGEDALE v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

Izdajatelj in založnik:
Planinska zveza Slovenije
ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno,
julija kot dvojna številka.
Planinski vestnik objavlja izvirne
prispevke, ki še niso bili objavljeni
nikjer drugje.

105. letnik

Naslov uredništva:
PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvoržakova ulica 9, p.p. 214
SI-1001 Ljubljana
telefon: 01 434 56 86, faks: 01 434 56 91
e-pošta: pv@pzs.si
http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič –
Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate,
Emil Pevec (tehnični uredniki),
Andrej Štritar (namestnik odgovornega
urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak
Lektoriranje: Mojca Volkar

Grafična priprava: Studio CTP, d. o. o.
Tisk: DELO tiskarna, d. d.
Naklada: 5150 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte
natisnjene in po elektronskem mediju na naslov
uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih
prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega
računa PZS je 05100-8010489572, odprt
pri Abanki, D.D., Ljubljana. Naročnina 6.950 SIT,
50 EUR za tujino, posamezna številka 700 SIT.
Članarina PZS za člane A vključuje naročnino.
Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu
številke. Ob spremembi naslova navedite
tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne
odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto.
Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva.
Kopiranje revije ali posameznih delov brez
soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo
si pridržuje pravico do objave ali neobjave,
krajšanja povzemanja ali delnega objavljanja
nenaročenih prispevkov v skladu s svojo
uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti
sofinancirata Ministrstvo za šolstvo, znanost
in šport in Fundacija za financiranje športnih
organizacij v Republiki Sloveniji.

Fotografija na naslovnici:
Sv. Jakob nad Katarino
Marjan Bradeško

ODGOVORNOST

Pomlad je prišla v deželo. Medtem ko v dolinah zelenijo travniki, ozaljšani z bohoto pisanim cvetjem, so gore še bele. Toda tako, kot v mladem srcu spomladi vzdrhti ljubezenski nemir, ki ga grejejo vse močnejši sončni žarki, se prebujajo tudi tisti nerazložljivi nemir, ki nas žene navzgor v bele višave. Dih spomladanskega ozračja se dviga tudi v zasnežene stene in grebene, čeprav je tam še vse zimsko in tiho.

Prav je tako, prav je, da se odpravimo gor. Seveda pa se vsak, ki resno hodi ali pleza po gorah, zaveda, da so zasnežene gore veliko nevarnejše in zahtevnejše kot kopne. Ne le zaradi številnih dodatnih objektivnih nevarnosti; verjetno smo se pozimi tudi malo polenili, zgubili nekaj gibčnosti in moči. Zato se moramo lotiti vzponov kar se da previdno, s postopnim stopnjevanjem dolžine in zahtevnosti tur, z vso potrebno opremo in še z marsičim ... Predvsem pa se jih moramo lotiti z veliko odgovornosti!

Odgovornost - da, te najpomembnejše stvari ne samo v gorništvu, ampak tudi na splošno v življenju, nam včasih malo zmanjka. Odgovornosti do sebe, do svojih bližnjih, do nedoumljive svetosti življenja ...

Konec marca sem bil povabljen na predstavo znamenitega alpinista svetovnega slovesa Marka Prezlja, ki je potekala v imenitnem okolju elegantne Repanškove galerije pri Volčjem potoku. Prezelj, ki sem ga seveda že dlje časa poznal po izjemnih alpinističnih dosežkih in tudi kot odličnega gorskega vodnika, ki je tudi poklicno popolnoma vdan goram in vrhunskemu alpinizmu, je v daljšem originalno koncipiranem predavanju ob brezhibnih diapozitivih prikazal nekaj izsekov iz svoje bogate gorniške dejavnosti. Uporabil je preprost jezik, brez kakršnega koli pretiravanja, samopoveličujočih poudarkov in poceni videoefektov. Pa vendar sem že na prigrizku po predavanju globoko v sebi začutil, da je bilo to predavanje nekaj posebnega, da ga je ves čas povezovala nevidna, nikoli eksplicitno poudarjena pomenska nit.

Ko sem se potem vozil domov proti Ljubljani, sem tuhtal in razmišljal ter skušal izluščiti to nevidno nit, kakor sem jo med predavanjem dojel. In - odkrilo se mi je: ta nit se imenuje ODGOVORNOST! Spoznal sem, da nam je o svojih alpinističnih dogodivščinah pripovedoval zrel alpinist, duhovno povsem stabilen, predvsem pa zlahtno odgovoren človek. Videl sem, kako se je nekajkrat odpovedal slasti »končne« zmage, ker mu je odgovorni razum ukazal umik; kako je na podlagi bogatih izkušenj in treznega razmisleka o možnem tveganju znal sam sebi reči: »Dovolj je, konec!« To nikakor ni »alpinizmo eroico«, ki je na žalost terjal toliko dragocenih mladih življenj, ki je zavil v črno žalost številne žene, otroke, starše, svoje in prijatelje. To je brez dvoma veliko višja raven alpinističnega delovanja, ki nad vse, tudi neskončno ljubljene gore, postavlja svetost, enkratnost in neponovljivost slehernega življenja.

Veliki Walter Bonatti, ki je v svojem življenju izkusil vse najhujše, kar lahko človek doživi v podivjanem gorskem svetu, je nekoč zapisal, da so »gore pravzaprav kup kamenja, ki mu le človek s svojo navzočnostjo in ljubeznijo vdihne vso lepoto in pomen«. Toda to je lahko samo človek, ki se vrne ...

Tisti, ki je odgovoren.

Andrej Mašera

AKTUALNA TEMA 4-16

Krave so asfalt požrle.....	6
Marjan Bradeško	
Skurite heretika!.....	8
Dušan Škodič	
Izgubljeno... in najdeno.....	12
Ivanka Korošec	
Težavna pot čez Komarčo.....	14
Jože Vogrin	

PLANINSTVO 17-42

Bogumu Brinšku ob 120 letnici rojstva	17
Vojko Čeligoj	
V kraljestvu Rokavov	21
Brane Pahor	
Spomini na bohinske gore	25
Pavel Dimitrov	
Oblaki.....	26
Jana Remic	
Zimi v slovo.....	28
Katja Podergajs	
Monte Rosa - Dufourspitze	30
Stanko Lodrant	
Velikaaansko ogledalo	34
Darinka Kobal	
V sožitju z naravo ali svobodni let.....	35
Katja Maček	
Pisma ob jubileju Planinskega vestnika	36
Stoletnica rojstva planinskega fotografa Ferda Premruja	38
Marjeta Keršič - Svetel	
Albin Vengust.....	39
Danilo Škerbinek	
Peter Skvarča.....	41
Marjeta Keršič - Svetel	

IZLET 43-52

Turni smuk Rodica in »mladinci« AO Bohinj	43
Martin Šolar	
Rodica, 1966 m	47
Andrej Stritar	
Na Montaž po Kugyjevi smeri	48
Stane Poljak	
Kugyjeva smer v severni steni Montaža.....	52
Andrej Mašera	

ŽIVLJENJE GORA 53-56

Blišč in beda varovanja narave v TNP	53
Andrej Stritar	
Ceste v Fužinskih planinah	55
Tomaž Rusimovič	

ALPINIZEM 57-68

Prvi ženski vzpon na Cerro Torre	57
Monika Kambič Mali	
O doživetjih na odpravi Daulagiri '04	60
Matija Klanjšček	
»Počitnice« v narodnem parku Yosemite	65
Aleš Česen	

NOVICA IZ VERTIKALE 68

NAŠA SMER 69-72

Gamspitz.....	69
Andrej Stritar	

PISMA BRALCEV 73-74

LITERATURA 75-76

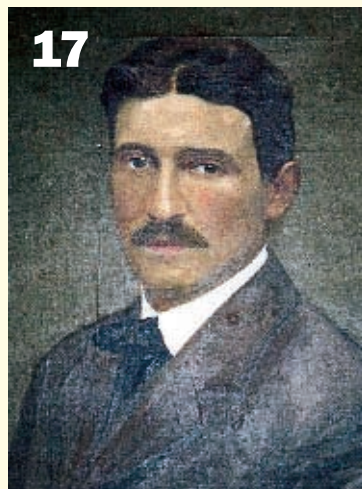
NOVICE IN OBVESTILA 76-80

Kako poznamo naše gore	81
Andrej Stritar	

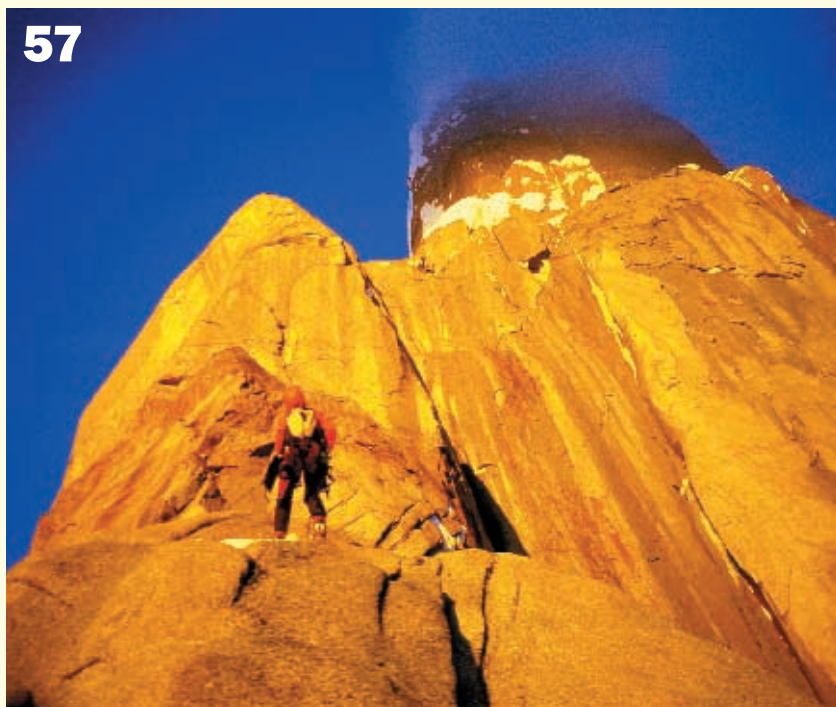
Smeh v gorah

Smeh v gorah. Že v dolini je pol zdravja, v gorah še toliko bolj. Prinaša veselje, sproščenost, preprosto doda piko na i. Tudi takrat, ko ne gre vse po načrtih. Ko dež pokvari turo in po ves dan ždiš v koči. Kaj je boljšega kot zdrav smeh, ki tak turoben dan skrajša, kaj prijetnejšega kot prešerno nasmejan obraz v trenutku, ki se zdi prav klavrn. In planinci so veseli ljudje. V dolini težko vidiš toliko pristnega veselja, veselja, ki ga porodi osvojen vrh, veselja, ki ga prinaša družba dobrih prijateljev.

Bogumilu Brinšku ob 120 letnici rojstva

K spominski plošči pri Brinškovich, ki označuje, da se je v tej hiši, pred 120 leti (10. avgusta 1884) rodil pomemben mož, zaslužen za slovensko planinstvo, jamarstvo, smučarstvo in amatersko fotografijo, je delegacija domačinov znova pritrčila venček rdečih nageljnov in s tem simbolično potrdila hvaležnost tako domačinov, kot društev, ki nadaljujejo Brinškove dejavnosti na Bistriškem.

Prvi ženski vzpon na Cerro Torre

Fitz Royu je seveda moral slediti Cerro Torre. Na žalost mi je Tina že konec poletja povedala, da se bo to zimo posvetila svoji diplomji. Kaj zdaj? Možnosti ni prav veliko. Takoj sem se spomnila Tanje Grmovšek in jo poklicala. Seveda je bila za stvar, a takrat še nisva čisto dojemali resnosti tega projekta ...

Božiček z jelenčki julija na Tromejji.
Mladi hitro najdejo razlog za veselje. 📷 Irena Mučibabić

Smeh v gorah

Krave so asfalt požrle

✍ in 📷 Marjan Bradeško

Vroč poletni dan je puhtel in prenapolnjeni avtobus se je komaj prikopal iz Trente čez Vršič. To je bilo še v tistih starih časih, ko si bil lahko srečen, če si stal na spodnji stopnički pri vratih – nesrečneži so namreč ostajali zunaj. Naš avtobus je končno odpeljal navzdol proti Kranjski Gori. Na dvojnem ovinku pod Erjavčevo kočjo je nenadoma obstal in vročina je postala že neznošna. Vzroka tisti, ki smo bili natrpani v zadnjem koncu, nismo vedeli. Pa je zvedave obraze razjasnil legendarni Jaka Čop, ki je sedel v zadnji vrsti. »Krave so asfalt požrle,« je dejal. In vsa tista zatohlost in nejevolja sta ob tej izjavi preprosto izginili, nasmeh je prilezel še na najbolj mrke obraze. No, krave so se v resnici pasle, res so stale na asfaltu, tudi jedle so, ampak k sreči le zelenje ob robu ceste.

Smeh v gorah. Že v dolini je pol zdravja, v gorah še toliko bolj. Prinaša veselje, sproščenost, preprosto doda piko na i. Tudi takrat, ko

ne gre vse po načrtih. Ko dež pokvari turo in po ves dan ždiš v koči. Kaj je boljšega kot zdrav smeh, ki tak turoben dan skrajša, kaj prijetnejšega kot prešerno nasmejan obraz v trenutku, ki se zdi prav klavrn. In planinci so veseli ljudje. V dolini težko vidiš toliko pristnega veselja, veselja, ki ga porodi osvojen vrh, veselja, ki ga prinaša družba dobrih prijateljev. Tu seveda ne govorimo o tistem »veselju«, ki je značilno za pozne večere kakšnih od alkohola spodbujenih »planincev« – tistemu pravzaprav rečemo »veseljačenje« in ne sodi v svet, ki od vseh svetov ostaja še najbolj pristen. V svet narave in samotnih gora. Govorimo o veselju, ki še dolgo pusti jasno lice, ki ne pušča nobenega glavobola, ki je nalezljivo in »okuži« vse, ki so s teboj. In ko malo razmišljaš o vseh v gorah preživetih trenutkih, je veselih, smešnih, zabavnih, morda tudi tragikomičnih dogodkov prav veliko. Dovolj, da jih deliš s tistimi, s katerimi si jih skupaj doživljal – in se znova nasmejiš – pa tudi dovolj, da jih poveš še drugim.

Ne bo treba jesti asfalta – dovolj je še paše (Krvavec).

Ati, glej kozlā! (Kdo komu?)

Iz anonimnosti se vzpenjam

Iz anonimnosti se vzpenjam
nate,
v razsežnost, glej,
zdaj drugo grem.
V dolini rekel bi - ne menjam,
a tu drugače nate zrem ...

Prelestna gora,
kot nevesta
si v pajčolan odeta vsa!
In roka tujca
tu je gesta
najboljšega prijatelja.

Mikavna mi ostani,
čista,
v skrivnost zavita, ljubljena!
Čez tisoč let mi misel
ista
priplava k tebi naj z neba ...

Aleš Tacer

Ob čem vse se nasmejemo? Kolikor je tistih, ki hodimo v gore, toliko je smešnih dogodkov. Nekoč sva z Mojco prespala v Krnici in kot vedno šla spat silno zgodaj. In da bi bila ob pol štirihi zagotovo pokonci, je Mojca vzela s seboj majhno budilko in jo potisnila pod blazino. Pozno ponoči je skupina veselih fantov prištorkljala v sobo, dolgo so ropotali in ko je končno le zavladala gluha tišina, se je izpod blazine zaslišal enakomerni »tik-tak, tik-tak«. Eden izmed veseljakov je z grozo v glasu izjavil: »Fantje, pokopani smo!« Drugič sva z Urško v lovski koči pod Vežo prespala na podstrešju in po strmi lestvi kar pod pazduho spravila gor njenega psička. Zjutraj ga je pograbila panika pred globino in nikakor ga ni bilo mogoče spraviti dol. Pa sem posredoval - zbasal sem ga v spalno vrečo, prijel opletajoči žakelj in se spustil na tla. Moja »vreča krompirja« se je divje zvijala, skakala gor in dol, režala sva se v sveže jutro - in psiček je kaj kmalu veselo tekal po travniku. Smejemo se

seveda tudi ob zanimivih napisih - nekoč je na Plemenicah na ozkem prepadnem robu pisalo: »Za slone prepovedano!« Najbolj pa se, če se znamo, lahko nasmejemo na svoj lastni račun. Blagor tistim, ko to znajo. Ni ga bolj zdravega in sproščenega smeha od tega.

Zato smo tudi v uredništvu naše revije vedno veseli piscev, ki kakšno plat gorništvā prikažejo tudi na hudomušen način. K sreči v zadnjem času spet dobivamo take prispevke, morda se kje pojavi novi Janko Mlakar, ki je pred mnogimi leti tako dobro popisal težave Trebušnikovega strica. Tistega pravega »dedca«, ki je imel »sto dvajsti kilu«, kot poje Iztok Mlakar, in se je komaj stlačil v Aljažev stolp. Ko pa je v njem še skromno prigriznil, se je znašel v težavah. Ni več mogel ven ... Smeh pa naj kar gre! ●

Skurite heretika!

Kako s Polhograjske Grmade videti Špik?

*Pomladna ploha nad
Polhograjsko Grmado,
desno Tošč.*

✍ Dušan Škodič 📷 Marjan Bradeško

Prvo soboto po novem letu mi je mlajša sestra pred vrata odložila Katjo in Arnija ter odbrzela proti Bledu na neki dril menedžmenta. O tem me je kot običajno obvestila šele prejšnji večer in s tem stopila na vrat mojim pregrešnim željam, da dam svojim novim derezam za pokušino prvega snega med zobe. Pa bodo ubožice še malo cvilile v kleti, preden mi jih bo uspelo spustiti na pašo, ker mi z mlajšo sestro ni bilo nikoli usojeno živeti v posebni demokraciji. Na svoji strani je od nekdanj imela starše in stare starše, pa samo štiri leta mlajša je od mene, če je to sploh lahko kakšen razlog. Namesto diplome na univerzi je staršem poklonila Katjo, in ko so to prebavili, jih je še seznanila, da njena hči ne bo nikoli postala razvajena edinka. Tista leta je bil zelo popularen igralec Arnie Schwarzenegger in med nosečnostjo si je po desetkrat pogledala vsako njegovo videokaseto, kar so jih premogli v videoteki na koncu naše ulice. Če najini starši do takrat niso vedeli, kako bo preprečila, da bi bila Katja edinka, so lahko odgovor na to dobili že leto kasneje; v ljubljanski porodnišnici so spoznali še malega Arnija. Se kdo od bralcev mogoče še spomni filma Predator, kjer je filmski Arni preganjal nekega nevidnega stvora? Ja, vsa žlahta je namreč še kakšno leto po tem ugotavljala, da so očeta bojda nekoč celo videli, vendar pa nihče od njih na lastne oči. Izginil je ravno tako kot tisti stvor iz filma. Če ga Katji še

ni uspelo dokončno odgnati, je to še enkrat več uspelo junaku Arniju. Našel bi se marsikdo, ki bi rekel, da je bila ženska precej nespametna. Pa kolikor bolj premišlujem, naša »ta mala« si je s tem zagotovila, da so kasneje za njeno potomstvo skrbeli starši, stari starši in ne nazadnje še jaz, ki me o pripravljenosti na to ni nikoli nihče nič vprašal.

Mladež gre na pot – kjer bi se lahko peljali

Edina dobra stvar sedaj je, da mi uspe svoja nečaka pripraviti za kakšen krajši planinski izlet. To je tudi moj edini pogoj, ki ga nikoli ne opustim, če ju že dobimo na počitnice. Na marsikatero finto sem že padel do sedaj, tudi na to, da sta nekoč v nahrbtničkih prinesla igrače, ker sta planinske čevlje tik pred odhodom od doma zabalinala pod posteljo. Ampak stric jima je šel takoj kupit nove, tiste najcenejše, ki so se sploh lahko dobili. Ti so bili posledaj za vsak slučaj kar pri nas doma. Sestrina »mladiča« me po tistem na mojo srečo nista več preskušala na tak način, saj so jima bile tiste »rezerve« v naši omari že zdavnaj premajhne. Verjetno pa, da sta jo tedaj zaradi poceni obutve odnesla z nekoliko bolečimi nogami. Moje prepričanje je, da morajo vedno starejši vzgajati otroke in ne obratno!

Povezali smo »culice« in se odpeljali v dolino Ločnico, ki se z medvoške strani zajeda v Polhograjsko hribovje. Malo smo se pričkali, ker sem

jima moral lagati, da nimamo istega cilja kot izletniki, ki so se peljali mimo nas in po hribu navzgor, kjer se po starem reče tudi Sv. Katarina nad Ljubljano.

»Stric, zakaj se moramo mi vedno matirati v hrib, če bi se pa lahko peljali do istega cilja?« je najedal Arni.

»Zato ker se ne bomo s »kokošarji« bráteli. Pri meni bosta hodila tako, kakor se spodobi za poštene planince!«

»Kaj pa so to klošarji?« je zanimalo Katjo, ki obiskuje tretji razred osnovne šole.

»Nisem rekel klošarji, te bi ti kot Ljubljanka že lahko poznala s Čopove, železniške postaje ali kaj vem od kje, ker sem sam že skoraj pozabil, kakšen je center Ljubljane. Rekel sem kokošarji, to pa zato, ker se nekateri v soboto ali nedeljo z avtom pripeljejo na Katarino ter s seboj prinesejo pečeno kokoš ali kaj podobnega in jo po dobre pol ure hoje že glodajo na vrhu Grmade in mečejo obrane kosti dol v Mačkov graben, kot da so tam res kakšne sestradane mačke, ki komaj čakajo nanje. V ponedeljek pa v službi pripovedujejo, da so bili včeraj v hribih in kako jih danes bolijo utrujene noge. Z njimi se že ne bomo kosali!« sem pribil.

»Se pravi, da bomo mi, ki hodimo iz doline, pa lahko stekali?« se je Katja po mojem le delala neumno. Rekel sem ji, da lahko.

Promenada

Ko smo prispeli na zaparkirano Katarino, smo se komajda zdrenjali med gostilno in bališičem, kjer je bilo že vse v veselem razpoloženju. Ker je od tu naprej do vrha Grmade le še dober sprehod, smo poslej hodili kar v mali »perutninski« procesiji, le da smo bili za razliko od drugih že mokri do kolen, pravzaprav vsaj do srede gamaš. Tudi napravljeni smo bili bolj »tako«, na take izletke se mi vedno zdi škoda jemati nova oblačila in vedno grem obut v čevlje, ki so že preveč pošvedrani za v skale, ker jim moja naturalizirana gorenjska duša še ne pusti v pokoj. To je kmalu opazilo tudi pronicljivo Kajtino oko, še posebno, ker so bile nekatere gospe opravljene kot za promenado. Po poti se je kljub četrt metra snega širil pomladni vonj po vrtnicah, španskem bezgu in ostalih dišečih

produktih, ki so zaradi komaj minulih praznikov obogatili toaletne omarice. Najlepsi pa so bili čevlji, ker so nekatere »planinske pepelke« nosile takšne, ki so še za na plesni parket nevarne. No, pa saj spodaj v prestolnici to zimo še sploh ni padal sneg, zato sem jim prav iz srca razumevajoče odzdravljaj tisti dober dan. Nič prijetno jim ni moglo biti, tudi zebsti je moralo v mokri, tanki obutvi, in če bi še malo pretiraval, bi rekel, da sem pri eni opazil celo sledi rdečega laka, ki je iz nožnih nohtov udaril skozi usnje. Katja pa je na to gledala s svojimi očmi: »Kar se klošarjev tiče, smo pa mi bolj ...« Takoj sem vedel, kaj bo zinila, zato sem zagrozil, da ne bomo sestopili mimo turistične kmetije Robež, kjer sta že vedela, da vedno odrežejo tako debele rezine orehove potice, da jo otroci komaj v usta stlačijo. Kakšen čudež! Če bi jima ponujal torto, na katero sem še jaz kot otrok »prijemal«, bi se kvečjemu namrdnila. Torto se danes dobi v vsaki trgovini, še na kakšni večji bencinski črpalki. Domačo orehovo potico pa: današnje mame se nimajo časa ubadati s tovrstno slovensko folkloro, v vrečkah pa jih tudi še ne prodajajo.

Do vrha Polhograjske Grmade (898 m) sta pametno molčala, pa to ni bilo prav dolgo, ker sem že prej omenil, da je le daljši sprehod.

Modrovanje ob razgledih

Vreme je bilo lepo in razgled čudovit. Ljudi se je kar trló. Le proti severu je nekoliko zastiral pogled bližnji Tošč, ki s svojimi 1021 metri predstavlja nesojeni vrhunec Polhograjskega hribovja, zaradi poraščenosti pa je precej manj obi-

Ostanki podzemnih bunkerjev © Dušan Škodič

skan od nižje, a razgledne Grmade. To sem na glas pripovedoval svojim malima sopotnikoma, ki pa so ju očitno moje hribovske razlage odkrito dolgočasile, ker sta jih pospremila z globokim zehanjem. Zato pa jih je slišalo nekaj drugih ljudi, ki so stali v bližini:

»Najvišji vrh Polhograjcev ni Tošč, temveč Pasja ravan!« je komentiral moški z velikimi brki, od katerih so še visele krušne drobtine, ki mu jih pred nekaj minutami ni uspelo skupaj s klobaso spraviti v usta.

»Je bil, morda pa ni več. Kar pogledajte tjale,« sem s prstom kazal na očitno »poravnani«, nekoč obli vrh Pasje ravni. »Vojska JLA je že pred desetletji tam postavila raketno bazo za protizračno obrambo Ljubljane. Zato je bil vrh do osamosvojitve tudi zaprt za obisk, danes pa so tam vsakomur na ogled odprti ostanki podzemnih bunkerjev, ki so točno pod nekdanjim vrhom. Po nekih ocenah so ga vojaški inženirci z obsežnimi zemeljskimi deli splanirali za približno 15 metrov in na ta način je Pasja ravan mogoče izgubila primat.« Nisem naletel na pravo publiko. Brkač je zmajeval z glavo in mi kazal številke v polhograjski transverzalni knjižici. Nekdo drug, suhec z izletniško karto v rokah, ki je verjetno prišel skupaj z njim, je prav tako ugotavljal, da verjetno malo nakladam. Tudi tam je jasno pisalo, da je Pasja ravan za celih 8 metrov višja. Da je vrh tako raven, pa gotovo ni zasluga rajnke armade, ampak matere narave, ki je zmožna še tudi kakšnih večjih čudežev. »Zakaj pa bi vendar ljudje hrib poimenovali kot ravan, če ne bi bil že prej tak, se pravi raven?« mi je pokadil. »Sploh pa, JLA in raketne baze, lepo vas prosim. Saj še niti mi danes ne premoremo nič podobnega, pa smo v polnopravnem članstvu NATA,« je zaključil. Raje sem utihnil, še posebej, ker sem opazil, da Arniju prav škodoželjno lezejo usta narazen. Iz nahrbtnika sem izvlekel termovko in vsem trem natočil vročega čaja, ki nam je s svojo soparico grel premrlo kožo na licih. Tisti suhec se je medtem naveličal zemljevida in na plan privlekel daljnogled. Razgled je bil res krasen in vse, kar je segalo nad 600 metrov, se je bleščalo v soncu.

Arni je nenadoma dvignil svoj obraz od skodelice in vprašal: »Stric, zakaj pa je tako mraz, če sije sonce, da komaj gledamo? A zato, ker je

pozimi bolj daleč, kajne?« Potolaziti otroško radovednost mi je bilo vedno v veselje, zato sem rekel, da je v bistvu ravno obratno, ker je Sonce pozimi najbližje Zemlji. Toda to nima posebne vpliva, poglavitno je namreč, pod kakšnim kotom sije nanjo. »Kako pa lahko sije pod kotom, če je vendar okroglo?« je ugovarjala Katja. »Seveda je okroglo,« sem mencial v zadregi, kako bi najlažje razložil vso stvar. »Pravzaprav gre za to, pod kakšnim kotom padajo sončni žarki na Zemljo, in ker je pozimi, ko je Sonce nizko nad obzorjem, ta kot majhen, se naša Zemlja ne more tako segreti,« sem se ne prav prepričljivo trudil z ekspertizo. »Naša Zemlja je pa tudi okrogla, smo se v šoli učili, da veš!« mi je nož v hrbet rinil še Arni. Le kako me moreta hudička tako spravljati v zadrego, sem bil jezen ter medtem opazoval, kako se je tistemu tam daljnogled pred nosom tresel in tudi brkaču je par drobtin odpadlo iz brk, medtem ko sta se mi posmehovala. »Brihtna mularija,« je rekel suhec, ne da bi sploh odmaknil daljnogled od oči.

Brkač je vse pametnejši

Ko se je malo pomiril, je glasno rekel, da se blizu Triglava prav razločno vidi planinski dom na Kredarici. To je zanimalo tudi vse prisotne, ki so si naslednjih nekaj minut podajali daljnogled in se čudili, kako je možno skoraj iz Ljubljane gledati tisti najbolj znani planinski dom pod Triglavom. Mene so gladko preskočili, vendar sam tudi nisem stegoval rok. Nazadnje je vzel kukalo v roke še brkač in poznavalsko ugotovil, da je na Kredarici približno meter in pol novega snega. To sem tudi jaz včeraj slišal po radiu, a ženski, ki sta si pred trenutki lahko »v živo« ogledali Kredarico, sta mu z vidnim spoštovanjem prikimavali. Užival je v predstavi, nadaljeval s pogledom v desno, veleumno ugotovil, da tudi na Škrlatici razmere niso kaj dosti drugačne, in prišel do zadnjega vrha, kjer se Julijci na vitez podrejo v Savsko dolino. Kar na vodi sem že čutil, kako jo bo kresnil: »Na Špiku ga je pa vsaj pol manj, gotovo ga je spihalo,« je komentiral. In nato so vsi hoteli videti še ta Špik.

Tudi na Šmarni gori ali kje drugje v ljubljanski okolici sem že velikokrat slišal to zmotno mišljenje, da je tista zadnja, priostrena piramida

Triglav z odrezanega vrha Pasje ravni

na obzorju Špik. Če se mi brkač ne bi prej pomehoval, bi bil lepo, pametno tiho. Tako pa sem požrl slino in jim razložil, da je »gospod Špik« toliko nižji, da se skriva zadaj za Škrlatico, tisto, kar ravnokar občudujejo, pa je nič drugega kot Kukova špica nad Martuljkom. Brkač je spustil daljnogled in zaničljivo pogledal najprej mene, nato pa še malo po okolici, kot da bi se ogledoval za kakšno pripravno vejo, kamor bi me bilo primerno obesiti. Rekel pa je z ledenim glasom: »Prehodil sem že celo slovensko transverzalo, na Triglavu sem bil tudi že šestkrat in na Špiku tudi – ene parkrat. Nikar me ne učiti!«

»Jaz pa sem bil razen na Triglavu in na Špiku že tudi na Kukovi špici – ene parkrat,« sem ga oponašal. »Ampak te ni v slovenski transverzali, ker nanjo ne pelje tak kolovoz kot na Špik!« me je tokrat res že preveč zaneslo.

Modrejši popustijo

Brkač se je mirno obrnil k tistemu suhcu, ki je imel daljnogled: »Ali si ti že kdaj slišal za Kukovo špico?« Oni pa: »Nikoli, ampak mogoče je bila tudi to kakšna vojaška skrivnost, ki jo je sezidala še JLA, mogoče ravno s tistim materialom, ki ga je vzela tam na Pasji ravni, kaj menite?« Vsi so se zarežali in še tisti dve kuri sta zakokodakali v duetu. Ni mi preostalo drugega,

kot da sem poraženo pospravil termovko in skodelice v nahrbtnik in odrinili smo proti dolini. Brkač je užival v svoji zmagi in razlagal, da si on že ne bo pustil prodajati takih neumnosti. Še najbolj pa mu gredo na jetra heretiki kot jaz, ki ljudi učijo krivo vero, je pravil. »Take so včasih kar na grmadi skurili,« je rekel in mislim, da je verjel, da ima tudi Polhograjska Grmada ime po tem, ker so na njej kurili čarovnice in heretike, in ne po kresovih zaradi turških vpadov. »Tipa na videz prav dobro poznam, predvsem kot velikega nakladača, ki pa se ga – kar se hribov tiče – v primerjavi z menoj še mleko drži okoli ust!« In tik preden smo se pomešali med tiste, ki so še prihajali na vrh, se je k njemu obrnila Katja in zavpila: »Stric, tebi pa še kruh visi z brkov!« Ta je le debelo pogledal in si takoj nevede segel z roko pod nos ...

Pol ure kasneje smo si odkrili sneg z gojzarjev in vstopili v gostoljubno »kmetijo odprtih vrat«. Še preden smo prišli noter, sta se smrkavca nekaj ravnala. »Psiho!« je Arniju rekla Katja, on pa njej čisto klasično: »Koza!« Na srečo so jima kmalu postregli z debelima zagozdama orehove potice. In ko sem ju gledal, kako jo mašita v usta, sta se mi zazdela s svojimi od mrzlega zraka pordelimi lički kot angelčka, ki gnezditu nad oltarjem v cerkvi na vrhu hriba. Vsaj dokler še imata polna usta! ●

Izgubljeno ... in najdeno

Jopica, ki sploh ni jopica, bo še hodila v gore

✍ Ivanka Korošec

Dobil jo je že pred mnogimi leti, za rojstni dan. Nosil jo je najraje od vsega in nobena druga mu ni bila tako pri srcu kot tista jopica. Medtem je dobil že razna druga oblačila – iz velurja, termovelurja in celo outlast iz materiala, posejanega z milijoni kapsul nanovelikosti, v katerih je menda gelu podobna snov, ki lahko spreminja svoje agregatno stanje. Ampak to ni bilo nič proti tisti jopici! Pravzaprav je bil le pulover, strojno pleten iz zelo tanke, fine volne, temnomodre barve z zelenkastim črtastim vzorcem na sprednji strani, z ovratnikom, žepkom in tremi gumbi, tako da si ga je nadel en dva tri. Temu puloverju je pravil »moja jopica«.

Izgubljeno

Prvič jo je izgubil, ko sva vračala s Češke koče. V dolini, pri tovorni žičnici, je ugotovil, da je nima več za nahrbtnikom. A treba je bilo le nekaj sto metrov nazaj, pa jo je nataknilo v ruševju spet našel.

Drugič je bilo, ko sva šla preko planine Javornik na Blejsko kočo na Lipanci. Bilo je že konec poletja, a dan je bil jasen in vroč in zavezal si je svojo jopico okoli pasu. Mukice in šekice so se pasle na planini, nebo je bilo brez oblačka. Na koncu planine, že med drevjem, kjer se pot začne rahlo vzpenjati, je opazil, da jopice nima več. Sploh ni bilo vprašanje, kaj bo storil: medtem ko sem sedla v travo ob poti, je tekel nazaj. S tem mislim, zares tekel in ne hodil. In jo je našel. Ohlapno zavezani rokavi okoli bokov in pasu so se odvezali, padla mu je na tla in nekdo jo je pobral in obesil na smrečino ob poti. Ves prepoten je pridirjal z jopico nazaj in nadaljevala sva pot, tistega dne ne samo do Blejske koče, ampak tudi na Debelo peč.

Letos sva veliko hodila, z jopico seveda. Prav pred malim šmarnom sva se iz goste megle v

dolini z gondolo povzpela na sončno Veliko planino. Tisti izlet nama je bil kot transfuzija, iz take sive melanholije sva butnila v živo sončno energijo in preživela prekrasen dan. Nekaj dni kasneje, ko se je vreme tudi v dolini popravilo, sva se odločila za Kranjsko kočo na Ledinah. Kdor jo je že obiskal, ve, kako lepi razgledi so na poti. Veselila sva se tem bolj, ker nama je oskrbnik povedal, da je koča odprta samo še nekaj dni in sva torej priložnost ujela takole za repek.

Nekaj dni kasneje sva nameravala peš od doma v dolino Završnice. »Kje je moja jopica?« je spraševal moj mož. »Tam, kjer mora biti,« sem mu odgovarjala, ampak za vsak primer sem preverila še sama. In res je v predalu s puloverji ni bilo. Prava panika, vam rečem!

Iskalna akcija

Najhuje je bilo, ker sploh nisva vedela, kje naj bi jo pustil! Pogledala sva na slike, saj povsod narediva kakšen posnetek za spomin. Gledala sva in torej ugotovila, da je pri Domžalskem domu na Mali planini jopico še imel ogrnjeno okoli ramen. Poskušala sva se spomniti, kako je bilo. Seveda, sonce je sijalo in toplo je bilo, jopico sva gotovo odložila v nahrbtnik. Toda ko smo se vračali, je bila pri gondolski postaji spet megla. Lezla je v valovih iz doline navzgor in verjetno jo je vzel iz nahrbtnika in jo oblekel ali se je z njo morda samo ogrnil. Tudi v dolini spodaj je bilo oblačno in megleno, prav takšen pa je bil tudi najin spomin. Poklicala sem postajo žičnice pod Veliko planino. Jopice ni bilo. Ne spodaj ne zgoraj, nikjer. Potem sva se domislila, da jo je pozabil na Ledinah. Seveda! Vroče nama je bilo, ko sva prilezla gor, in jopico si je vrgel preko ramen, medtem ko sva pila čaj. Stoodstotno jo je pozabil tam. Ko sva se spuščala, je ni imel na sebi, niti kasneje, pri Planšarskem jezeru, kjer sva si privoščila kosilce in nama je v hrbet sijalo sonce, jopica ni bila potrebna.

Lotim se torej telefoniranja. Kličem Planinsko društvo Kranj, kjer so mi povedali, da so vse izgubljene stvari še v koči. Ta je resda zaprta, a imam srečo, ker bodo v soboto nekaj popravljali. Pokličem naj številko to in to, pa se bo vse razjasnilo.

V soboto se po Murphyjevem zakonu seveda zgodi, da naju ni doma in tako čisto pozabiva telefonirati. V nedeljo in vse druge dni pa je številka nedosegljiva. Kličem spet na Planinsko društvo Kranj. Mož mi pravi: »Pusti pri miru. Več boš zapravila za telefoniranje, kakor je moja jopica sploh vredna.« Ampak kdo še ni, vsaj enkrat v svojem življenju, obrnil vsega v sebi in svoji hiši, da bi našel izgubljeno dragocenost, in občutil neizrekljivega ugodja, ko jo je po brezupnem iskanju našel, potem ko je upal in obupal, da jo bo našel, potem ko je bila duša že razdražena zaradi te pomembne ničevosti, ki je povzročila skoraj strast? Zato vztrajno še kar vrtim telefon. Ja, dali so mi številko nekoga, ki gre čez vikend spet tja gor. Tam imajo baje škatlo, kjer se zbira vsa pozabljena roba.

Najdeno – a ni pravo

Pride sobota, telefoniram in oglasi se mi dežurni planinec. Pravi, da celo že ve za primer izgubljene jopice in da bo pri tej priči pogledal v tisto škatlo.

Začne zlagati iz škatle: »Hlače ... vetrovka s pokvarjeno zadrgo ... kapa s šiltom ... še ena kapa ... klobuček z značkami ... vodnik po planinski transverzali ... brezrokavnik iz rumenega flisa ...«

Ne, ne, ne. Podzavestno stiskam pesti. »Zgornji del trenirke ... ja, tukaj pa imam en pullover!«

Srce mi kar poskoči. »... Temnomoder je, z ovratnikom ...« O, to je najina jopica, krščenmatiček!

»Gumbe ima, ena, dva, tri. Pravzaprav samo dva, gumbnice so tri.« Seveda, čisto mogoče je, da je en gumb med to odisejado odletel ... Kakšen čudovit občutek je to. »Ja ...« pravi, »spredaj ima pa znak LEK.« »Ne, ne, nobenega napisa nima!« ga skušam prepričati. »Tale pullover ga ima. Zelen napis na modri podlagi je.«

Prava pot

*Iskal miru sem,
razrahljanih čustev.
Hlepel po zdravju notranjem sem
in pomadi,
želeč zeli za razboleno dušo,
ki bi prekrila bol na živi rani.*

*In znašel sem se v skalni počí,
v meglic prosojnih čadu dvigajočem.
Prislonil lice sem
na kamen hladni,
v trenutku vseobsegajočem razsvetljenja,
da nevede izbral sem pot hotenja ...*

Aleš Tacer

Zdaj se je pa vse podrlo. Kakšna škoda! Navdušenje v meni se seseda kot ponesrečeno testo za palačinke.

»Saj sem ti rekel, da je ne išči več. Saj vidiš, da mi ni usojena,« pravi mož poklapano.

Tako je ne iščem več in jo skušava pozabiti. Stvari nam namreč nikoli ne sme biti škoda. Škoda je nas, kaj pa drugega! Hodiva vso jesen še okoli, uporabljeni so mnogi drugi puloverji in jopice, a podzavestno ga še vedno daje obžalovanje. Kako prav bi mi sedaj prišla tista jopica ... !

Sploh ni bilo izgubljeno

Prejšnji dan pa potegnem predal iz omare in hočem položiti vanj nekaj opranih planinskih srajc. Preložim nekakšen pullover na drugo stran, postavim srajce na svoje mesto in potem roke nezavedno še enkrat sežejo po temnomodrem, lepo zloženem pulloverju, ki vdano čaka. Zgrabim ga, ga razprostrem in se zastrmim vanj s široko odprtimi očmi. Stisnem ga k sebi in tečem z njim po stopnicah dol, preskakujem kar po dve ... »Jopica, tvoja jopica!« vpijem hripavo.

Tu je, pripravljena na nove podvige! ○

Težavna pot čez Komarčo

Jesenski dan zabavno in resno – pa malce težavno tudi

✍️ Jože Vogrin 📖 Vladimir Habjan

»A greš kaj v hribe?« me je nekega jesenskega jutra vprašal Boštjan iz Šentvida, ko sva se srečala v BTC-ju. Povedal sem mu, da imam v mislih Zlatorogovo kraljestvo, čakam pa, da se bo deževje uneslo. »Kakšno kraljestvo?« me je začudeno pogledal. »Sedmera in vse, kar je tam naokoli. Ali še nikoli nisi slišal za to?« »Menda sem,« je zagodrnjal sam zase. Deževalo je pa še kar naprej, vsak dan, ves teden. »Porkaduš, zdajle bo pa vreme, boš videl, in če si pri volji, jo lahko skupaj mahujemo tja gor proti Komni. Tudi moja stara bi rada šla, pa Miha in Marjetka (sin in hči),« me je neko jutro poklical po mobiju in že sva se zmenila za v soboto ob petih zjutraj.

Komarča – pokonci, pa še »komarji«

Boštjan je imel to leto za sabo že kar nekaj Rašic in Katarin, v Julijce ga pa ni zaneslo že tri leta. Skrivnostni in vabljivi Bohinjski kot pri Savici, v katerem so nekoč krstili junaškega Črtmirja in v katerem ima dež mlade, se mu je zdel nekam prazničen. Njegova žena Barbara se ni pretirano zanimala za okolico, saj je imela dovolj skrbi, ko je dajala nasvete enajstletnemu Mihui in nekaj let starejši Marjetki, ki bosta hodila po mulatjeri, po kateri se pride na Komno z veliko manj truda kakor po tej, po kateri bomo šli mi. Skrbna Barbara ju je kar hitro odpravila na pot in tudi mi smo počasi odkrevsali proti Komarči.

Čprav je bila pot sprva lahka, se nam ni dalo kaj prida govoriti. Zaradi nahrbtnikov in tudi zato, ker se je Barbara kar naprej obračala in porivala Boštjanu v usta nekakšne vitergine, kakor da bi slutila, da bo možu s težkim nahrbtnikom v strmini trda predla. In res, ko se je na koncu prve police stena izzivalno postavila pokonci, je Boštjan obstal. »Mejduš, ta bo pa težavna,« je s strahospoštovanjem pogledal po v nebo segajoči steni in si brisal potno čelo. »Ne bo take sile,« sem

ga tolažil, »boš videl, kako hitro bomo pridobivali metre v višino in kar naenkrat bomo pri Črnem jezeru, tam pa se bomo pošteno osvežili.« Kmalu zatem, ko smo se zares spoprijeli s steno, ga je malodušje minilo, le izraz na obrazu je izdajal, da ga je Komarča (ali pa noč z Barbaro) nekam prehitro zdelala. Že neke sredi stene se je Barbara naenkrat ustavila. Usedla se je na korenino, ki je štrlela iz skalnate razpoke, in predlagala kratek oddih. Vsi smo bili za to in septembrsko sonce, ki je medtem že pokukalo izza nazobčane skale, nam je v ostrem zraku pri počitku kar prijalo, čeprav smo bili pregreti in prepoteni. Nekaj krepkih požirkov vode, ki smo si jo pri Savici natočili v čutarice in platenke, nas je vidno osvežilo in Boštjan je bil mnenja, da tako dobre vode, kot je ta, ni nikjer na svetu. Mudilo se nam ni nikamor, zato smo še malo posedeli. Kmalu sta do nas prilezla moški in ženska in ko sem odmaknil Boštjanov nahrbtnik, da ju ne bi oviral, se mi je možakar zasmilil. Zanimalo me je, kaj neki ima v njem, saj je bil težak več kot 15 kilogramov. Opozoril sem ga, naj le pogleda v njegovo notranjost – kaj, če mu je kdo vtaknil vanj kaj nepotrebnega, kot se v hribih rado zgodi. »Brez skrbi,« je potihlo povedal, »nekaj steklenic stila je, pa kruh, konzerve in rezervna obleka.« Seveda, en sam nahrbtnik za štiri ljudi res ne more biti lahek, sem si mislil, ni čudno, da nosač pod njim tako vneto lovi sapo. Ko smo se odpravili naprej, se je Barbara spraševala, zakaj neki so to steno poimenovali po komarjih. »Komarče so rogovile, na katerih so včasih Bohinjci sušili seno. Take rogovile so tudi jemali s seboj v hribe namesto 'lojtre', da so laže preplezali steno,« je vedel povedati Boštjan. Ko pa smo se bližali vrhu Komarče, je Barbara le podvomila o rogovilah. »Kaj pa, če je Komarča dobila ime po komarjih, ki nas bodo morda v senci okrog Črnega jezera obletavali kot helikopterji?« je naglas razmišljala. In komarji so bili krivi, da se je Boštjan spomnil pesmi o komarju, ki jo pejejo Čuki in Pika Božič. Malo je počakal, da je prišel k sebi, potem pa z globokim

glasom začel: »Včeraj me je pič'la ena stvaaar, pič'la me je bolj, kot pič' komaaar.« Bližnje stene v pölkrogu pa so mu, kot se pogosto sliši v hribih, v odmevu nesramno vračale zadnji stavek: »...pičkomaaar, pičkomaaar, pičkomaaar.« Adrenalina polna Barbara se je, kakor da bi tudi njo kaj pič'ilo, v hipu ustavila, se oprijela rogovile ob poti in še sama začela: »Včeraj me je ...« Toda visoki ženski glas ni dosegel vseh sten, kar izgubljal se je in nazaj je prihajal samo še »...komar«, pa še tega se je komaj slišalo. Boštjan je zagodrnjal, da to ni

nič, zato je pesem ponavljal, vse dokler nismo prišli na vrh stene. V poraščenem svetu se je glas razlezel in odmeva ni bilo več.

Pravična delitev teže

Pa smo bili tam, pod nami prepadna stena, mi pa pri sedmem biseru Zlatorogovega kraljestva, Črnem jezeru. Spet smo počivali in si polnili na pol prazne čutare s hladno vodo. Mimogrede sem pohvalil Barbaro, da je bila v steni

dobra. Ona pa je zelo resno povedala, da z Boštjanom v hribih vedno in povsod nosita enako težki bremeni. On z nahrbtnikom in ona brez njega sta namreč približno enako težka. Še nikdar jima ni prišlo na misel, da bi se zaradi tega prepirala. V hribih, kjer je človek sproščen, pa sploh ne, saj je za organizem celo zdravo, če se s potenjem znebi zoprnih strupov in pesticidov, ki se nam s hrano kopičijo v telesu. Strinjal sem se, saj se od nedavnega namreč ukvarjamo tudi s sinergijo in ne samo z energijo, kakor smo imeli navado doslej.

V jesenskih dnevih se večkrat zgodi, da je v hribih ozračje toplejše kot v dolini. Tudi tisti dan je bilo tako. Pri Črnem jezeru se nismo dolgo zadrževali, saj v zaprti kotlini ni nobenega pravega razgleda, zato smo nadaljevali pot proti Komni, na kateri je bolj romantično. Zložna pot med drevjem je bila lahka in kmalu smo bili pri Domu na Komni. Ko smo odložili prtljago, sem Boštjana spomnil, da smo ravnokar prišli v Zlatorogovo kraljestvo. Kadar bosta z Barbaro imela dopust, naj le za nekaj dni odideta sem gor in prehodita vso Komno in Dolino sedmerih Triglavskih jezer po dolgem in počez. Tudi na Krnu, Peskih in Batognici naj si ogledata ostanke bunkerjev iz prve svetovne vojne, ki je prav tam potekala v vsej krutosti visokogorskega bojevanja med avstro-ogrsko monarhijo in Italijo. Ko sem mu povedal, da so tam po 85 letih še vedno vidni znamenja in ostanki vojne, je navdušen obljubil, da si bosta z Barbaro vse ogledala že med prihodnjim dopustom.

Pred velikim Domom na Komni, ki je odprt vse leto, sta nas pričakala Miha in Marjetka. Bila sta vsa srečna, da jima je mami dala denar in sta se najedla palačink, ki so bile veliko boljše kot domače. Pozneje mi je Miha zaupal, da piše dnevnik. Da bi pokazal, kaj piše, to pa ne. Ko sem ga prepričal, da bom za prમેjđuš prebral samo tisto, kar je napisal danes in se nanaša samo na ta izlet, mi je le dovolil, da sem lahko prebral zadnji dve strani. Pisalo je nekako takole: »Danes sem na Komni. Tukaj je zelo velik planinski dom. Tudi ati in mami gresta gor, ampak po težki poti in še nista prišla. Midva s sestro Marjeto sva šla po lahki poti, ki ni strma, je pa zelo vijugasta in je veliko dreves. Po tej poti so vojaki v prvi svetovni vojni vozili gor vse, kar so

v vojni rabili. Bila je zelo huda zima in konji so zelo veliko trpeli. Marjeti se še zdaj smilijo. Midva z Marjeto sva v planinskem domu jedla zelo dobre palačinke. Ati in mami prideta zato pozneje, ker hodita po težkih poteh. Ko bom velik, bom hodil sam v hribe. Ne bom hodil z odraslimi, ker samo hitijo in ne vidijo vsega, kar bi lahko. Z Marjeto sva v gozdu hodila bolj počasi in sva videla veverico, drevesne gobe in veliko vijoličastih rož.« Miha sem pohvalil, da je lepo napisal in naj kar nadaljuje pisanje dnevnika, saj bo ta, ko bo velik, še veliko bolj zanimiv kot zdaj.

S knjigo v gore

Ko smo se prepuščali prijetnim jesenskim sončnim žarkom, se nam je pridružil planinec srednjih let s klobukom, polnim značk, ki me je spominjal na dobre stare čase. Pod pazduho je nekam ljubosumno stiskal knjigo in spomnil sem se, da sem ga že nekeje videl. Pozneje, ko sem ga vprašal, kakšno knjigo ima, je povedal, da takrat, ko gre v hribe za nekaj dni, vedno vzame s seboj knjigo. »Kakšen dan ali dva hodim, tretji dan pa počivam in berem domače planinske povesti. Danes imam Jalnovega Ovčarja Marka. Če kaj takega bereš v hribovskem ozračju, imaš občutek, kakor da si sam zraven.« »Dobra zamisel,« sem se strinjal z njim, »tudi jaz bom to poskusil, ko bomo letovali v Martuljku.«

Bližal se je večer in postajalo je hladno, zato smo se preselili v notranjost doma in tam nadaljevali pogovore, kam bo kdo šel jutri. Načrti so bili različni: Bogatin, Lanževica, Planina za skalo ...; sam sem imel v mislih Dolino Triglavskih jezer in Zgornjo Komno. Ker nas je Komarča res nekoliko zdelala, smo kmalu začutili potrebo po počitku. Drug za drugim smo se izgubljali v sobe, da bi si pripravili vse potrebno v nahrbtnike in si nabrali moči za naslednji dan.

Pred spanjem me je zamikalo, da bi videl, kako je zunaj. Odprl sem okno in imel sem kaj videti. Tiha, s polno luno obsijana Komna, ki se je s prosojno meglico tik nad borovci kopala v mesečini, je bila videti čisto drugačna kot podnevi. Spomnil sem se planinca s knjigo. Zanj se je verjetno zdaj čas ustavil, saj bere povest o nekdanjih ovčarjih in v mislih spremlja Marka, ki hiti v dolino k Podlipnikovi Ančki. ◉

Gospod v žametni obleki

Bogumilu Brinšku ob 120 letnici rojstva

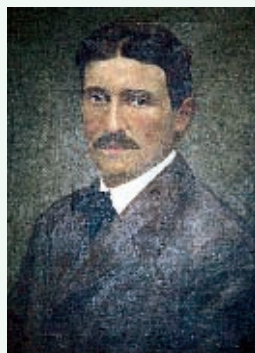
✍ Vojko Čeligoj

Z uspešno meddruštveno fotografsko razstavo z naslovom »Bogumil Brinšek – pionir slovenske planinske in jamarске fotografije«, ki jo je organizacijsko pripravil Foto klub Sušec iz Ilirske Bistrice, so se februarja letos zaključile prireditve, posvečene 120-letnici rojstva tega našega pomembnega moža. Foto klub iz Ilirske Bistrice je skupaj z bistriškimi jamarji, planinci in domačimi pevci že lani pripravil odmevno spominsko slovesnost pred Brinškovo rojstno hišo na predvečer njegove obletnice prve dni lanskega avgusta. K spominski plošči pri Brinškovih, ki označuje, da se je v tej hiši, pred 120 leti (10. avgusta 1884) rodil pomemben mož, zaslužen za slovensko planinstvo, jamarstvo, smučarstvo in amatersko fotografijo, je delegacija domačinov znova pritrčila venček rdečih nageljnov in s tem simbolično potrdila hvaležnost tako domačinov, kot društev, ki nadaljujejo Brinškove dejavnosti na Bistriškem. Razstava je bila tudi priložnost, da se skupaj s prisotnimi obudi spomin na Bogumila Brinška. Bil je duša »Drenovcev«, skupine navdušenih planincev, ki so v desetletju pred prvo svetovno vojno postavili planinstvu višje cilje, tako z gojenjem alpinistike, zimskega planinstva, kot tudi turnega smučanja. Ob nekem zahtevnem in uspešnem vzponu je veselo pribil: »Pa smo le kakor iz dre-na!« in tako nehote dal ime tej marljivi planinski družbi.

Trmasti kraševец

Brinšek je bil izredno močan, žilav, duhovit in poln kraške trme, kar mu je v veliki meri pomagalo, da je premagoval mnoge, do tedaj še nepremagane, gorske smeri v slovenskih gorah, še posebej v Kamniških planinah, ki so mu bile posebno pri srcu. Prav tja se je vedno znova vračal. Po njem se imenuje zahtevna plezalna smer

v severnem ostenju Planjave – Brinškov kamin. Po tem kaminu, do tedaj še nepreplezanem, je Brinšek po bližnjici dohitel in presenetil svoje planinske tovariše, ki so mu ušli naprej med tem, ko je sam imel opravka s fotografskim aparatom.

Bogumil Brinšek je izredno zaslužen tudi za jamarstvo na Slovenskem. S svojo planinsko jamarско družčino, v kateri sta bila še brata Pavel in Jože Kunaver, dr. Josip Cerk, Ivan Tavčar, Ivan Kovač, Ivan Michler, Albin Hrovat in drugi, so dodobra raziskali in proučili mnoge jame in brezna na slovenskem Krasu, pa tudi v Istri in celo v Hercegovini. V letu 1910 je postal soustanovitelj in tajnik prvega slovenskega jamarскеga društva.

Svojo telesno vzdržljivost je ohranjal tudi s telesno vadbo v Sokolu Ljubljana I. v Narodnem domu, kjer sta bila z bratom Gabrijelom tudi upoštevana člana odbora Sokolskega društva. Bil pa je tudi član domačega »Ilirskega Sokola« v Ilirski Bistrici, ki je prav v tem času dosegel vrhunec svoje dejavnosti. Brinšek je bil pobudnik ustanovitve Podružnice Slovenskega planinskega društva v Ilirski Bistrici v letu 1907.

Brinšek kot planinski fotograf

Vse te svoje ljubezni, planinstvo, smučanje in jamarstvo je Brinšek čudovito povezal s fotografijo, za katero ga je navdušil štiri leta starejši brat Milan. Prav v času do prve svetovne vojne je Brinšek na področju fotografije dosegel svoj umetniški vrh. Že leta 1910 je bil med ustanovitelji prvega fotoamaterskega društva v

Ljubljani in postal njegov prvi tajnik. Pripravljaj je fotografske razstave fotografij, posnetih na njegovih poteh po slovenskih gorah, jih objavljaj v mnogih knjigah in Planinskem vestniku. Kar nekaj letnikov Planinskega vestnika je prinašalo Brinškove fotografije kot redno prilogo. Tako so Brinškove fotografije našle pot v stotero slovenskih domov in navduševale Slovence za lepoto domačih gora in jih obenem vabile na obisk. Mnoge njegove fotografije predstavljajo še danes, v času razvite fotografske tehnologije, pravo mojstrovino; tako kot fotografija Triglava s Sovatne, po mnenju fotografskega strokovnjaka mag. Mirka Kambiča, v svojem času največja znana amaterska fotografija na Slovenskem, pa enkratna slika Jalovca, posnetki slovenskega podzemnega sveta in mnoge druge.

Spomini Pavla Kunaverja

Ko je prof. Pavel Kunaver leta 1972 odkrival spominsko ploščo prijatelju Brinšku na njegovi rojstni hiši, je slikovito predstavil svojega tovariša in dejal: »Letos je minilo 62 let, odkar je vstopil v moje življenje Bogumil Brinšek – in izgubil kakor svetel meteor. In kakor tak nebesni žareči pojav je zapustil v meni neizbrisen spomin, sled in vpliv. Leta 1910 je takratno Slovensko planinsko društvo priredilo razstavo planinskih slik, predvsem fotografij, in naša mala družba – moj brat Jože, bratranec Ivan Tavčar, ter Ivan Kovač, Ivan Michler ter Albin Hrovatin se kar nismo mogli odtrgati od, za tiste čase in

sredstva, lepih fotografij naših gora. Presenetili so nas predvsem motivi in do tistih časov nepoznani motivi skritih samotnih stranskih dolin, vrhov, viharnikov. Prijazen, nasmejan, tipičen Kraševac Bogumil Brinšek, avtor teh slik, se nam je predstavil, pojasnjeval motive, užival z opisom resnično samotne gorske pokrajine, kamor zaidejo le drvarji, lovci in divji lovci – pa on samotar, samohodec po gorskih samotah. Tako je vžgal naša srca, ki so zagorela zanj in ga priznala za našega vodnika. Jože in Ivan Tavčar sta postala njegova odlična učenca v fotografiji, mi pa smo mu zvesto sledili. Njegova soba je postala naše zbirališče. Sila preprosta je bila. Vojaška postelja, skromna omara, en stol, velik umivalnik in peč, to je bilo vse. Nas pa je zanimal le umivalnik, saj je njegova soba bila predvsem temnica, v umivalniku pa so imele prednost fotografske potrebščine, povečevalnik in vse drugo. V temi zbrani okoli vedno šegavega tovariša, ki nam je postal drag prijatelj, smo strmeli v skledo z razvijalcem, kjer so se prikazovale slike gora, in vstajali so spomini na skupaj preživeli dni tam gori, predvsem v Kamniških planinah in podzemeljskih jamah ...

... Kdo pa bi se tudi ubranil prirojeni prijaznosti, šegavosti, nasmešku in preprostosti Brinška, »gospoda v žametni obleki«, kakor so ga imenovali ljudje, ki so poznali moža v ponošeni gorski žametni obleki, s težkim nahrbtnikom, velikim fotografskim stojalom za svoj priljubljeni fotoaparati 10 X 15 cm in večnim nasmeškom. Tak nas je vodil ...

... Drenovci smo posebno pogosto hodili na takrat še nepoznano zimsko Veliko planino in na Krvavec. Prišli smo v trdi zimi na Grintavec, Brano in Ojstrico. Poskusili smo se s Triglavom in enkrat uspeli! Skoraj povsod je bil Brinšek zraven – če pa je manjkal, smo čutili, da manjka vodja, duša Drenovcev ...

Sodelovanje z Metodom Badjuro

V letu 1908 sta Brinšek in Metod Badjura prvič skupaj razstavljala planinske fotografije. Planinski vestnik je tedaj zapisal: »Jako marljiva amaterja Badjura in Brinšek sta razstavila veliko zbirko planinskih slik. Izmed teh so nas zanimale one iz pogorja Košutine, Krvavca, ka-

Iščem Planinske vestnike št. 9-12 letnik 1950. Ponudbe zbiramo na naslovu pv@pzs.si ali po tel.: 041 761 164.

tere smo sedaj prvokrat imeli priliko občudovati po fotografijah.«

Zimski fotografski posnetki Krvavca, ki jih je v Ljubljani 17. aprila 1909 razstavljal Brinšek, so izredno navduševali in vzpodbujali mlade ljudi za zimsko alpinistiko. Brinška štejejo danes za prvega fotoamaterja, ki se je ukvarjal z zimsko gorsko fotografijo. Žal je po drugi vojni požar uničil njegovo bogato zapuščino fotografskih plošč. Tudi fotografije, napravljene s teh plošč, so že prava redkost. (Krvavec, Marijan Masterl, Kranj 1981). Brinšek je s tovarišema Rudolfom Badjuro in Jožetom Kunaverjem v zimi 1910/11 na Krvavcu organiziral tudi smučarske tekme in celo tekmo med smučarji dežel Kranjske in Primorske.

Na Bistriškem smo Brinšku in njegovemu smučarskemu tovarišu Rudolfu Badjuri hvaležni tudi za najstarejši znani posnetek z vrha Snežnika, posnet v snegu ob koncu marca leta 1907, ko sta v dveh dneh doobra prehodila in presmučala snežniške strmine in gozdove.

Brinškova dediščina

Živahno Brinškovo dejavnost in mnoge načrte, ki jih je imel Brinšek in planinska družba Drenovcev, je tragično prekinila vojna vihra. Komaj tridesetletni rezervni poročnik avstro-ogrške vojske je Brinšek padel 13. septembra 1914* kot žrtev komaj začete svetovne morije v bitki pri kraju Sokolovgrad onkraj Drine. Njegov grob na bojnem polju žal ni niti ohranjen, niti zaznamovan.

Na pomembnega domačina na Bistriškem hvaležno spominja spominska plošča na njegovo

* Podatek o dnevu, ko je na fronti padel in umrl Bogumil Brinšek, je vzet iz poročila Avstrijskega državnega Vojnega arhiva, v priloženem spisku umrlih, zvezek št. 3576, list 2 in zvezek št. 1057, list 56. Sicer se najpogosteje navaja datum smrti 15. september 1914.

Na vrhu Grintovca (1911) 📷 Bogomil Brinšek

vi rojstni hiši, njegovo ime nosi planinska strokovna knjižnica v domačem planinskem društvu, v njegov spomin so bile izdane planinske razglednice, pripravljene občasne fotografske razstave »Po poteh Bogumila Brinška« pa tudi 506 m najgloblje odkrito brezno na področju Snežnika, ki ga je odkrilo in raziskalo domače Jamarsko društvo Netopir, nosi ime Bogumila Brinška.

Poziv Planinskega vestnika v februarju 2004, da vsi, ki nam je Brinšek pri srcu, poskusimo zbrati in evidentirati dosegljivo Brinškovo fotografsko zapuščino, je bil uspešen. Ta čas razpolagamo z nad sto novimi dragocenimi Brinškovimi fotografijami, ki jih do poziva nismo poznali. Večji del teh fotografij je podarila slavljenceva nečakinja ga. Jadranka Brinšek iz družinske zapuščine. Vse hvale vredno zavzeto delo zbiranja in evidentiranja Brinškove fotografske dediščine kaže nadaljevati. Vse to nam bo še poglobilo vedenje o Brinšku in njegovem pomembnem delu. ○

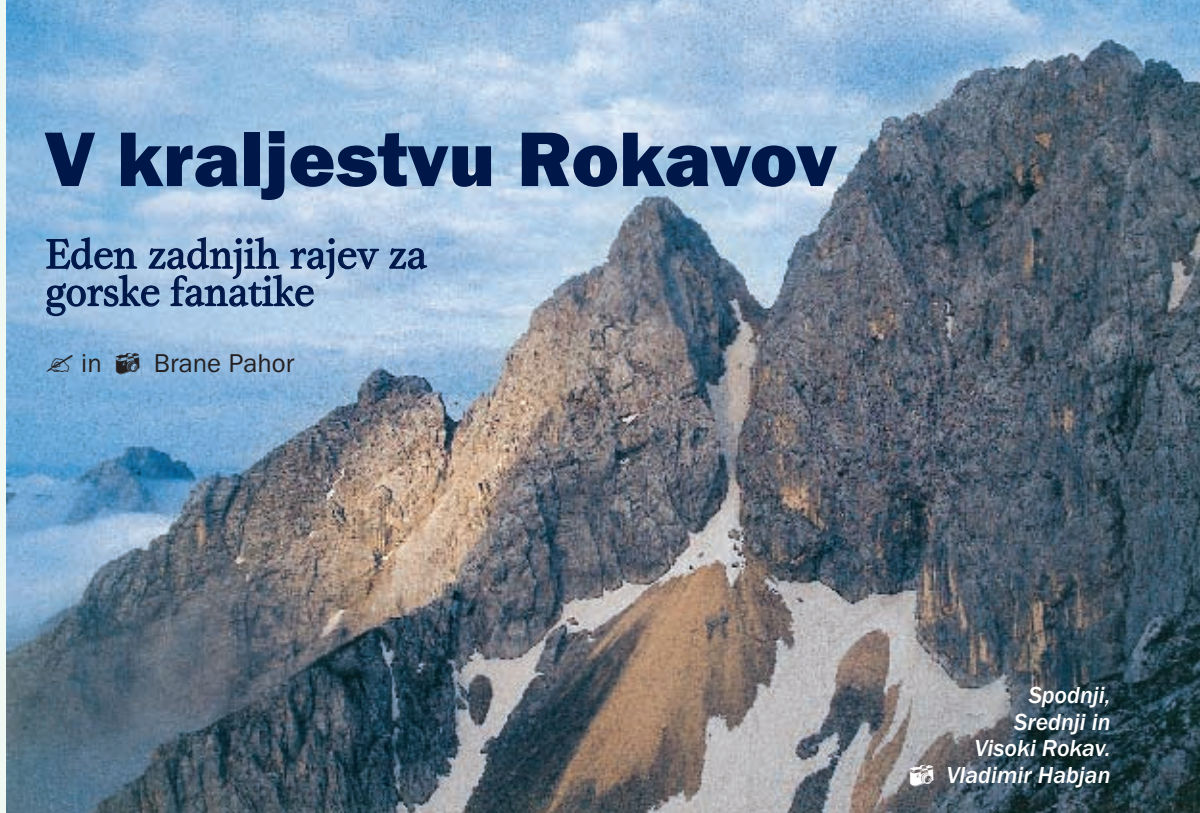

Triglav iz Sovatne (1910) Bogumil Brinšek

V kraljestvu Rokavov

Eden zadnjih rajev za gorske fanatike

✍ in 📷 Brane Pahor

Spodnji,
Srednji in
Visoki Rokav.
📷 Vladimir Habjan

Rokavi! Tako divji, skrivnostno lepi, s svojimi strmimi stenami, ki padajo globoko v krnice; v nebo kipijo njihovi trije mogočni vrhovi. V družbi martuljskih velikanov ostaja ta svet eden zadnjih rajev za prave gorske fanatike. Tudi mene so te gore zasvojile. Ko sem počasi začel zapuščati označene poti, se odpravil na brezpotja ter se začel spogledovati z začetki alpinizma, sem se prav kmalu prikradel tudi v njihovo kraljestvo.

S prijateljem Jurijem, alpinistom, se lani nikakor nisva mogla ujeti. Po dolgem obdobju slabega vremena pa me je neko julijsko popoldne le poklical in vprašal: »Ti, si za kakšno pravoturo?« »Na Visoki Rokav?« »Seveda, zakaj pa ne?« In že sva bila zmenjena. Na srečo imam v službi razumevajoče sodelavce in po hitrem dogovoru sem začel mrzlično pripravljati nahrbtnik. Spanec je bil seveda slab. Kot otrok v pričakovanju nove igrace sem se veselil jutrišnjega dne. Ta prestižni vrh na robu Martuljkove skupine mi je že dolgo ležal v srcu. Ko sem se pred leti še z »matičarji« odpravil na Srednji Rokav, sem občudoval alpiniste, ki so plezali visoko v steni nad nami. »Tam gori pa jaz že ne bom poskusil,« sem takrat premišljeval. A na srečo sem začel hoditi v gore tudi z

Jurijem in z njim so se mi odprla povsem nova obzorja.

Divjina Julijcev

V Poldov rovt pred Vratih sva prispela še v popolni temi. Nataknila sva si svetilki ter se med temnimi bukvami, ki so bile videti kar malce grozeče, po dobro uhojeni stezici, na debelo posuti z listjem, odpravila navzgor. Na hrbitih sva tovorila prava »prašiča«, saj, kadar tura zahteva popolno opremo, nahrbtniki postanejo res nesramno težki. Ko sva prispela do križišča stezic, ki ga označuje na bukvi izrezljan otroški obraz, se je začelo daniti. Le kaj nama bo prinesel dan? Drevesa so počasi dobivala prijaznejšo podobo, žuborenje veselega potočka pa naju je pomirjalo. Le nebo ni imelo tiste prave, zažele modrine, saj je tam nad Cmirom potoval nič kaj prijazen temen oblak. A imela sva še ves dan pred seboj in veliko prezgodaj je bilo, da bi pomislila na slabo vreme. Nadaljevala sva pot ob strugi po skromni stezi, ki više zavije na desno ter se prek gladkih pečin pomakne do prepadne skoka. Med na redko posejanimi macesni sva se, izogibajoč se meliščem na desni, dokopala do velikanske zanimive lope, ki pravzaprav

Rokavski ozebnik je zelo strm

označuje podnožje ošiljene ostrice, imenovane Mali Matterhorn. Prave steze naprej ni več, a smeri proti krnici Na jezerih ni moč zgrešiti. Na zelenih travnatih vzpetinah, ki so šele na začetku julija posute s prvimi gorskimi cveticami, se svet nenadoma odpre in veličastna gorska veriga nama je vzela sapo. Medtem je nebo postalo modro in jutranja zarja s svojo značilno škrlatno rumeno barvo je obsijala prav Rokave tam nekje levo nad nama. Ti prizori so naju napolnili z dodatno energijo in prav kmalu sva se znašla pred Bivakom II.

Koliko besnenja nepredvidljive narave, ki mu venomer kljubuje, koliko božanja prvih jutranjih sončnih žarkov ter koliko ugašanj dni, ko bližnji vrhovi še zadnjič zažarijo v neizmerni paleti bleščečih odtenkov, je to skromno zavetišče, postavljeno prav pod vznožje bližnjih vršacev, že videlo? Ko sem bil prvič tam gori, sem si zaželel, da bi se nekoč, ko ne bom več mogel v strmine, počasi pretokel do bivaka, v njem prenočil, se zjutraj potrudil do bližnje Šplevte, srkal vase vso to lepoto ter se nato vrnil v dolino. V notranjosti male, skromne »konzerve« sva si privoščila prvo malico, kajti veter naokoli je kar malce preveč zavijal in s treskom odpiral in zapiral vratca, ki jih nekako nisva znala tako pripreti, da bi prepuščala vsaj malo svetlobe.

Vzpon

Po krajšem odmoru med velikanskimi skalnimi balvani, ki so se nekoč odluščili z bližnjih sten, sva se bližala izteku Rokavskega ozebnika, ki je bil še precej nizko prekrit s trdo snežno odejo. Zato sva si prav kmalu nataknila dereze ter vzela v roke cepine. Previdno sva se pomikala proti vedno ožji in strmejši grapi. Naklonina se je krepko približala petdesetim stopinjam, na srečo pa je bil ozebnik prav do vrha škrbine zalit s snegom; to je preprečevalo, da bi nama kaj neprijetnega priletelo naproti. Na škrbini sva se znebila zimske opreme, Jurij pa je že pogledoval proti steni na desni, na kateri naj bi bil vstop. Opremljen z vrvjo ter preostalimi pripomočki ga je kmalu našel na ozki polici nekoliko niže. Sam pa sem se kar malce obotavljal, ko sem si natikal plezalni pas in pogledoval proti steni, ki se mi je zdela hudičevo strma in na prvi pogled ni ponujala lahkega plezanja.

Nebo nad nama je medtem postalo turobno in sivo: da bi le vzdržalo do vrha in nazaj, je vpiło v meni. Po kratki zasneženi polici sem se pomaknil do vstopa, prijatelj pa je medtem že izplezal iz strmega vstopnega kamina ter mi spustil vrv navzdol. Pripel sem se in ko sem od zgoraj zaslíšal »Varujem!«, sem se oprijel skale ter začel plezati. Presenetljivo, oprimki so bili zanesljivi in kmalu sem se sprostil. Začetna tesnoba je bila premagana, svoboda v vsakem atomu mojega telesa pa je iz trenutka v trenutek postajala večja. Zdelo se mi je, da se jaz, nebo nad menoj ter skala stapljamo v eno samo harmonijo, ki se ji reče užitek. Na sredini kamina sem si oddahnil na večjem kamnu, ki se je nekoč prav tam zagostil, zdaj pa kot nalašč ponuja pravšnje mesto za počitek. Z nogami, ki so se opirale na eno in drugo stran ozke špranje, ter rokami, ki so grabile za skalo nad mano, sem se znova pognal navzgor. Kmalu sem zagledal Jurija, ki se mi je veselo smejal na izstopu, čakajoč, da kreneva naprej. Na izpostavljenih policah, na katerih je naloženo veliko grušča, sva bila kar se da previdna. Možici so naju usmerili v naslednji žleb, ki je precej lažji, tako da sva ga z lahkoto preplezala. Pred nama je bila naenkrat le še velikanska piramidasta skala, ki je zapirala pot do vrha. Prehoda na levo ali na desno ni bilo videti, a glej, v kaminu na ostrem levem robu zgoraj je tičal klin. Tod bo treba in ni-

Se zadnja ovira pod vrhom.

Vrh in spomin

Orosile so se mi oči, dotaknila se me je sreča. Nikogar ni bilo, vse je bilo tako mirno in spokojno. Tudi kavke, tiste črne prijateljice z živo rumenim kljunom, ki pogosto prijadra na vrhove od kdove kod in še v zraku spretno lovi koščke kruha, ni bilo od nikoder. Le tišina, ki naju je obdajala, je ubirala svoje, nama tako znane neslišne melodije, ko so pogledi začeli plavati naokoli. Sprva so se ustavili na Veliki Martuljski Ponci. Žalosten je spomin na moj prvi martuljski vrh skupaj z Jurijem in Metodom, ki je štirinajst dni zatem odšel. Za vedno. Pa še toliko lepih skupnih načrtov smo imeli. Zraven se je odstiral Oltar s svojim od tam res veličastnim severozahodnim grebenom, na katerega sva se lani skupaj z Borutom odpravila iz Velike Dnine. Na drugi strani pa je bil tako rekoč na doseg roke Srednji Rokav s svojimi značilnimi raztreščenimi robovi, ki so še bolj poudarjali nepopisno divjino okolice. Tudi vreme je vzdržalo, saj se je skozi oblake, ki so nama grozili ves čas ob vzponu proti vrhu, nad mogočno Škrlatico za kratek čas pokazalo celo sonce in ogrelo najini že kar malce otrpli telesi.

Popila sva čaj, zaužila košček čokolade, najine misli pa so se že usmerjale v sestop. Zavedala sva se, da sva šele na polovici poti. Navzdol

kjer drugje. Jurij je seveda splezal prvi, nato je »varoval«
 še mene in vrh se nama je že nasmihal. Tik pred najvišjo točko mi je prijatelj le z gibom roke nakazal, naj prvi stopim na vrh, ki sem si ga tako želel. Ko je prispel še on, sva si krepko stisnila desnici ter se objela.

Jurij tik pod vrhom Visokega Rokava, zadaj Srednji in Spodnji Rokav.

bo potrebna še večja previdnost, saj je vse skupaj precej krušljivo, napake pa so neodpušljive. Čez prvi kamin sva se spustila po vrvi, previdno preplezala srednji žleb, pred nama je kmalu zazijala le še zadnja globina spodnjega kamina. Tudi tam brez vrvi ni šlo in počasi sva se – najprej eden in nato še drugi – spustila na vstopno mesto. Še nekaj metrov po ozkem snežnem grebenu in že sva bila spet na škrbini. Ko sva si snemala plezalna pasova, sva se še enkrat ozrla proti steni in v najino podzavest je počasi prihajal tisti topli občutek zmagoslavja. Čeprav se je sneg medtem že precej omehčal, je naklonina v ozebniku zahtevala, da si spet natakneva dereze ter s cepini sestopava proti dnu velikega žleba. Navzdol je šlo hitreje. Ko sva zapustila mrčni, tesni prehod med Rokavoma, sva se kmalu znašla pred s soncem obsijanem bivakom.

Najin prijatelj veter, ki je ves dan odganjal slabo vreme, nama spet ni dovolil, da bi še mal-

ce posedela pred njegovim pragom. Vpisala sva se v knjigo in že sva bila na enem najdaljših melišč v naših Julijcih, ki je kot ustvarjeno za veselo poskakovanje. Počutila sva se kot kozla, ko sva drvela navzdol. Pred skokom pa sva se le ustavila in vsa siva otresla prah s sebe in z nahrbtnikov. Niže sva bila, topleje je bilo, in pri potočku, ki naju je zjutraj pomirjal in napolnil z veselim optimizmom, sva se spet ustavila. Napičila sva se bistre vode ter si namočila pregreta obraza.

Dan se še ni povsem poslovil, ko sva bila pri avtu. Zadnjič sva se ozrla tja gor. Čeprav nama je gosti gozd zastiral pogled, sva oba vedela, da se tam nekje zgoraj skriva on, Visoki Rokav, ki je pravkar napisal novo zgodbo, zgodbo o dveh prijateljih, ki ju je toplo sprejel, ju obogatil za nepozabno doživetje ter jima pustil spomine, ki jih bosta še dolgo nosila s seboj na prihodnjih poteh ...

Naš novi naslov
KRAKOVSKI NASIP 4
Tel.: (01) 426 34 28

Akcijske cene Gore-tex jaken in velurjev Dumo
Prvič pri nas v prodaji švicarske turne vezi Naxo
Turni čevlji Scarpa po lanskoletnih cenah
Ponovno v prodaji odlične palice Kohla

10 % gotovinski popust
za imetnike potrjene planinske izkaznice.

V A B L J E N I !

Spomini na bohinjske gore

Presenečenje na Jezercu

✍ Pavel Dimitrov

V deveti številki Planinskega vestnika je Žarko Jesenovec objavil zelo lep sestavek z naslovom »Pet vrhov nad Rudnim poljem na Pokljuki« in me vzpodbudil, da tudi sam napišem nekaj o tem čudovitem gorskem svetu. Spominjam se dogodka, ki je povezan z lepoto Jezerca in okoliških vrhov. Moja hči Mojca in njen življenjski sopotnik Jure sta si zaželela vzpona na vrh Triglava. Zato sva ju s soprogo Poldko lepega julijskega dne zgodaj zjutraj odpeljala do Aljaževega doma v Vratih. Prosila sta naju, naj naslednji dan proti večeru prideva z avtom ponju na parkirišče pod planino Konjščica. Še isti dan sta se po poti čez Prag povzpela na vrh Triglava in ob zahajajočem soncu razmišljala, kakšno ime bi dala otroku, ki je bil spočet pred dveh mesecema. Tako sta ob Aljaževem stolpu dobila idejo: če bo fant, ga bosta imenovala Aljaž. Prenočila sta na Kredarici v prijetni družbi množice planincev. Naslednji dan sta načrtovala sestop po poti mimo Vodnikovega doma in Studorskega prevala v kotanjo Jezerce ter preko planine Konjščica do parkirnega prostora. Tudi naslednji dan sonce ni skoparilo s sončnimi žarki, zato sva se s soprogo odpeljala na Pokljuko prej, kot je bilo treba. Rekla sva si: kaj, če bi jima šla naproti, nekje na poti se bomo že srečali. Kmalu sva bila na travnati ravnini planine Konjščica, nato pa sva »grizla kolena« v strmini nad njo. Po dobri uri in pol hoje sva prispela do tiste čudovite vode, ki izvira približno dvesto metrov pod Studorskim prevalom. Osvežila sva se, nato pa sva se odločila, da ju kar tam počakava in jima pripraviva presenečenje. Vedela sva, da se bosta zagotovo hotela odžejati. V strugi potočka sem izkopal majhen tolmunček ter položil vanj pločevinki piva in majhno stekleničko »kačje slin« – žganja. Skrila sva se za debelo skalo in opazovala pot proti Studorskemu prevalu v pričakovanju njunega prihoda. Ni minilo petnajst minut in že sta se pokazala na vr-

Mali Draški vrh nad Jezercem
Vladimir Habjan

hu prevala. Mislil sem si, da morata biti hudo žejna, ker sta tako zelo hitela. Ko sta sestopila do vode, sta takoj zavila na levo do nje in jo že hotela piti, takrat pa sva skočila izza skale in zavpil sem jima: »Voda še za v čevlji ni dobra, tukaj imava nekaj boljšega.« Najprej smo nazdravili na njuno lepo in uspešno dvodnevno popotovanje po Triglavskem kraljestvu in ponudila sva jima še nekaj dobrot za prigrizek. Sonce se je že krepko nagibalo proti zahodu, ko smo se poslovlili od prelepega Jezerca. Nato smo sestopili do planine Konjščica in naprej do parkirnega prostora, na katerem nas je čakal naš avto. Hči je čez sedem mesecev povila zdravega fantka, ki je zdaj star dobrih šest let. Kot je bilo dogovorjeno na vrhu Triglava, sta mu dala ime Aljaž. Zelo rad hodi v hribe in rad se preizkuša tudi v plezanju. Gotovo je podedoval gene po dedku (avtorju članka), nekdanjem alpinistu, nekaj pa tudi po očetu, ki je prav tako plezal. Srečno, Aljaž, in veliko lepih doživetij v gorah.

Oblaki

Poznojesenski dan na Stenarju

✍️ Jana Remic 📖 Irena Mušič

Rada jih opazujem. Vsak dan. Kot lahne zavese, male bele lise ali pa velike gmote, opazujem njihovo gibanje in oblike, kadar jih je veliko, pa iščem med njimi jasnino modrega neba. Vsako jutro se veselim jasnega nočnega neba ali pa se sprašujem, kako gosta je oblačnost, če so zvezde skrite.

V pričakovanju jutra z ugasnjeno svetilko

Turobna sivina je težko visela nad pokrajino, obarvala jo je sivo, žalostno, nepriljučno. Že dva dneva je rahlo deževalo. Med vožnjo sem skušala v daljavah spoznati obrise daljnih gora. Vendar nič. Saj je prav neverjetno. Vsak dan oblaki ustvarjajo novo podobo, vsakič znova je slika znanega sveta drugačna, neponovljiva. Pred nekaj dnevi je ovit v bel puh spal Stol, dan zatem so se igrali skrivalnice z oblački vrhovi v grebenu Košute, kasneje so zažareli Julijci, segali so prav do neba, oblaki med njimi so risali še nove vrhove, manj drzne, toda vsak trenutek drugačne, počasi pa je preko gora zdrsnila temna odeja oblakov, jih skrila in ugibala sem, bo tudi v visokogorju le deževalo?

Sedela sem v avtu in opazovala jasno nebo, nešteto srebrnih zvezd mi je mežikalo v hladnem, prezgodnjem jutru. Jesenske noči so kar malce predolge. Po včerajšnjem deževni turobnosti se je očitno prebujal lep, hladen, jasen dan. Le kakšne so razmere v gorah? Je zapadlo veliko snega? Tako zelo si želim nekam, više. Stopila sem iz avta in prisluhnila. Orkester Peričnik je še vedno neutrudno izvajal mogočno skladbo, znano, pa vendar novo, v čaru temne, samotne zvezdne noči ... Se mi je le dozdevalo, da vidim obrise zasneženih vrhov? Mraz me je hitro pregnal nazaj v avto. Kam torej?

Jutra so tako neverjetna. V pričakovanju čudovitega dne se prebudim pre zgodaj, in ko me

koraki vodijo po peščeni stezici, le rahlo zaznavni v temnem gozdu (v roki pa imam baterijo, da si osvetlim posebno črne odseke poti), tedaj se mi vedno poraja vprašanje – bo tudi danes vzšlo sonce? Moji koraki motijo popolno tišino gozda, in če se le da, svetilke ne prižigam. Tema je kot brezčasje, ki bo ostalo za vedno, svet je tako zelo miren, da kar dvomim, da se lahko prične spreminjati.

Vrhovi nad dolino so pričeli dobivati oblike

Pa vendar sem pričakovala zlato, jasno jutro, ko vrhovi zažare v ognjeni svetlobi in se ves svet in življenje spremeni v eno samo čudovito pesem ... (Ko sem včeraj zvečer prišla v otroško sobo, da bi videla sončni zahod, se je simpatični sedmošolec začudil: »Kaj?! Ti gledaš sončne zahode? Si pa res staromodna!« ...)

Resnično, zvezde na nebu so pričele bledeti, sem ter tja sem se ustavila in se poslovila od oddaljenih planetov, ki jih svetloba sonca skriva ... do naslednjic, ko si bom lahko ukradla čas, hodila nekje in se spotikala ob kamenje, kajti pogled v nebo je vedno tako čarobno lep. Pohitela sem, želela sem priti nad gozdno mejo, da bi tam doživela rojstvo novega dne. Svetloba se je vse bolj širila, vrhovi nad dolino so pričeli dobivati oblike, naenkrat so se ponosno predstavili v novi, beli obleki. Sovatna je bledela v sivkasti svetlobi. »Torej ne bo nič s toplim, ognjenim sončnim vzhodom,« sem razmišljala nekoliko razočarano. Nebo na vzhodu je bilo zaprto s temnimi oblaki. Nič ... pa saj je vseeno, nad dolino Vrat je vabila jasnina modrega neba, ugasnila je še zadnja zvezda.

Bo ves dan eno samo čarobno jutro?

Kmalu sem prišla do prvih krpic snega. Tedaj se je zgodilo; ruševje, posuto z lahnimi belimi snežinkami, kamenje in grušč, odeta s tanko belino, beli vrhovi, ves svet se je spreminjal v srebrno pravljico, tako lepo, nepričakovano in nenavadno, da me niti jutranji hlad ni motil v občudovanju. Dolina je tiho sijala v srebrnih odtenkih, hladnih in neskončno lepih, obstala sem

in si skoraj nisem upala nadaljevati poti, da ne bi zmotila čudeža svetlobe in senc. Vendar pa se sonce, sneg in oblaki ne puste motiti človeku, tako je nenavadni dar jutra kar trajal in trajal. Namehnila sem se, bilo je še bolj neverjetno kot sončni vzhodi, ki me vedno tako očarajo in zaradi katerih že navsezgodaj, v temi, moji koraki motijo tišino noči.

Snega je bilo že več in previdnost na nekoliko zahtevnejšem delčku poti me je malce zamotila, sledila sem znani stezi in veselo pozdravljala znane skalne sklade, pobočja in vrhove. Dolina Vrat je še vedno sijala v srebrnih odtenkih, obrnila sem se, da bi videla še Steno. Vrh Triglava je žarel v zlato rumeni svetlobi, beli oblaki so se sprehajali in se igrali med sončnimi žarki na visokem vrhu.

Oblaki, nekaj lepega so, nekaj neulovljivega in sanjskega. Vedno, kadar hodim, jih opazujem. Najzanimiveje je, kadar se pripravlja sprememba vremena. Vidim bele koprenaste oblake, ki se skoraj neopazno kot zavese potegnejo čez nebo. Posebno zanimivi so kumulusi, ki se kot bele ovčice sprehajajo po nebu. Najlepši pa se mi zdijo nevihtni oblaki, ogromni so in mogočni, hitro rastejo in se spreminjajo v grozeče širjave, v sebi nosijo neverjetno moč in energijo. Čeprav se mi zdijo najlepši, me je prav teh

tudi strah, vendar pa jih tistega jesenskega dne nisem pričakovala.

Prišla sem do Dovških vratc in zavila proti Stenarju. Nekje sem stezi sledila bolj po spominu, saj jo je prekrivala odeja svežega snega, nekje pa se je jasno začrtala v pobočje. Znova sem opazovala oblake, ki so me tistega dne očarali. Vrh je bil ovit v gosto belo meglo, medtem pa je kot v ognju zažarela prelepa podoba Razorja. Kako je bil lep, s skalnimi skladi, tako značilnimi zanj, žareč v svetlobi jutranjega sonca. Pa vendar ni bilo več jutro; ali pa bo ves dan eno samo čarobno jutro?

Iz vrtinca oblakov in svetlob prično naletavati snežinke

»Ne bi šla raje na Razor, tam je sedaj lepše,« me je mikalo. »Ne, popoldne naj bi znova snežilo ... Stenar pa je zavil v gost oblak ... vsak trenutek se podobe spreminjajo, mogoče ... mogoče

V 3. številki PV smo v članku Mladina in gore 2005 objavili vrstni red ekip v finalu. Žal je prišlo do napake: ekipa Znuceni gojzerji (8. mesto) prihaja iz OŠ dr. B. Magajne, Divača, mladi planinci pa so člani PD Sežana. Za napako se opravičujemo.

Uredništvo PV

bo potem, ko bom tam gor ...« Vrhovi so žareli, zdaj Gamsovec, zdaj Razor, pa še ostali, vedno širši razgled se je ponujal, ko sem gazila v svež sneg osamljene stopinje. Pa nisem osamljena, v svetu gora sem vse bolj doma, vedno bolj ga spoznavam in vedno raje ga imam. Čeprav me vedno vabijo vrhovi, pa je pot tisto doživetje, ki odtehta. Tega dne so mi prav posebno predstavo pripravili oblaki, del tistega nedosegljivega, ki v tako veliki meri vpliva na življenje narave. Hodila sem skozi gosto meglo, v meni pa so še vedno živele slike svetlega Triglava in Razorja. Na vrhu, prav na vrhu pa je veter pregnal belo vlago in začutila sem poljub toplih sončnih žarkov. Resnično se mi je sonce nasmehnilo z modrega neba, pod katerim je plavalo vse več oblakov, ki so znova zakrili zlato sonce. Darilo je bilo pravljíčno. Sestopila sem v vse gostejšo belino, proti

Križu. Del precej izpostavljene poti je bil pod snegom zaledenel in prav previdno sem napredovala do grebena Križa, kjer je bilo spet varneje hoditi. Vrh je bil ovit v oblak, ta pa je ustvaril okno in mi dovolil, da pokukam proti Kriškim podom. Malo pod vrhom, ko sem sestopala proti Bovškim vratcem, pa se je umaknil in še enkrat me je pozdravil v zlato odet vrh Razorja. Stala sem in opazovala, kako se počasi poslavlja od svetlobe sončnih žarkov in se ovija v sivo bele meglice. Kako neverjeten dan ... sestopala sem proti bivaku Na Rušju, se ustavljala in opazovala nebo, ki je vse bolj sivelo, pokrajina je postajala temna, turobna. Za nekaj časa, kajti iz oblakov so pričele naletavati drobne snežinke, beli biseri, ki so skušali zabrisati sledi popotnice, ki ji je vse v gorah neizmerna lepota, čudež življenja in pravljica ... ●

Zimi v slovo

✍ Katja Podergajs, AK Vertikala

*Zima, zima bela
vrh gore sedela
in tako je pela,
da bo Mirka vzela ...*

Ne, nisem pesimistka in tudi kritična ne. Zasněženi gorski vrhovi so zame ena najlepših stvaritev narave. A ta skrivnostna dama nima usmiljenja do tistih, ki si domišljajo, da so močnejši od nje. Človek je del narave in šele, ko to sprejme, lahko uživa njene darove.

V zadnjem času postaja zimsko gornišstvo že kar nekakšna modna muha. Ko ti kdo pove, da hodi v hribe, da počne to tudi v snegu in da po možnosti zraven še pleza, postane v tvojih očeh ali norec ali pa pravi »frajer«. Uau, kako se ti da? To je vendar naporno in nevarno! Ko pa slišiš, da se vse več ljudi ukvarja s tovrstnimi užitkarji, se ti vse skupaj nenadoma ne zdi več tako nemogoče. Če lahko drugi, bom pa tudi jaz! Navsezadnje, kaj pa je sploh lahko strašnega, če imaš v rokah cepin in na nogah dereze? Preprosto hodiš v hrib in to je to!

Marsikoga ob prebiranju vse bolj množičnih člankov o temi ekstremnih športov premami modna obsedenost z adrenalinom, vračanjem k naravi in kombinacijo tega dvojega. Kaj je lepšega kot na mrzlo, sončno soboto zagaziti v globok sneg gorske strmine, se nadihati svežega zraka, si pretegniti telo, dobiti svojo merico adrenalina, na koncu pa si še potešiti samovšečnost s hvalo, da si osvojil ta in ta vrh, in to pozimi?

Vse lepo in prav, dokler se vračaš s takšnih podvigov živ in v enem kosu. Pa ne zato, ker bi imel srečo, ampak zato, ker si se odpravil na pot z znanjem o gorah in vedenju o njih. To pa je že nekaj, kar jemlje čas in nalaga odgovornost, navsezadnje pa tudi stane kakšen tolar. Ni pomemben le nakup primerne opreme, treba jo je znati tudi pravilno uporabljati, in takšno znanje se najde na različnih koncih. Najbolj izčrpne so seveda alpinistične šole, potem pa so tu še krajši tečajji, knjižni priročniki in prijatelji, ki »že obvladajo« (morda najcenejša, pa ne vedno najboljša alternativa). Priznam, da sem sama brezskrbno začela prav pri zadnji varianti. Na srečo nisem dolgo ostala pri tem - poročila o nesrečah in nezgodah v gorah so me prepričala, da nikakor ni dovolj poznati nekaj osnov, ki ti jih na hitro razložijo

pred začetkom vzpona. To spoznanje se je ob vpisu v alpinistično šolo še močneje utrdilo. Koliko je stvari, koliko znanj, ki lahko pripomorejo k varnejšemu odkrivanju lepot gora! In koliko takšnih, ki lahko rešujejo življenja! Na drugi strani pa še vedno toliko lahkomišelnosti ...

Pogosto slišim, da so bile za kakšno nesrečo krive neugodne vremenske razmere, krušljiv ali plazovit teren, požled na skalah ipd. Verjamem, da je bilo tudi to, ampak ali res samo to? Za naravo so to vendar običajni pojavi, ki obstajajo neodvisno od ljudi. Snežna nevihta se ne začne samo zato, ker prav takrat nekdo leze v breg. In snežne plasti se kopičijo druga na drugo ne glede na to, ali jih bo potem kdo sprožil ali ne. Bolj se mi dozdeva, da je v takšnih primerih največkrat krivo precenjevanje svojih sposobnosti in podcenjevanje moči narave, nepripravljenost na njene muhe. V gorah so razmere drugačne kot v dolini in ne glede na to, da ta hip morda na vrhovih sije sonce, je treba upoštevati tudi možnost, da bo morda že v naslednjem padal sneg. Morda bo pot zasnežena bolj, kot smo pričakovali, in se bo zato naš podvig zavlekel pozno v popoldan ali celo v noč. In še vse polno podobnih primerov bi lahko naštel, pri katerih bomo še kako hvaležni, da smo prenašali s seboj rezervna topla oblačila, čelno svetilko, dva litra vročega čaja namesto enega in kakšen kos hrane več. Bistvo je v predvidevanju najbolj nemogočih razmer in pripravljenosti nanje, ne le z opremo, temveč tudi fizično. Vzpon na Šmarno goro (ali podoben hrib kjer koli) vsak popoldan po službi je sicer krasna rekreacija, ki precej pripomore k splošni kondiciji telesa, a to ni dovolj za celodnevni vzpon po globokem snegu s težkim nahrbtnikom na ramenih. Za to je potrebna predvsem vzdržljivost, zanjo pa redni, ustrezni treningi. Morda za začetek vzpon na Šmarno goro dvakrat zapored, z napolnjenim nahrbtnikom, potem kakšen poldnevni lažji vzpon, nadaljevanje pa vsakič malo težje. Vem, za to je potreben čas, ki ga marsikdo v današnjem hitrem tempu preprosto ne najde. In prav zato bi moral vsak gorniški navdušenec sam pri sebi razmisliti, koliko mu gore zares pomenijo in čemu se je pripravljen odpovedati zato, da bo lahko v njih varno užival.

Zavedam se, da moji prvi koraki v alpinizmu še zdaleč niso dovolj, da bi se lahko spuščala v po-

globljene debate o njem. In morda me bo kateri izmed gornjskih starih mačkov okrcal, da govorim o stvareh, ki jih premalo poznam. A moje besede, čeprav morda nekoliko ostre, so se porodile iz pomembnega spoznanja: alpinizem ni le šport, je način življenja. Ne živiš ga za rekreacijo, dvakrat na teden po eno uro, kot fitnes, in ne živiš ga za tekme in medalje. Živijo ga tisti, ki vrhov ne napadajo in z njimi ne tekmujejo, temveč se nanje vzpenjajo s spoštovanjem in ljubeznijo do narave in njenih muh. Z zavedanjem o svoji podrejenosti, kajti vrhovi niso tam zaradi njih, temveč so bili že veliko prej in bodo še veliko pozneje.

Zima bela je tudi letos vzela že kar nekaj Mirkov. Izkušenih in neizkušenih. Nikogar ne obsojam, narava pač ne izbira. Lahko pa izbere mo mi. »Opremljeni« z ustreznim znanjem bomo v gorah kljub vsemu varnejši kot le s pogumom in najdražjimi blagovnimi znamkami.

Pa srečno pot! In ne pozabite se tu in tam ustaviti, prisluhni gorski tišini in si spočiti oči na pravljicnih razgledih ... ◦

**TRGOVINA
POHODNIK**

UŽITKI V NARAVI

Specializirana trgovina za pohodništvo,
gorništvo, alpinizem in potovanja.

**POHODNE HLAČE
SCHOELLER POHODNIK**

in
**GORE-TEX
JAKNE Z VELURJEM**

Tel.: 01 5852630, Fax.: 01 4280429

www.univet.si pohodnik@univet.si

**Univet d.o.o. Šmartinska 152
Hala A, zg. pritličje**

**ZA PLANINSKA DRUŠTVA
POPUSTI IN AKCIJE**

Monte Rosa – Dufourspitze

Gora z »božanskim nasmehom«

✍ Stanko Lodrant

Večkrat me misel privede k vprašanju, kaj me je pripeljalo v Ivanov krog gorskih navdušencev. Če me bo še povabil, sploh ne bom čakal. Pritrdilen odgovor je na dlani. Großglockner, Ortler in preostali vršaci so bili preveč uspešni dosežki in spomini nanje so preveč krasni, da bi še kaj čakal. Pa še nekaj sem potuhtal! Naša navzočnost v gorah vedno pozitivno vpliva na vreme. Bog nas ljubi!

Člana odprave v Švico, tokrat na Monte Rosso z najvišjim vrhom Dufourspitze, 4634 m, sta bila poleg vodje Ivana in mene še dva dobra prijatelja. Mene so poimenovali »štrudelj«, ker v hladilni torbi navadno prinesem jabolčni zavitek in pivo. Ekspedicija je bila klasična, kajti Ivan ima nekako v krvi, da več kot treh ali štirih članov ne prenaša v svoji bližini. Spomnim se ture na Ortler; pred zadnjim vzponom se nam je pridružil Nenad (Hrvat, ki nas je »nafehtal«, da smo ga vzeli v navezo), ki se je potem valjal in preklinjal vse bogove, dokler ni prišel spet na trdno zemljico. Po sedmih urah, ko smo bili že blizu avtomobila, pa ni bilo mogoče »izklopiti njegovega radia«. Drug za drugim smo zbrzeli naprej, samo da ga ne bi bilo treba poslušati in odgovarjati na njegova vprašanja. Nenad z Reke je bil takrat res pravi galjot na gori, a proti koncu ture vse bolj tudi mi.

Za pogovore o Monte Rosi smo se dobivali ob pivu, premlevali ideje glede poti in tekmovali v modrovanju. Nečesa pa kljub energiji, ki je žarela iz nas, le nismo mogli doseči. Čakali smo lepo vreme. Vreme, to vreme! Verjemite, da smo si bolj želeli lepo vreme nad Švico kot pa nad Koroško.

Pot v Švico

Dobili smo ukaz. Torej gremo. Vožnja proti Švici, proti Zermattu (približno 800 km), mi je

bila že znana. Pred letom sva z ženo že opazovala te očarljive vrhove, vendar le z varne, počasi premikajoče se zobate železnice iz Zermatta na Gornergrat. Velikanska piramida, veličastni Matterhorn, je očitno največkrat slikana gora sveta. Monte Rosa, sosednja bonta (Ivanova najbolj priljubljena beseda), pa je veličastna prav zato, ker je nekoliko višja in ima strašne ledenike, iz katerih štrlijo črne, strme stene. Vožnje v Švico se nisem bal, le daleč, daleč je. Avstrija, Italija – nič kaj posebnega. Zanimivi so bili morda športni avtomobili, ki so nas prehiteli kot za šalo, pa še to le zame, šoferja, kajti drugi so tako ali tako le brundali svoje sanje pravičnega. Še jedli nismo nič (razen avtomobila, ki je požrešno pil), dokler nismo prečkali prelaza Simplon in se ni kolega spomnil ženine popotnice – »vineršniclov«. Ni ga čez dober zrezek! Pa smo naredili piknik na obcestnem postajališču in nismo bili edini. Če bi imeli drugačne namene, bi si kaj kmalu začeli izmenjevati »pir« s sosednjimi skupinami. Toda morali smo naprej, kajti dan kljub opoldanski vročini ne traja večno. Po devetih urah vožnje smo končno parkirali v ozki gorski vasi Täsch. Kar hitro smo se prelevili v vzdržljive gorske kavke, za katere ni ovir. Že, ko smo si oprtali opremo, smo doumeli, da tokrat v gorah ne bo nežnosti. Vsa skalna in zimska oprema, tekočina ... Pa ne, da bi v sili spravil vse to v nahrbtnik in še nosil povrh? Z vlakcem smo se odpeljali v slavni Zermatt in se izgubljali v množici turistov, med katerimi pa vendarle vsi niso bili take enogrbe kamele s prtljago kot mi. Je pa bila železnica zabavna, ker so turisti kot opice skakali od okna do okna, se prerivali in vsevprek snemali. Mi pa smo bili srečni le zaradi ene barve. Nebo je bilo namreč modro, čisto modro, in ravno to smo si najbolj želeli. Nebo je napovedovalo uspeh! Ob 17. uri smo zapustili drugi vlakec, ki pelje na Gornergrat. Lepa začetna višina – 2800 m! Z njo so se odpirala tudi nova obzorja. Prijetneje

»Božanski nasmeh« Monte Rose

je postalo tudi zaradi miru, saj ni bilo več prerinjanja in norih fotografov – kamikazov. V lepih razgledih in tišini smo lahko premlevali svoje divje misli. Postalo pa je povsem jasno, da tu ne bo mehkobe in mavrice, da bosta prevladovali le dve ali tri barve, ki se jim bosta upirali naša moč in volja.

Čaroben večer v koči Monte Rosa

Ko imaš oprtan tovor na telesu, te kar samo sili k hitrejšemu gibanju. Kar milo se mi je storilo, ko sem zaznal kruto resnico, da se bomo spustili dobrih 300 višinskih metrov k ledeniku. Zavedal sem se namreč, da mi ta višinski kredit ne bo odpuščen. Ko stopiš na ledenik, je zadeva sprva vsaj zanimiva. Drugačno okolje, drugačna koncentracija, drugačna oprema. Pozno popoldne žuborijo med razpokami številni potočki. Nevednež bi se skoraj zasanjal v romantiko. Vendar je že prečenje samo zaradi velikega števila grozljivih razpok in dokaj gladkega ledu kar prava avantura. Brez smernih kolov bi imeli veliko težav. Po prečenju ledenika smo prišli na strmo peščeno in skalno stezico. Takoj je posta-

lo vse jasno. Zdaj moramo nadoknaditi prej izgubljeno višino. Naleteli smo na slovensko trojico, ki nam je v evforiji natrosila nekaj informacij o zgornjem ledeniku in razpokah, ki pa jih drugo jutro v temi, žal, očitno nismo upoštevali. Je že tako, da takrat, ko si utrujen, nehote ne sprejemaš informacij, ki bi bile lahko dobrodošle. Pa vendar nam je skupinica vlila novo moč in voljo. Fantje so že opravili! V slabih dveh urah smo bili pri koči Monte Rosa, 2795 m. Načrt se je dokaj dobro uresničeval. V koči, ki je prikupno klasična, visokogorska, a za utrujenega človeka kar baročna, smo brez problemov navezali stike z mlado oskrbnico, ki je bila neverjetno jezikava. Z mano je govorila nemško, z Ivanom angleško, s tretjim je brenkala italijansko. Po lahki večerji in obveznem »kriglu« piva, ki se mu kolegi niso mogli upreti (saj le zaradi strahu pred dehidracijo), smo napovedali oskrbnici zajtrk ob dveh zjutraj in ji razložili svoj namen. Zunaj se je dan prevešal v noč, a le v gorah. V nižinah je bila že trda tema. Slavni Matterhorn se je kazal v fantastični podobi. Bosi in sproščeni smo sedeli na udobni skali ob koči in opazovali duhove. Črna piramida, ki stoji kot zrcalo pred lepo žensko, je tokrat pred nami po-

Srečni na vrhu

stajala črtasta. Sence nižjih, sosednjih vrhov so jo rezale. Vendar je to bilo le navidezno. Svojo lepoto je pokazala, ko je edina ostala obsijana z zlatimi žarkmi. A tudi ona je nazadnje utonila v temo. Utonila je v temo, toda junaško, ponosna, zadnja. Tudi na njej se je naselila noč. Oskrbnik nam je določil sobo za počitek, prej pa smo svoje tovarne nahrbtnike nekoliko razbremenili. Na police smo postavili rezervno vrečo z odvečno prtljago, ki naj bi drugo jutro ostala v koči. Ure ležanja sem prebil nemirno, pravzaprav sem ob poslušanju dihanja ugotavljal število ljudi v sobi. Približno ob enih zjutraj sem se odplazil iz kočice na svojo skalo, ki je bila še pred nekaj urami prav mistična. Bila je hladna in hrpava, brez duhov, prav pripravna za plezanje, polna oprimkov. Lučka na moji čeladi je bila nepotrebna. Zunaj je bila noč, čista, kot si jo izgubljeni le želijo. Torej se je napovedoval še en čudovit dan. Čez čas sem opazil, da se je prižgala luč v jedilnici. Ura je bila dve zjutraj in zajtrk nas je že čakal. Šele v jedilnici sem spoznal, da je bilo v koči kar nekaj ljudi, ki so imeli podobne načrte za novi dan.

Vzpon na vrh

Ob 2.40 smo startali in se skoraj dve uri prebijali med velikanskimi skalnimi bloki. Pot je označena le s kamnitimi možici, ki pa smo

jih v temi zlahka zgrešili. Z lučkami na čeladah smo se le nekako prebili čez nanošeno kameenje in skalovje do ledenika. Nadeli smo si dereze in se navezali. Pot čez spodnji del ledenika je bila res adrenalinska. Mogoče je bilo kar srečno naključje, da nismo videli vsega. Prebijanje med velikimi razpokami je potekalo bolj po trenutnem občutku. Prav srečni smo bili, ko smo prišli do sprijetega snega, čeprav je strmina postajala res huda. Imeli pa smo srečo, da je naveza delovala dokaj homogeno in smo dobro napredovali. Večkrat smo obračali glave in opazovali prebujanje dneva na Matterhornu, ki je kot velikanska črna piramida štrlel nad zaledenelimi bližnjimi vrhovi. Lučke niso bile več potrebne. Svetloba je zagospodarila nad nočjo. Na višini 3700 m nas je pričakal pravi nogometni stadion, a bil je bel in skorjast, iz hladilnika. Tudi sonce, ki je že prav močno pripekalo, ni spremenilo grozljivega polarnege občutka. Tu in tam smo še obšli kakšno vidno razpoko. Pred nami se je spet postavil zelo strm svet, ki je bil sila leden. Sam imam veliko raje črno skalo kot strm led, vendar sta si tu podajala roki oba, led in skala. Čez strm led smo končno prilezli na skalni greben. Skale so bile vse pomrznjene, krušljive in sila prepadne. Pot ni varna in ne dopušča napake. Spet smo naleteli na krajše strmo snežišče in zagledali vršni greben. Malo pred vrhom se je bilo treba povzpeti skozi 20 m visok kamin, opremljen z jeklenicami in klini, ki pa so bili popolnoma poledeneli. Nebo je bilo modro, skale črne, led grozljivo bel, sijalo je sonce in bril je veter. Le kje bi se umiril ta večni popotnik, ki s sabo nosi mraz? Višina je huda. Trenutek je bil kot zvezdni utrinek v jasni, zimski noči. Prek nas je letelo velikansko belo potniško letalo z rdečo švicarsko oznako. Skoraj bi ga sklatil s cepinom. Moj oče bi ob takem dogodku dejal, da je to »cajhen« za preživetje. Po dobrih sedmih urah smo prilezli na vrh. To je torej to! Ivan je po svoji navadi vsakemu stisnil roko, sam pa sem se z levico krepko držal križa. Strmina na vseh straneh je bila grozljiva. Zaradi jasnega sončnega vremena je bil pogled na okoliške štiritisočake enkratno. Seveda smo dan prej v koči dobro pregledali specialko. Vendar je burilo mojo glavo veliko vtisov. Slav-

ni vrhovi Dom, Weisshorn, Liskamm, pa Matterhorn in nekje za njim Mont Blanc, pa še vrsta veličastnih štiritisočakov!

Zahteven sestop z občutkom zmage

Pot nazaj v skali je bila nekoliko boljša, vendar je bila potrebna velika previdnost, saj je kamenje v glavnem naloženo in zelo krušljivo. K sreči pa je sonce omehčalo najstrmejše dele ledenika, tako da je postalo »varneje«. Vseeno, padca si tam ne smeš privoščiti. Zaradi močne otoplitve pa je spodnji del ledenika postajal toliko bolj zoprn za prehod. Veliko je bilo razpok in nešteto potokov, ki jih je prekrivala le tanka plast snega. Po srečnem prečenju, ko smo že občutili kolke v grlu in sanjali o pivu v koči, nas je skoraj dotolkla skalna groblja zadnjega dela poti. Vrnili smo se po 12 urah in pol hoje in plezanja! V koči smo se nekoliko okrepčali, kar precej nadoknadili izgubljeno tekočino, poravnali račune in se dotovorili s preostankom opreme, ki smo jo ponoči shranili kot odvečno breme.

Spustili smo se do nižjega ledenika, na katerem je pozno popoldne vse teklo. Po ledeniku je prišlo na vrsto zelo napornih 300 višinskih metrov vzpona do železnice. Spet smo postali enogrbe kamele, ki mutaste spremljajo svojega vodnika in niti grožnja s palico ne pospeši njihovega brezvoljnega koraka. Ni nam bilo do besed, govorili so pogledi. Do železniške postaje smo res izmučeni prišli okoli 7 ure zvečer. Potem pa je bila toliko prijetnejša vožnja v Zermatt in pozneje v Täsch. Le živahnost turistov ob oknih vagona je motila, pa tudi to brenčanje je ob sedenju in zibanju vlakca hitro splahnelo. Ker smo ugotovili, da je Zermatt drago mesto, smo sklenili, da bomo prenočili nekoliko nižje v dolini. Pa smo kar hitro združili želje po spanju in se namestili v udobnem hotelu. Po večerji in po najboljšem pivu v našem življenju smo hitro zajdrali v spanec.

Naslednje jutro je bilo prav tako čisto in umirjeno, tako da nam dolga pot proti domu ni obetala prevelikih težav. Tri dni smo živeli kot četverčki, zdaj pa smo spet splavali vsak v svoje vode. A lepi vtisi in spomini so ostali. ●

Z grebena Dufourspitza je tudi Matterhorn (levo) videti manjši.

VELIKAAANSKO OGLEDALO

✍ Darinka Kobal

Zunaj je deževalo. Deževalo je včeraj, predvčerajšnjim in še nekaj dni prej. Tako močno, da je med hriboma nastala velikanska luža.

Ko je prenehalo deževati, je iz gozda pridrobil ježek Bežek. Priježljal je do luže, pogledal vanjo in vzkliknil:

»O, zdravo! Saj nisem sam. Še en ježek je tukaj.«

A ježek v luži je bil tiho. Ni mu odzdravil.

»Si ti morda morski ježek, da ne znaš govoriti?«

Zdajci je priskakljal zajček Bimbi.

»Zdravo! Vidim, da si sam, četudi se mi je zdelo, da se pogovarjaš.«

»Ogovoril sem morskega ježka, a mi ni odgovoril,« je zacvilil ježek Bežek in gledal v vodo.

»Ti si res kozole. To ni morje, tu ni nobenega morskega ježka,« je resno rekel zajček.

»Zadnjič sem slišal, da je morje velikanska luža. Vem, da v morju živi morski ježek. Pa tudi morski pes, morska mačka in morska lisica. Poglej še ti, morda obstaja tudi morski zajček,« je govoril in ves čas gledal ježa v vodi.

Zajček je pogledal v vodo, zamahedral z uhlji in zamomljal:

»Res je tukaj še en zajec. Ampak je prav tak kot jaz. To že ne more biti morski zajček.«

Z bližnjega drevesa ju je opazoval vrabček Čivi. Dolgo je bil tiho, potem se je oglasil:

»Šemi! To ni morje, to je naravno ogledalo. Podarila nam ga je narava, zato je naravno. Ljudje imajo stekleno. Ogledujejo se v njem in se lepšajo. Večkrat sem jih že opazoval. Mislim, da bi si tudi vi dva lahko okrtačila svojo zmršeno dlako.«

Tedaj je prikoptljala trop srnjadi. Ničesar ni slišala, ničesar rekla, le sklonila se je in se napila vode. Nato je spet tiho odkoptljala v kraljestvo gozdnega miru.

»Olika pa taka!« se je jezil zajček in pozdravil sovo, ki je letela mimo.

»Uuhuu! Kako lepa senca, tale sova v vodi.«

»Senca?« sta se spogledala ježek in zajček ter se objela. Nista opazila, da sta se objela tudi tista dva v vodi, niti njunega smeha nista slišala, saj sta od sramu kar zbežala nazaj v gozd. ◦

V sožitju z naravo ali svobodni let

✍ Katja Maček*

Lepo je preživeti poletni teden v čudoviti naravi na planinskem taboru. To je nekaj dragocenega za dušo in telo, je nekaj, česar mnogi ne doživijo nikoli. So dogodki, ki ti za vedno ostanejo v spominu in jih rad obujaš, o njih pripoveduješ ali z njimi navdušuješ prijatelje.

Posočje. Tako veličastno in skrivnostno. Tolmunčki in slapovi. Slapovi so nekaj posebnega, kot zavese, za prameni se da hoditi. Posebni so tudi takrat, ko si tako pogumen, da stopiš pod katerega izmed njih, ali pa skočiš in zaplavaš kot ena izmed mentoric.

Da ne bo pomote, ne moja mama. Ona pač ni tako pogumna. Je pa tako pogumna, da nas prebudi iz trdnega gorskega spanca. Zaslišim glasove prijateljev, zvoke narave, ki kličejo v nov dan. Zbudim se vesela, ker sem tam, ampak ko se spomnim, da me čaka vzpon, hoja po soncu in vodnikovih »še dobrih pet minut do vrha«, bi najraje zaspala nazaj.

Vstanem in se s prijatelji odpravim na zdrav zajtrk. Počasi si pripravljam nahrbtnik, niti zavedam se še ne, ko se že vzpenjam. Nikomur se ne da, slišati je stokanje, ki ga vodniki seveda ne slišijo, za hip se zalotim v mislih o smiselnosti takega početja. Toda moje izkušnje pravijo, da sem z vsakim korakom više, pot postaja lažja in zabavnejša. Tik pred vrhom sem pripravljena tudi teči, tako lahko se počutim. Vrh! Občutek, ki ti ga ne more vzeti nihče. Ležem v travo, prepustim se vetru, ki odnese vso slabo voljo, slabe misli in skrbi. Počutim se svobodno – prav zares. Lahko bi poletela. Svet imam na dlani. Pomislim na tiste v dolini, na tiste, ki tega občutka ne poznajo.

Težko se je pripraviti na spust. Toda, ko pomislim na tabor v dolini in na posebno razpoloženje v njem, z vrha kar odletim. Pozabim na dolgo pot in kar naenkrat sem spodaj na trdnih tleh. Zgoraj sem bila v oblakih.

* Prispavek je na razpisu »Mladi o gorah« dobil prvo nagrado.

Oblaki nad Loško steno Marjan Bradeško

Vesela sem, da sem osvojila še en vrh, pa kakršen koli že. Ponosna sem nase.

Zvečer, v soju tabornega ognja, ob petju in zabavi razmišljam o dnevu in si mislim: »Ja. Vredno je biti tu, vredno je iti tja gor in malo potpeti. Za tisti občutek svobode in kril.«

Ob letošnjem jubileju Planinskega vestnika, 110-letnici prve izdaje, smo na Planinski zvezi Slovenije in v uredništvu Planinskega vestnika prejeli mnoga pisma. Objavljamo tri izmed njih.

Uredništvo Planinskega vestnika

Pismo Janeza Drnovška

Spoštovani gospod predsednik, cenjene članice in člani Planinske zveze Slovenije, spoštovani slovenski planinci, gorniki in alpinisti, dragi prijatelji gora!

V izjemno čast in ponos mi je kot predsedniku Republike Slovenije, da Vam lahko ob treh izjemnih jubilejih slovenskih planincev, gornikov in alpinistov in Vaše organizacije izrečem iskreno priznanje. Kot narod in država smo lahko ponosni na Vaše opravljeno delo. To je Slovence dvignilo med velike evropske in svetovne narode. Z Vašim stoletnim delom smo postali v svetu prepoznavni in cenjeni. Slovenski alpinistični dosežki so ponesli sloves naših alpinistov med svetovne velikane. Le redkim narodom v Evropi je dano, da se lahko pohvalijo s tako visokimi jubileji in s tako predanim odnosom do narave, jezika in narodovih vrednot.

Ko praznujete 110-letnico Planinskega vestnika, najstarejše slovenske revije in najstarejše planinske revije z mesečnim izhajanjem na svetu, 110-letnico postavitve Aljaževega stolpa na Triglavu, tega simbola slovenstva, in 30-letnico prvega slovenskega vzpona na Makalu, s katerim smo začeli pot med velike alpinistične narode, želim spomniti tudi na 160-letnico rojstva človeka, ki so ga tako kot ves slovenski rod prevzele lepote slovenskih gora in to tako, da se je z dušo, srcem in tudi premoženjem zapisal našemu najvišjemu vrhu Triglavu, to je Jakoba Aljaža. Tako v Planinskem vestniku kot z velikih zmagovitih odprav v tuja gorstva ste se vedno znova vračali nazaj v skrivnostni in prečudoviti slovenski gorski svet k Jakobu Aljažu, ki je Slovencem podaril tudi himnični spev »Oj, Triglav, moj dom«.

Želim Vam prijeten in doživet jubilejni večer. Naj bo to večer slovenske skromnosti, srčnosti, poguma, volje, trme in zaljubljenosti v lepoto in brezmejnost narave ter v meje člove-

škega. Ostanite z besedami in dejanji še naprej na vrhu. ●

Planinski pozdrav!

Dr. Janez Drnovšek,
predsednik Republike Slovenije

Pismo Alojza Urana

Spoštovani gospod predsednik Planinske zveze Slovenije Franc Ekar!

Z veseljem pozdravljam Vas in vse planince, gornike in alpiniste, ki ste se zbrali ob izjemnih jubilejih, ki jih danes obhajate: 110-letnici revije Planinski vestnik, 110-letnici postavitve Aljaževega stolpa na Triglavu in 30-letnici osvojitve prvega slovenskega osemstisočaka Makaluja v Himalaji.

Vsem iz srca čestitam!

Moj posebni in hvaležni spomin velja pokojnemu župniku Jakobu Aljažu, ki je veliko prispeval k razvoju slovenskega planinstva. Ob 160-letnici njegovega rojstva smo mu še posebej hvaležni, da je najvišjo goro Slovenije ohranil Slovencem, da je kot graditelj planinskih koč in poti v Julijcih, kot pevec, skladatelj, pisec in predvsem duhovnik nagovarjal iskalce gorskega miru, da bi v človeški želji po tihoti in lepoti znali razbrati najgloblje hrepenenje po Bogu, po neizmerni in nedoumljivi ljubezni, po večnosti.

Naj Gospod blagoslovi vaše prizadevanje za ohranjanje slovenstva in njegovih vrednot po ljubezni do narave in gorskega zaklada.

Vsem želim kulturno bogato jubilejno prireditve! ●

msgr. Alojz Uran
ljubljski nadškof in metropolit

Pismo Janeza Kocijančiča

Mag. Franci Ekar
Planinska zveza Slovenije

Kadar nas korak ponese v gore in nam na vrhu od vseh lepot zastane dih, pogled pa seže daleč v daljavo, se zavemo širjave našega gorskega sveta. Odpre se nam ogromna arena, ki ponuja širok prostor za udejanjanje naših bodisi gorniških ali alpinističnih želja. Gornišтво se je v srcih Slovencev in Slovenk naselilo že pred več desetletji, ko je bila njegova primarna vloga vse prej kot brezskrbno pohajkovanje po slovenskih vršacih. Zato ni nobeno naključje, da je Triglav z Aljaževim stolpom umeščen med najbolj prepoznavne slovenske simbole in da se srca gornikov še posebej ogrejejo, kadar beseda nanese na najvišji slovenski vrh.

Tudi v gorniški literaturi smo bili Slovenci med prvimi v Evropi, ki smo pomembna gorniška dogajanja zapisovali v Planinski vestnik, ki ga gorniki in gornice ali zgolj ljubitelji gora jemljejo za svoje branje zdaj že 110 let. Planinski vestnik s svojo vsebino postaja in ostaja popotnica gorniku na ozkih stezah, ga vodi čez tuja gorstva spet nazaj domov, vmes zabeleži še domače dogodke in da prostor pesniškim dušam, ki svoja gorniška doživetja delijo z bralci.

Predvsem pa Planinski vestnik kljub številnim drugim revijam, ki so ponujale ali še ponujajo svoj pogled na njegovo tematiko, kljubuje času. Tako je tudi v gorniški naravi. Marsikdaj je treba ljubovati slabemu vremenu ali pa jutranji megli, ki nas želi na vsak način zadržati doma. Vendar je vsak korak na vrhu nekajkrat poplačan in zato se splača vztrajati. Čestitke za vse osvojene vrhove, takšne in drugačne, nocojšnja slovesnost pa naj služi za postavitve novih vrhov – kajti na vsakem vrhu se pot odpre naprej.

Srečno! ◉

Janez Kocijančič
Predsednik Olimpijskega
komiteja Slovenije

Stoletnica rojstva planinskega fotografa Ferda Premruja*

Dandanes, ko smo na vso moč razvijeni od prekrasnih fotografij gora v številnih revijah in knjigah, marsikdaj pozabimo na to, koliko prizadevanja, strasti do fotografiranja in ljubezni do gora so terjali začetki gorniške fotografije. »Gore nas najbolj nagovarjajo s svojimi podobami!« je zapisal znani gorniški mislec, filozof Reinhold Stecher. Zato so imele fotografije gorskega sveta tako velik vpliv na javnost nekoč – in ga imajo še danes. Tudi naš Planinski vestnik bi ne bil to, kar je, če ne bi njegovih platnic in strani krasile podobe gora, ki marsikaterega bralca zapeljejo, da si jih gre ogledat od blizu, ali pa obudijo spomine na kakšna lastna minula doživetja.

Med tistimi, ki so še v času, ko je bil fotografski material silno drag in težko dostopen, z ljubeznijo in navdušenjem fotografirali naše gore in svoje posnetke objavljali na straneh našega Planinskega vestniuka, je bil tudi Ferdo Premru. Rodil se je 30. aprila 1905 v Kranju, vendar je njegov rod izviral iz Vrhpolja pri Vipavi. Letos torej mineva sto let od njegovega rojstva. Oče je bil krojač, v družini je bilo devet otrok in Ferdo je bil drugorojeni. Na obrtni šoli v Kranju se je izšolal za črkostavca. To je bilo težko delo – ročno stavljenje svinčenih črk je sodilo med najbolj naporna in zahtevna dela v tiskarstvu. Starši, ki so otroke pogosto vodili na planinske izlete, so mu vzbudili ljubezen do gora, kamor je rad in pogosto zahajal že v deških letih. Tako se je seznanil z Jožo in Jakobom Čopom ter dr. Miho Potočnikom. Vendar pa si je že zgodaj ustvaril družino in v takratnih težkih razmerah ni mogel več tako pogosto hoditi v hribe kot njegovi samski prijatelji – alpinisti. Ni pa se odrekel planinski fotografiji, tudi potem ne, ko se je z družino 1932 preselil v Ljubljano. Mnoge njegove fotografije so izšle kot razglednice, opremljal je koledarje in turistične brošure, njegovi po-

Ob zatonu vrh Triglava (PV, 1954, št. 8)
Ferdo Premru

snetki Julijcev in Karavank so viseli na stenah planinskih koč in bogatili tudi Planinski vestnik. Posebno po letu 1950 je bilo v naši gorniški reviji objavljenih veliko njegovih celostranskih fotografij, njegovi posnetki so spremljali članke Josipa Westra, Janka Mlakarja in Stanka Dimnika, s katerimi je zahajal v hribe.

Kot fotograf je prejel vrsto priznanj na razstavah v Sloveniji in Jugoslaviji. Za dolgoletno delo v društvu in zlasti za njegov prispevek k planinski fotografiji ga je planinsko društvo Ljubljana – Matica, katerega član je bil, leta 1977 odlikovalo z Zlatim častnim znakom društva.

Fotografsko dediščino Ferda Premruja, ki je tudi pomemben dokument celih obdobjev našega planinstva, hrani Triglavsko muzejska zbirka v Mojstrani. ○

* Na podlagi podatkov, ki jih je uredništvu PV posredovala hči, Majda Clemenž, napisala Marjeta Keršič – Svetel.

Albin Vengust

Zavzet delavec in predvsem planinec ter gorski reševalec

✍ Danilo Škerbinek

Tako, kot sem rad sprejel nalogo, da opisno predstavim Bineta, kot prijatelji imenujemo Albina Vengusta, tako sem bil že pri pisanju teh prvih vrstic v zagati. Le kako v kratkem sestavku, kot mi je bilo naročeno, to narediti? Človeka, ki ima za sabo tako polno, vsestransko bogato in dinamično življenjsko pot, skozi katero je vodila Bineta trdna volja in jasni cilji, se enostavno ne da na kratko napisati.

Rodil se je 23. februarja 1921 v delavski družini na Duplici pri Kamniku, kjer je obiskoval osnovno šolo, se izučil za strojnega ključavničarja in delal v današnji tovarni Stol. Še kot vajenec se je vključil v revolucionarno gibanje in 27. julija 1941 šel v partizane. Deloval je v Kamniškem odredu, nato v Šercerjevem bataljonu in brigadi, v Kokrskem odredu in konec vojne dočkal kot podpolkovnik v devetem korpusu na Primorskem. Po koncu vojne je bil še nekaj let zaposlen na Ministrstvu za notranje zadeve, leta 1958 pa se je ponovno zaposlil v gospodarstvu.

Delal je na Inštitutu Jožef Stefan, prevzel vodenje tovarne Telekomunikacije - Iskra in v nadaljnjem obdobju 14 let (1962 - 1976) kot glavni direktor Združenih papirnic Ljubljana s sedežem v Vevčah opravil svoj življenjski opus in tovarno s preudarnimi tehničnimi odločitvami moderniziral ter jo s skrbjo za kvalitetni strokovni kader privedel v sam vrh takratne jugoslovanske papirne industrije. Zaradi kvalitete proizvodov je bila ta tovarna med najpomembnejšimi izvozniki papirnih izdelkov na zahtevne svetovne trge. Deset let je bil tudi na čelu združenja slovenske in jugoslovanske papirne industrije. Zaradi širine njegovega življenjskega pogleda je napredoval tudi kraj Vevče (ureditev trga, spomenik papirničarjem, padlim partizanom, kopaljšče, obnova kulturnega doma in še bi lahko naštevali).

V letih od 1976 do 1980 je bil dva mandata predsednik izvršnega sveta Skupščine mesta

Ljubljana. Poleg drugih nalog je uveljavljal smiselno in sistematično obnavljanje in prenavljanje stare Ljubljane. V tem času so se obnovile Viteška dvorana Križank, Magistrat, Čopova ulica, Ribji trg, grad Fužine itd. Bil je predsednik koordinacijskega odbora za čisto in zeleno Ljubljano, odbora za izgradnjo biološkega središča v Ljubljani, delal v odboru za ohranitev krajske podobe in zimovišča na Veliki planini itd.

In Bine kot planinec, smučar, turni smučar, alpinist in gorski reševalec? Rojenemu pod gorami, so mu rojenice zlahka podtaknile v zibko ljubezen do narave in gora. In zato je, predvsem v povojnem času, kljub mnogim službenim obveznostim, našel čas tudi zase. Planinsko pot je pričel kot samohodec ali član manjših družčin že precej pred drugo svetovno vojno in leta 1936 postal član PD Kamnik. Kmalu se je navdušil za smučanje, takoj po vojni opravil izpit za učitelja smučanja in v Mariboru pomagal pri organizaciji prvih smučarskih tekmovanj, predhodnic sedanjega svetovnega smučarskega tekmovanja za pokal »Zlate lisice«. Po preselitvi v Ljubljano se je vse bolj posvečal planinstvu, alpinizmu, turnemu in visokogorskemu smučanju, kajakaštvu, leta 1972 vodil uspešno jugoslovansko alpinistično odpravo na Pik Komunizma (7495 m) v Pamir, gojil pa je tudi druge športne aktivnosti, dopuste z družino preživel na taborjenjih, se ukvarjal s potapljanjem, ribolovom, fotografijo in drugim. Zanimiv je njegov delež pri širjenju planinske misli oz. organiziranosti. Imel je odločilen delež pri ustanovitvi planinskih društev Rašica, Vevče in Sladki vrh.

Po službeni nalogi je 1952 leta sodeloval pri odpravljanju tegob snežne ujme v zgornji Soški dolini in Bovcu, kjer je s svojo preudarnostjo in razumevanjem ljudi v tiski veliko prispeval k odpravi posledic divjanja narave. Leta 1953 je bil sprejet med člane gorske reševalne službe. Med

Gorsko reševalno službo in Ministrstvom za notranje zadeve je bilo vse več stičnih področij dela. In MNZ je v komisijo za GRS imenovalo človeka, to je bil Bine, ki je poznal in imel posluš za obe področji dela. Poskrbel je, da so bila gorskim reševalcem za njihovo delo na voljo sredstva zvez takratnega MNZ in Milice. Posodobljen je bil sistem za obveščanje gorskih reševalcev preko milice v primeru nesreče in alarmni plan reševalcev.

Ko je leta 1965 gorska reševalna služba potrebovala novega načelnika, reševalci pri iskanju kandidata niso imeli težav. Bine je hitro ustvaril dobro delujočo in strokovno sestavljeno delovno telo - komisijo za GRS, ki jo je po potrebi dopolnjeval s strokovnjaki. Svoje delo je gradil na zaupanju do vodstva, pa tudi načelnikov vseh 16 postaj, ki pomagajo pomoči potrebnim v Alpskem in planinskem svetu Slovenije. Načelniki podkomisij GRS in postaj so bili samostojni pri delu in odločanju, seveda v skladu z dogovorjeno politiko in sklepi ustreznih organov. Z razpredenim strokovnim delom po podkomisijah in njihovo pomočjo postajam je bila dana možnost sodelovanja delavoljnim in sposobnim reševalcem, s čimer je strokovnost in operativnost slovenske GRS zelo narasla.

Zaradi njegove razgledanosti in poznavanja reševalne problematike je tudi sicer pomembno prispeval k razvojnemu dogajanju in napredku službe. O GRS, njenem pomenu in delu, je pisal v strokovnih in javnih virih informiranja. S tem je še prispeval k strokovnosti in javnosti službe. Čeprav v sestavu Planinske zveze Slovenije, je služba že takrat uživala popolno zaupanje in samostojnost v svojih delovnih nalogah. Bine je ključno doprinesel k opremljanju vseh postaj GRS s prvimi kvalitetnimi radijskimi postajami ter utrl pot, da so odpisane, a še uporabne radijske postaje ter terenska vozila takratne Milice bile dane v uporabo postajam GRS. S sklenitvijo številnih dogovorov in sporazumov z ustreznimi ministrstvi ter vladnimi službami je GRS zelo olajšal delo. Službo je reorganiziral po vzoru IKAR - Mednarodne komisije za reševanje v gorah ter z normativnimi in organizacijskimi akti utrdil delo službe.

Širina njegovega dela je pomenila tudi podporo razvoja strokovnosti in organiziranosti gorsko-reševalnega dela v takratnih jugoslovan-

skih republikah ter pokrajinah. Slovenska GRS se je še močneje povezala z reševalnimi organizacijami onkraj državnih meja, zlasti v Avstriji in Nemčiji, utrdili so se tudi stiki z IKAR. Strokovnost v mednarodnem sodelovanju je možna le ob aktivnem deležu sodelujočih. Rezultati takega sodelovanja ter mesto in kvaliteta slovenske GRS se je, kljub začetnemu nezaupanju pri tujcih, vse bolj priznavala. Enakost v delu, uspešnosti ter kvaliteti s tujimi reševalnimi organizacijami so nam gorski reševalci iz Alp potrdili že ob zasedanju IKAR leta 1981 v Bovcu.

Kot načelnik komisije za GRS do leta 1983 je bil seveda tudi član Izvršilnega, Upravnega in kasneje Glavnega odbora Planinske zveze Slovenije, kasneje pa član častnega razsodišča PZS, bil strokovni izvedenec v več gorskih nesrečah, zagotovil, da je prišlo do tiska prvega Reševalnega priročnika GRS, poskrbel za prevod knjige dr. W. Phlepsa o hitri prvi pomoči, prispeval gradivo za knjigo Slovenski gorski svet, bil tehnični urednik dveh izdaj knjižice »Gornikov svetovalec«, z zagnanostjo in prispevki sodeloval pri izdaji 1. 2. in 3. jubilejnega zbornika GRS, dolga leta zastopal GRS v Loterijskem svetu Slovenije in drugih organizacijah, odločilno prispeval k ustanovitvi Ustanove Sklad Okrešelj, bil dragocen sogovornik pri pisanju poglavja o GRS za Planinski zbornik ob 110 letnici PZS itd. Slovenski gorski reševalci so se mu na svojem zboru želeli zahvaliti za njegov neprecenljiv prispevek službi in mu podelili posebno priznanje ter ga imenovali za častnega načelnika Gorske reševalne službe.

Konec osemdesetih let nas je Bine s svojo izjemno zagnanostjo, voljo in razumom ponovno vzradostil. Vpisal se je na redni študij umetnostne zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Binetu se je izpolnila davna želja iz mladosti. Opravil je vse izpite in diplomu z odliko. Vsi njegovi prijatelji in znanci smo mu uspeh iz srca privoščili. Rezultati tega študija so bili številne umetnostne, kulturne in turistične edicije in vodniki.

V Domu za starejše občane v Črnem vrhu nad Idrijo smo se ob Binetovem nedavnem 84. rojstnem dnevu zbrali z željo, da mu izrečemo vse najboljše, mu želimo še veliko zdravih let in ob razstavi planinskih fotografij pomodrujemo o njegovem izjemnem prispevku za slovensko gorništvu. ●

Peter Skvarča

Raziskovalec patagonskih gora in eden največjih strokovnjakov za ledenike na svetu

✍ Marjeta Keršič – Svetel
 📷 Silvo Karo

Maja letos bo Slovenijo obiskal naš argentinski rojak, ki ni le izjemen znanstvenik svetovnega slovesa, ampak tudi eden največjih poznavalcev Patagonije in prvoprstopnik na vrsto patagonskih vrhov. Ljubezen do gora in ledenikov je zaznamovala njegovo izjemno znanstveno pot in ker bodo njegova predavanja v Sloveniji prav gotovo izredno zanimiva ne le za strokovnjake, ampak tudi za planince, je prav, da našega rojaka поблиže predstavimo.

Peter Skvarča se je rodil 14. januarja 1944 v Ljubljani. Otroška leta je preživel v Sloveniji, hodil je v osnovno šolo na Prulah. Prva letnika gimnazije je obiskoval na ljubljanski realki. Leta 1956 je z materjo vdovo in bratom Juretom emigriral v Argentino. Leta 1963 je dokončal srednješolske študije na državni gimnaziji Estebana Echeverría v Buenos Airesu. Gmotni položaj družine je bil vse prej kot rožnat, vendar sta oba brata, Peter in Jure, kljub vsem težavam uspešno študirala. Peter je na buenosaireski univerzi dokončal študij geodezije in geofizike.

Že leta 1959 je začel zahajati na argentinski jug, na katerega so ga priklicale gore. Pozneje je postal aktiven član Slovenskega planinskega društva (SPD) v Argentini in drugih tamkajšnjih andinističnih klubov. Svojo gorniško kariero je začel sam. Udeležil se je samo plezalnega tečaja na ledenikih Tronadorja, v Bariločah, pod vodstvom legendarnega andinističnega vodnika nemškega rodu Don Otta Meilinga. V skali je napravil svoje prve korake v gorah Lópeza, nadaljeval v granitnih stolpih Catedrala in pozneje v stenah Sierra de la Ventana (El Gran Techo) v provinci Buenos Aires in Los Gigantesa (Gran Diedro) v Córdoba. Plezal je sam, veliko pa tudi skupaj z bratom Juretom in drugimi

tovariši. V Bariločah je preplezal Cerro Lopez (Torre principal), Cerro Catedral (Torre Principal, Aguja Frey, La Vieja, Campanile Esloveno: JZ- in SZ-stena), večkrat Tronador (Pico internacional, 3554 m, in Pico argentino). V Mendoških Kordiljerah se je

povzpел na Santo Eleno (pribl. 4800 m), Nevado El Plata (pribl. 6300 m) in Aconcagua (6959 m). Januarja 1963 se je z bratom Juretom udeležil argentinske odprave, ki je osvojila zelo težavno goro Pier Giorgio (2719 m) v bližini Fitz Roya, leto pozneje (1964.) pa slovensko-argentinske odprave, ki je prvič zavzela sloveči ognjenik Lautaro (3380 m). Med svoje prvenstvene vzpone v Patagoniji šteje tudi Cerro Gorra Blanca (2907 m), Cardenal Cagliero (2584 m), Cerro Steffen (3050 m), Cerro Kennedy (pribl. 2230 m), Cerro Agassiz (pribl. 2700 m), Cerro Bertrand (3064 m), Cerro Pintado (2547 m), Cerro Norte (2730 m), Cerro Anders (pribl. 2170 m)... Opravil je tudi prvo zimsko prečenje Južnega celinskega ledu. Brez dvoma sodi med največje poznavalce patagonskih gora – tudi tistih, v katere komaj kdaj zaide kakšen obiskovalec.

Januarja 1969 je uspešno izvedel prve gravimetrične (težnostne) meritve na Aconcagui (6959 m), najvišji gori obeh Amerik. Takrat je ta meritev pomenila svetovni rekord. Leta 1973 je začel znanstveno raziskovanje na Argentinskem antarktičnem inštitutu (Instituto Antártico Argentino – IAA). Glaciologijo – vedo o ledenikih – je študiral na svetovno znanem Scottovem polarnem inštitutu (Scott Polar Research Institute) v Cambridgeu v Angliji. Na Švedskem je bil udeleženec glacioloških seminarjev pod vodstvom znanega strokovnjaka za ledenike prof. Walterja Shytta in sodeloval s francoskimi znanstveniki pod vodstvom slovečega profesorja Louisa Lliboutrija, očeta moderne glaciologije, pri merjenjih ledenika Mer de Glace. Leta 1979 je bil imenovan za šefa glaciološkega oddelka Argentinskega inštituta za antarktične študije IAA, ki ga vodi še danes.

Inženir Skvarča je član Mednarodne glaciološke družbe, Družbe latinskoameriških strokovnjakov za teledetekcijo in predstavnik Argentine pri Stalni skupini za geofizikalne vede Znanstvenega komiteja za antarktične raziskave (Scientific Committee on Antarctic Research). Leta 2002 je bil imenovan za akademika argentinske Državne geografske akademije. Od leta 1980 predava antarktično glaciologijo, kot strokovnjak za ledenike vodi tečaje za argentinsko vojsko, od 1994. pa predava tudi na mednarodnih tečajih za antarktično plovbo. Sodeloval je pri mnogih simpozijih in kongresih, predaval na argentinskih in mednarodnih univerzah ter večkrat sodeloval na tiskovnih konferencah.

Od 1973 do 2004 je sodeloval pri 34 znanstvenih odpravah na Antarktiko, mnoge med njimi je tudi vodil. Organiziral je kar 22 odprav na Južni patagonski led med Argentino in Čilom. Na Antarktiki je večkrat sodeloval z britanskimi odpravami in poleti 1980/81 pri odprtju prve nemške postojanke Georga von Neumeyerja. Leta 1979 je delal z Američani v raziskovalnem oporišču Siple in po letu 1994 z Avstrijci na Institutu za meteorologijo in geofiziko na innsbruški univerzi začel preučevati Larsenovo ploščo. Taljenje ledenikov na Antarktiki in v Patagoniji je med najzanimivejšimi pokazatelji podnebnih sprememb na zemlji. Peter Skvarča se ukvarja z raziskavami na področjih znanosti,

ki prav gotovo sodijo med najzanimivejša in najbolj izzivalna v našem obdobju in lahko prinesejo odgovore na vprašanje, ki ima usoden pomen za vse človeštvo: kako se bo naš planet spreminjal zaradi podnebnih sprememb. V Patagoniji je sodeloval pri mednarodnih znanstvenih odpravah z Japonci, Čilenci, Američani in Avstrijci. Rezultati njegovega dolgoletnega delovanja v glaciologiji so mnogi znanstveni spisi in članki, nekateri objavljeni v znanih revijah Science in Nature. Vsekakor je Peter Skvarča med največkrat citiranimi slovenskimi znanstveniki. Treba je omeniti tudi njegov prispevek pri poročilih za Medvladni odbor za klimatske spremembe pri OZN (Intergovernmental Panel on Climate Change).

V zadnjih petdesetih letih se je na Antarktiki povprečna letna temperatura zraka zvišala za več kot 2,5 °C. Hkrati z ogrevanjem atmosfere in morja so začele razpadati velikanske plavajoče ledene plošče ob antarktični obali. V svetovni javnosti je najbolj odmeval razpad severnih predelov Larsenove plošče zaradi nenadnosti, hitrosti in katastrofalne narave dogodkov. Poletu 1994/95 se je več kot 1600 km² površine tako imenovanega predela »Larsen A« dobredno zdrobilo na več sto tisoč ledenih kosov. Še veliko bolj dramatičen pa je bil nadaljnji razpad. Sedem let pozneje, v južnem poletju 2001/02, je razpadlo kar 3200 km² ledene plošče, znane kot »Larsen B«, in to v izredno kratkem času – komaj 41 dneh! Analize morskih usedlin dokazujejo, da se kaj takega ni zgodilo že vsaj 9000 let. Naš argentinski rojak Peter Skvarča je vodil znanstveno odpravo, ki je opazovala dogajanje na Larsenovi plošči septembra in oktobra 2001 – torej le nekaj mesecev pred razpadom. Bil je tudi med zelo redkimi ljudmi na svetu, ki so razpad tako velikanske antarktične ledene gmo-te videli na svoje lastne oči (iz zraka).

Gospod Skvarča bo v svojih predavanjih v Sloveniji opisal dogajanje na Antarktiki in na ledenikih Patagonije in spregovoril o vplivu, ki ga ima ogrevanje atmosfere in taljenje ledenikov na vremenska in oceanografska dogajanja na svetu. Seveda pa bo obisk našega argentinskega rojaka tudi priložnost, da izvemo marsikaj zanimivega o gorah tam daleč na jugu Amerike in o njegovih gorniških doživetjih. ○

Pokanja Larsenove plošče na Antarktiki.

Peter Skvarča

Turni smuk Rodica in »mladinci« AO Bohinj

O zagnancih z bohinjskega konca

✍ Martin Šolar 📁 arhiv Martin Šolar

V Planinskem vodniku Julijske Alpe je Tine Mihelič o Rodici, 1966 m visokem vrhu v Spodnjih Bohinjskih gorah, zapisal: »Rodica sodi med najlepše smučarske vrhove, posebno njeno trikotno zahodno pobočje je za turne smučarje prava poslastica.« Temu moramo le pritrčiti in se ob tem z navdušenjem spomniti, kaj vse nam je smučanje z Rodice že ponudilo.

Ko je bil leta 1977 znova ustanovljen Alpinistični odsek Bohinj in je bila izletniška dejavnost PD Bohinjska Bistrica zelo razvita, je bil, posebno pozimi, v planinstvu in alpinizmu čas »skupnih tur«. Takrat še nismo imeli »komunikacijske revolucije«, kakršno poznamo danes. Brez »e-mailov«, mobilcelov in telefonov smo se po navadi že v četrtek ali petek na sestanku odseka zmenili, kam bomo šli. Z avtobusom seveda, kak citroenov ami, hrošč, katrca ali fičo so bili že pravo razkošje. Na odseku smo si lahko sposodili opremo, »ta mladi« pa smo z odprtimi usti in štrlečimi ušesi čakali, kdaj nas bodo stari mački povabili na skupno turo.

Smučanje v gorah ima zibelko v Bohinju, zato ni čudno, da je bilo turno smučanje med člani AO Bohinj zelo priljubljeno. Dolga leta, tudi v osemdesetih, je bil naš odsek med tistimi AO v Sloveniji, v katerih so največ turno smučali. Med priljubljenimi »skupnimi turnimi smuki« so bili vedno Veliki Draški vrh, Bogatin z Mahavščkom, Ogradi, smuk skozi Žalostnico in Rodica.

Turni smuk Rodica

Skupne ture in nekdanje akcije PZS Srečanje treh dežel, so bile v sedemdesetih letih zametek turnega smuka Rodica-Suha. Tako je AO

Proti Rodici

Bohinj leta 1977 in 1978 začel organizacijo skupne ture na Rodico; ta je prerasla v akcijo, ki smo jo bohinjski alpinisti, planinci in reševalci potem organizirali vsako leto (razen v letu 1989). Leta 1980 je bil turni smuk z Rodice prvič organiziran v okviru akcij PZS, v 28 letih pa smo izpeljali prav toliko »Rodic«. S tem je Rodica ta čas brez dvoma najdlje trajajoča organizirana turnosmučarska prireditev pri nas. Žal sta

»Mladinci« AO Bohinj na 28. turnem smuku Rodica-Suha, aprila 2004

zgorrnjesavski in tudi ljubljanski Triglavski smuk že več kot desetletje »pokojna«, nekatere druge akcije so po nekaj letih prav tako zamrle, nekaj novih, prav zanimivih organiziranih turnih smukov pa je starih šele nekaj let.

V prvih letih je bil turni smuk Rodica organiziran tako, da smo se na vrh povzpeli s smučišča Vogel, ob dobrih snežnih razmerah pa se je dalo z Rodice smučati prav do doline, na Laški rovt ali Ribčev Laz. Zadnja leta pa se na Rodico največkrat povzpemo z Bareče doline in čez Suho, smuk pa poteka v smeri vzpona. Ta pristopa sta tudi najbolj priljubljena in uporabna. Sicer pa se da na Rodico tudi s primorske strani, iz vasi Grant, izjemno, a tudi zahtevno hribovsko doživetje je pristop po grebenu Spodnjih Bohinjskih gora. Domačini poznajo še kakšno lepo varianto dostopa, omenimo le vzpon z Žlana na planino Poljano in od tam na glavni greben.

Kaj krasi našo Rodico? Prijateljstvo – z nekaterimi se vsaj enkrat na leto srečamo prav na Rodici. Med njimi so legendarni organizatorji – »rodiški veterani« Franc Podlipnik - Anžlin, Janko Lapajne, Ivan Veber in še bi lahko našteval. Brez njih in nekaj mlajšega Lojza Budkoviča Rodice prav gotovo ne bi več bilo. Posebnost in atrakcija turnega smuka z Rodice je postanek na Suhi. Udeleženci turnega smuka vsa leta uživamo gostoljubnost Anžlinovega stanu, ki

nam daje zavetje v dobrem in slabem vremenu, ob tem pa v stanu dobimo tudi čaj, »šnops«, pa še kaj... (Nekoč smo v miznici v stanu našli pravi pravcati kaviar in smo ga seveda pomazali.) V dolini se družabnost po navadi nadaljuje in nemalokrat se dodobra odžejani do poznega popoldneva zadržimo v kakšni gostilni.

Udeleženci turnega smuka z Rodice na Suhi prejmejo lične lesene kolajne, ki so nam vsem drag spomin, mnogim morda edino tovrstno priznanje, ki so ga prejeli v življenju. Te lesene kolajne so udeleženci prvič dobili leta 1984; ročno jih je izdelal Tone Peternelj, pozneje jih je izdeloval Franc Podlipnik - Anžlin, zadnja leta pa za to skrbi Janko Arh.

Turni smuk z Rodice pa je kljub vsemu resna in nemalokrat kar zahtevna zimska tura. Greben Spodnjih Bohinjskih gora je znan po nepredvidljivih vremenskih in snežnih razmerah. Udeležil sem se osemnajstih Rodic in spominim se kroženja v megli po kontah pod vrhom Rodice, orkanskega vetra, strmega vzpona ob vrvi na greben vzhodno od Šije, plazov južnega snega, ledenih severnih pobočij, padcev in tudi poškodb. Na srečo ni bilo hujšega, razen pri eni izjemi, ki pa spet veselo nori po hribih. Veliko več je lepih spominov – na sonce, razgled, pršič, spomladanski »firn« in od sonca ožgane nosove. Nekajkrat nas je bilo res veliko, leta 1987 in 1991 kakih 200. Najbolj neugodno je, če mora-

mo Rodico zaradi vremena ali razmer predstavljati; takrat je prijatelj Rodice po navadi manj. Nekaj deset smučarjev pa se vedno nabere.

Nekoč smo za turni smuk Rodica-Suha po Bohinju in tudi drugod razobesili plakate, informacije o turnem smuku pa smo objavljali tudi prek radia in redno v Alpinističnih novicah v ponedeljkovem Delu. Danes, v obdobju »komunikacijske revolucije«, je malo drugače. Poglavitni vir informacij je internet. Če spremljate bohinjske in nekatere gorniške spletne strani, turnega smuka z Rodice prav gotovo ne boste zamudili.

Mladinci AO Bohinj

Delovanje Alpinističnega odseka Bohinj je v zadnjih letih drugačno, moje Planinsko društvo Bohinjska Bistrica pa se je na srečo pred kratkim znova prebudilo. In dokler bodo zraven pravi ljudje, se ni bati, da se ne bi vsako pomlad spraševali, kdaj bo Rodica, in se tam potem tudi srečali.

In tako je bilo tudi na 28. turnem smuku Rodica-Suha v zadnjih dneh aprila 2004. Lanska zima je bila bogata s snegom, dokaj pozen datum pa ni bil ovira za lep turni smuk. Na Rodico smo prišli z Vogla, pa tudi iz Bareče doline so prihajali turni smučarji. Bil je lep dan, snežne razmere pa so obetale varno in uživaško smučarijo. Na vrhu smo malicali, premlevali to in ono ter se kot po navadi nešteto krat slikali. Kar naenkrat smo ugotovili, da že zelo dolgo ni bilo toliko članov Alpinističnega odseka na kupu in da se zato veča vsaj še nekajkrat slikati. Pod našo skupinsko sliko, ki je bila naslednji dan objavljena na internetu, je Lojz Budkovič (ustanovitelj AO Bohinj) leta 1997 zapisal: »mladinci« AO Bohinj. To, lepa tura in res prijetno srečanje s starimi hribovskimi prijatelji me je navdihnilo za tele vrstice.

AO Bohinj, zadnjič ustanovljen pred skoraj 30 leti, doživlja vzpone in padce, idej ter prijateljstva pa nikoli ne zmanjka. In prijatelji na sliki so spet enkrat zbrali - na Rodici seveda.

Prvi na sliki z leve je Joža Mihelič. Prava alpinistična in še bolj turnosmučarska legenda. Pripovedovali so mi, da se je v zgodnjih šestdesetih letih prejšnjega stoletja v gorah pojavil mladenič, ki je na veliko smučal po gorah in navduševal z eleganco. To počne še danes, štiri-

deset let pozneje. Pravzaprav imam srečo, da delava skupaj na TNP in lahko marsikdaj skupaj »pomožujeva« o hribih. Ob njem stoji Janko Arh. Lahko bi nadaljeval zgodbo o legendah. Janko je bil morda najboljši plezalec v zlatih časih bohinjskega alpinizma ob koncu sedemdesetih, za vedno pa bo zapisan kot prvi, ki je skupaj z Markom Šurcem leta 1978 presmučal Slovensko smer v triglavski severni steni. Tudi Janko Arh se še ne da, leta 2003 se je povzpел na sedemtisočak Pik Lenina v Pamirju in z vrha smučal po severnih vesinah vse do baze. Tretji z leve je Boštjan Repinc, doma s Stare Fužine. Alpinizmu se je zapisal relativno pozno, pri 25 letih. Zdaj, skoraj 20 let starejši, pleza tako dobro kot še nikoli prej. Pred dvema letoma je z ekipo Tomaža Humarja odšel pod znameniti Nanga Parbat, žal pa ta odprava ni imela sreče z razmerami. Ob Boštjanu stojim jaz, Martin Šolar. O sebi pravzaprav ne gre pisati. Morda le to, da sem vesel, da sem s fanti na sliki doživel prenekatero lepo gorniško doživetje. Peti z leve je Andrej Pikon. Naprej se je ukvarjal s »fuzbalom«, potem s smučanjem in šele pozneje z alpinizmom. Nikoli ni veliko plezal, kar pa je, je bilo

Rodica 1966m

∞ Andrej Stritar

Rodica je prijeten vrh nekako na sredini verige Spodnjih Bohinjskih gora. Pozimi in spomladi jo zelo radi obiskujejo turni smučarji, zelo primerna pa je tudi za izlete v kopnem. Z nobene strani ni večjih tehničnih težav, razlike so le v dolžini poti. Te so označene, zato tudi posebnih težav z orientacijo ni. Ker ima Rodica izrazito osrednjo lego, je v lepem vremenu izvrstna razgledna točka med Gorenjsko in Primorsko. Žal pa je ob poslabšanju vremena ta greben eden prvih, ki jih objamejo nadležne megle.

Zavetišča:

Ski hotel Vogel in Koča Merjasec na smučišču Vogel, pribl. 1550 m, dostopna z gondolsko žičnico iz Bohinja.

Dostopi:

Z **Vogla** se bodisi zapeljemo do vrha sedežnic (če delujejo) ali pa gremo po markirani poti do vrha smučišča na Visokem Orlovem robu, 1800 m. Tam se nekoliko spustimo pod Šijo in sledimo označeni poti, ki vodi na levo po pobočju in na prelaz Čez Suho, 1773 m, od tam pa po vedno širšem hrbtu proti pirami-

dastemu vrhu Rodice. Z Orlovega roba je uro in pol hoje, od hotela dobri dve uri.

Iz **Ribčevega Laza** po markirani poti skozi Barečo dolino proti Planini Suha. Pot si lahko močno skrajšamo, če se pripeljemo po gozdni cesti do višine nekaj čez 1000 m. Od planine gremo navzgor v kotanjo Zadnje Suhe in naprej na glavni greben pri prelazu Čez Suho, 1773 m, od tam pa na levo proti vrhu. Iz doline štiri do pet ur, od konca ceste dve in pol do tri.

Z **Ruta** nad Baško grapo uro in pol ob Rutarskem potoku do široke mulatjere, ki preseka celotno južno pobočje teh gora. Markirana pot pelje na levo, na travnati hrbet; po tem se dvignemo do glavnega grebena zahodno od vrha Rodice. Z Ruta 4 ure, lahko pa si precej skrajšamo pot, če gremo po gozdni cesti.

S **Črne prsti** po markirani poti po glavnem grebenu Spodnjih Bohinjskih gora; tri ure.

Vodnika:

Tine Mihelič, Julijske Alpe (PZS),

Tine Mihelič, Bohinjske gore (Sidarta).

Zemljevid: Bohinjsko jezero, 1 : 25.000, PZS; Julijske Alpe, vzhodni del, 1 : 50.000, PZS. ●

Donačka gora

*Kjer Alpe končajo
 V kraljestvo vetrov,
 Donačka se dviga
 V višave bogov.*

*Prelepa cvetlica,
 Je lepa, kot prica
 Na krilih vrhov
 In sonca valov.*

*Lepoto razdaja,
 Človeka navdaja
 Z radostjo in srečo,
 Mladostjo bleščečo.*

Stanko Gajser

Moja gora

*K tebi se vračam,
 kadar nimam kam.*

*Samotno moj korak odmeva,
 vendar nisem sam.*

*Brez rok
 za roke se drživa.
 V tišini
 nemo govoriva.*

Maja Lokar

težko. Z Boštjanom Repincem sta med drugim v začetku devetdesetih prva preplezala slap Savice. Andrej je bil idejni oče prvih tekmovanj v lednem plezanju Pod skalco v Bohinju. Edini izmed nas živi od smučanja in plezanja, saj ima trgovino in agencijo, katere poglobitveni dejavnosti sta smučarska in plezalska šola. Pred njim je Lojz Budkovič, predstavnik zlate generacije bratov Arh, Šurca, Odarja, Žmitka in drugih, ki so konec sedemdesetih sestavljali enega najboljših odsekov v državi. Lojz je bil v ekipi, ki je leta 1977 prva pozimi ponovila vzpon čez Zlatorogove police v Steni. Še vedno je najbolj dejavni član odseka z desetlinami opravljenih turnih smukov na leto, krona njegovih vzponov v zadnjem času pa je vzpon in spust s smučmi s 7546 m visokega Mustagh Ata na Kitajskem (1999). Lojz je obenem idejni vodja vsega, kar se dogaja v PD Bohinjska Bistrica, in je nekakšen predsednik v senci. Naslednji z leve (stoji bolj v ozadju) je Drago Dobravec, doma z Nemškega rovtva. Na odseku nas je držal pokonci z nezlomljivo dobro voljo. Tudi ko so nama nekoč v bivaku na Planini pod Mišelj vrhom miši letale po glavi, je vse skupaj obrnil na smeh. Je eden izmed dveh članov odseka, ki sta se edina

bolj zares zapisala delu v GRS. Desno ob njem, malo v ospredju, stoji Matjaž Žmitek. Tako on kot tudi prej omenjeni Drago, pa tudi jaz in še kdo, se v resnici nikoli nismo šli vrhunskega alpinizma, čeprav je bilo tur in vzponov veliko in med njimi tudi kakšen težji. Matjaž je bil tudi vedno dober za družbo, pa naj je bilo na Komni, v Paklenici, Dolomitih ali v Durmitorju. V zadnjem času je zagnan rekreativec, udeležil se je triatlona, nekoč je veliko deskal, v zadnjem času pa sta mu najljubša kolo in kajak, s katerim je lani veslal po norveških fjordih. Zadnja na sliki, Damjan Gašperin in Jaro Škantar, sta res skoraj še mladinca. Njun staž pri AO pa je vseeno že daljši od deset let. Damjan je zelo aktiven pri GRS, njegovo področje so predvsem veze, Jaro pa ima zaradi svoje mladosti še vse možnosti, da postane del zgodovine Alpinističnega odseka Bohinj.

Nisem prepričan, ali smo vsi na sliki še vedno tudi formalno člani AO Bohinj. Čutimo pripadnost odseku in smo na neki način del skupine ljudi iz Bohinja in okolice, ki ima gore in alpinizem preprosto rada. In če ne prej – ker občni zbori niso več v splošni modi – se znova srečamo prav na Rodici. ◦

Bivak Stuparich pod severno steno Montaža

Na Montaž po Kugyjevi smeri

Nekoč zavarovana pot, danes zopet smer

✍ Stane Poljak 📷 Marko Prezelj

Želja, povzpeti se na Montaž po znameniti smeri Via diretta Kugy, je zorela v meni dolga leta. Vendar sem pred njo čutil kar nekakšno strahospoštovanje; nekdanja zavarovana pot je namreč uvrščena že skoraj med plezalne vzpone, ker so v spodnjem delu stene varovala v dokaj žalostnem stanju ali pa jih preprosto ni. Po vzponu na Montaž s planine Pecol po Pipanovi lestvi pa je želja dokončno dozorela: pogled v modre globine Zajzere in navpičnice severne stene me je tako prevzel, da sem se v hipu odločil: »Na jesen pa po Kugyjevi ...« Pri vzponu naj bi mi družbo delala Ingrid, s katero sva skupaj zajemala učenost na spomladanskem tečaju za planinske vodnike. Sredi avgusta je nastopilo obdobje stabilnega vremena in sicer dokaj muhastem poletju leta 2004 in kocka je padla: »Grega si izpolnit davno željo!«

Do vstopa malo zaideva

Še mrak je, ko se spotikava po peščeni strugi hudournika proti bivaku Stuparich pod severno steno Montaža. Hitiva na vso moč, kajti čim prej bi rada prišla do vstopa. Prav ta naglica in mogoče jutranji mrak sta kriva, da malce zgrešiva pot in po slabi uri potenja v strmino pogledava v globine Dunje na zahodu. »Nič zato, zdaj vsaj veva, kje sva,« se tolažim sam pri sebi. Urno »odplavava« čez rušnato morje navzdol do bivaka, ki ga sedaj zagledava na poraščeni sosednji rami. Stene Montaža in okoliških velikanov so si medtem nadele lesketajoča se zlata ogrinjala; prizor je tako enkraten, da strmiva odprtih ust in skoraj pozabiva fotografirati. Ko se tega zaveva, so barve že skoraj zbledele.

Pri bivaku, lični rdeči stavbi, počijeva le toliko, da prideva do sape, in že grizeva kolena v strmino peščenega pobočja. Navpične stene se vse bolj zapirajo v temačen leden ozebničnik, vrh

katerega je vstop. Opremliva se s cepinoma in derezami, nase navesiva še plezalno »kramo« in že krempljava po strmem poledenelem snežišču navzgor. Sneg je na gosto pokrit s kamniti drobci; nekateri od njih so kar spoštljive velikosti. »Da le ne bi zdaj kaj priletelo,« si mislim sam pri sebi, ko sopiham po strmini in strahoma pogledujem v nebotične višave nad seboj. Na vrhu ledenega stožca opaziva osamljeno postavo. Medtem ko prideva do vstopa, se možak že odpravlja v steno. Ingrid z njim spregovori nekaj v italijanščini; kot se izkaže pozneje, dobiva nekaj koristnih napotkov in informacij o smeri. Naveževa se na vrv, urediva ostalo plezalno opremo ter istočasno opazujeva, kje pleza najin predhodnik. Na srečo je robna zev zasuta s kamnitim drobirjem in snegom, tako da je vstop v pokončno gladko steno razmeroma enostaven. Nad glavo mi kakor Damoklejev meč srhljivo visi ogromna ledena zagozda, ostanek ledenika, in grozi, da bo zdaj zdaj »zradirala« oba v temne globine pod nama. Kar zaščemi me v prstih od pričakovanja in pustolovščina se lahko začne.

Spodnji del stene je zahteven in nevaren

Pod vtisom ledu nad glavo skušam plezati kar se da hitro, vendar me monolitnost in izpostavljenost stene prisilita v preudarno in previdno gibanje. Klinov je zelo malo, tisti redki pa so navadno zbiti ob steno in skoraj neuporabni. Uspe se mi pregoljufati na stojišče in na vrsti je Ingrid, da pripleza za mano. Ker je manjše postave, ima v strmih ploščah nemalo težav, pa še nahrbtnik jo ovira. Vendar ji le uspe priti do mene. »Hu, tole pa je težavno,« zasope. Izmenjava varovalno plezalno opremo in že se trudim navzgor po strmi zajedi. Še izpostavljena prečnica levo čez izpostavljene gladke plošče in vse več je klinov opuščene zavarovane poti. »Sva že čez najhujše!« zakličem Ingrid in ji s tem, vsaj upam, vlijem dodatni optimizem. Kaj hitro je pri meni in skupaj nadaljujeva navzgor po strmi steni. Varovalne naprave so v dokaj dobrem stanju, le malenkost premalo jih je. Sonce obilno ogreva Severni stolp desno od naju in občasno se sliši prava kanonada kamnitih izstrelkov na

mesto najinega vstopa v steno. »Še dobro, da sva pohitela,« z olajšanjem pomislim, že naslednji trenutek pa naju sumljivo brnenje prikuje na mesto. Beli oblaki kamnitih drobcev naju prisilijo, da tiščiva glavi v previsno nišo in si srčno želiva, da naju ne bi zadelo. Na srečo se vse umiri in odneseva jo brez posledic, le malo bela sva od kamnitega prahu (ali strahu?). Podvzava se naprej in kmalu sva na vrhu grebena; odpočijeva si na nekakšni rami, kajti pred nama je ključno mesto smeri, znameniti Ojcingerjev prehod. Ta bi prvoprstopnike skoraj veljal življenje. »Se naveževa ali greva prosto?« vprašam Ingrid. »Zaradi mene,« zamrmra in že pripravi plezalno vrv. »Mogoče bo pa šlo,« rečem bolj sam zase in odplezam po ozki polički za vogal.

Pa ni šlo brez vrvi. Izpostavljen, vendar dobro zavarovan previs se je iztekel v gladek moker žleb; pokličem Ingrid za seboj in naveževa se, kajti nadaljevanje ni od muh. Stena pada v enem zamahu najmanj petsto metrov v globino, do snega na vstopu. Ozka polička, nadkrita s previsi, pelje v desno okrog roba. »Dobro varuj, pa kakšen posnetek naredi,« rečem in se spla-

Pogled s Kugyjeve smeri na Viš Stane Poljak

Pri plezanju dobro pomagajo stari klini

zim navzgor. Običajno s svojo velikostjo nimam težav, tu pa si želim, da bi bil malce nižji. Vesele se zatikam s cepinoma na nahrbtniku ob rob previsa; ne pomagajo ne robantenje ne mile prošnje. »Slikaj, Ingrid!« zakličem navzdol. »Ne morem, imam preveč dela z varovanjem,« mi odgovori. In tako sem ostal brez žgečkljivega posnetka z izpostavljenega mesta. Pa drugič! Na dobrem varovališču za robom sem počakal, da je še Ingrid zmogla navpičnico. »To je pa bilo vredno obiska,« sva si edina, ko na stojišču urejava opremo. Po opisu meniva, da sva največje težave premagala, vendar je do roba stene še daleč. Vertikala se sicer malce položi, vendar pa se poveča krušljivost, tudi klinov je vse manj. Le tu pa tam kakšen svedrovec ali rdeče packe kažejo, da sva na pravi poti.

Do vrha je še daleč

Noge postajajo svinčeno težke, koncentracija popušča. »Opla, ustavi konje,« me prešine. »To naju lahko drago stane.« Na primernem mestu se ustaviva; čutara roma od ust do ust, energijske ploščice se topijo v ustih. Razgledujeva se, pogled je čudovit. Do zdaj sva bila tako zaposlena s plezanjem, da okolice sploh nisva opazila. Sosednji Viš s svojimi vazali se razkazuje v vsem sijaju; vrh ima poprhan z nežnim belim hermelinom snega. Na nasprotni strani doline pozvanja zvon na Višarjah. Spokojnost dneva moti le kričanje neugnanih kavk nekje v višavah nad Montažem.

Od nekod se priplazijo meglene koprene, zato se podvzava navzgor. Megle pa v tej krušljivi lepoti res ne rabiva, že tako imava občasn timerazve z orientacijo. Smer se neskončno vleče, in ko že misliva, da je ne bo nikoli konec, naenkrat stojiva na grebenu, na »normalni« poti. Iz grla se mi izvije sproščujoč vrisk, resnično vesel sežem Ingrid v roko. Kar malo solzne oči ima od ganjenosti. »Uspele nama je!« Stečeva še na vrh Montaža. Ingrid pozvoni na mali zvonček. »Še veliko tako veličastnih vzponov,« si zaželiva sama pri sebi. Radost in neprikrit ponos nama odsevata na obrazih, ko naju naključni obiskovalec fotografira za spomin.

Megla se spusti na vrh in okolico, z razgledom ni nič, zato jo jadrno ucvruva proti Pecolu. Pipanova lestev se nama zdi kar pregrešno lahka v primerjavi s težavami v severni steni. Čreda kozorogov naju opazuje z izpostavljene police nad nama. Občasno sprožijo kakšen kamenček, kot bi hoteli pokazati, kdo je tukaj gospodar. Zelene trate na škrbini Vrh Strmali se nama po celodnevem božanju skalovja zazde kot blagodejna mehka preproga. Po njej sestopiva na parkirišče do avtomobila. Kako se prileže sezuti težke planinske čevlje, s preznojenega obraza sprati sol, se preobleči v sveža oblačila, popiti ja, hladno pivo, ki naju je čakalo v zavetju avtomobilskega kolesa. Kako se je prileglo! Nato pa brž na Nevejsko sedlo, navzdol v Trbiž in nazaj skozi Ovčjo vas v Zajzero do drugega avtomobila. Vrh Montaža se je ponosno dvigal nad divjimi navpičnimi stebri severne stene. »Podoba presunljive moči,« je nekoč zapisal Julius Kugy, njegov poet in neumorni častilec. Njegova smer čez severno steno nama je naklonila nepozabno doživetje. ◉

*Na koncu Ojcingerjevega prehoda,
v soncu Torre Nord*

Kugyjeva smer v severni steni Montaža

☞ Andrej Mašera

Prvi vzpon: 24. 8. 1902, J. Komac, A. Ojcinger, J. Kugy in G. Bolaffio. Leta 1910 je bila smer nadelana v zavarovano pot, ki od leta 1960 ni bila več obnovljena. Varovala so propadla predvsem v začetnem delu smeri, sicer pa dosti starih klinov še vedno kljubuje času. Na novo so na zahtevnejših mestih zacementirani svetrovci za varovanje.

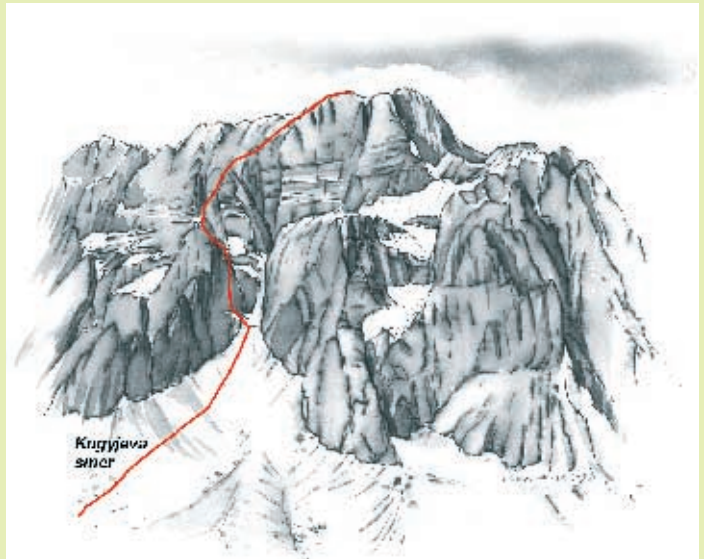
Višina stene: 700 m

Ocena: III+/III, II.

Dostop: Od konca ceste v Zajzeri po označeni poti št. 639 do bivaka Stuparich, 1578 m (2 h). Tu je primerno prenočiti.

Od bivaka navzgor nekaj časa po markirani poti Via Amalia, ko pa ta zavije desno, nadaljujemo v isti smeri naprej do začetka Zahodnega Montaževega ledenika (Ghiacciaio Occidentale del Montasio). Po njem navzgor (dereze, cepin) do vstopa (1.30 h). Za vzpon po snežišču moramo tudi sredi poletja imeti dereze! Ko se snežišče zoži, smo pri vstopu plezalnega dela. Prepoznamo ga po stari jeklenici, ki binglja navzdol iz stene nekaj metrov nad snežiščem. (Pozor, nekaj deset metrov nižje ob snežišču je svet tudi tak, da bi nas lahko privabil v prehod kamnin. Nad njim je celo še nekaj varoval, ki pa se končajo pod zahtevno steno. Tja nikar!)

Opis: Po navpični, gladki poči navzgor, nato levo po gladkih plateg do dobrega stojišča (III+, ključno mesto). Naprej po strmi zajedi, kjer se že pojavljajo prvi uporabni klini, do majhne ploščadi, kjer se stena malo položi. Splezamo do ozke grape, nato pa levo po ozki polički na rob grebena Cresta di Mezzo. Nekaj časa dokaj položno po njem, dokler se ne zgubi v strmi steni. Čez 5-metrski previs (klini, II-III) do gladkega, vlažnega žleba. Tu se začne znameniti Ojcingerjev prehod (Passo

Oitziinger), ozka, s previsi nadstrešena polica, ki je bila nekoč najtežje mesto, danes pa jo premagamo s pomočjo klinov (II, zelo izpostavljeno). Po polici desno, nato navzgor v položnejši svet, kjer varoval počasi zmanjka. Zgornji del stene je razbit, precej krušljiv in orientacijsko zahteven (II, I, obledele markacije, posamezni varovalni svetrovci). Izstop na greben je v bližini ostankov nekdanjega zavetišča Garrone, od koder je še nekaj minut do vrha Montaža (3.30 h).

Sestop: Po običajni poti na Pecol (2.30 h, obvezen predhodno organiziran prevoz do izhodišča) ali po Findeneggovem žlebu in zavarovani poti Via Amalia do bivaka Stuparich in naprej v Zajzero (5 h).

Literatura: Tine Mihelič: Julijske Alpe. PZS, Ljubljana.

Andrej Mašera: Zahodne Julijske Alpe. Sidarta, Ljubljana.

Buscaini Gino: Alpi Giulie. CAI-TCI, Milano.

Zemljevida: Julijske Alpe – zahodni del, 1 : 50.000. PZS, Ljubljana.

Alpi Giulie Occidentali Tarvisiano, 1 : 25.000. Tabacco, Udine. ○

Blišč in beda varovanja narave v TNP

Prosiš za odgovor, dobiš uganko

Januarja letos smo v uredništvu dobili nekaj slik, ki dokazujejo, da se po Planini pri Jezeru in tamkajšnjem jezeru vozijo z motornimi sanmi. Na ministrstvo za notranje zadeve smo poslali vprašanje, ali je tako početje dovoljeno. Dobili smo odgovor, ki je napisan tako zapleteno, da ga na kratko ne znamo povzeti, niti ga ne razumemo. Velikost črk smo namenoma zmanjšali, da bo ta dolgi, a suhoparni odgovor zavzel manj prostora.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
POLICIJA
GENERALNA POLICIJSKA UPRAVA
SLUŽBA GENERALNEGA DIREKTORJA POLICIJE
SEKTOR ZA ODNOSE Z JAVNOSTMI
Štefanova ulica 2,
1501 LJUBLJANA

Datum: 14.02.2005

ZADEVA:
UPORABA MOTORNIH SANI V NARAVNEM
OKOLJU - ODGOVOR
ZVEŽA: E-mail, posredovan s strani SSJ MNZ, dne 09.02.2005

Spoštovani,

V nadaljevanju vam posredujemo odgovor na vašo vprašanja:

Navedeno področje ureja na podlagi Zakona o ohranjanju narave izdana Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Ur. list RS, št. 16/95, 28/95 in 56/99). Temeljni namen uredbe je preprečiti škodljive posledice vedno pogostejših voženj z vozili v naravnem okolju. Zato je njena glavna os naravnana predvsem zoper vožnje po brezpotjih, stezah in pešpoteh. Uredba v prvem odstavku 1. člena na splošno prepoveduje vožnje z motornimi vozili, kolesi s pomožnim motorjem in drugimi prevoznimi sredstvi ter s kolesi v naravnem okolju, na območju celotne države. V naslednjem odstavku istega člena pa določa, kaj vse ne sodi v pojem naravnega okolja in med drugim omenja tudi nekatégorizirane ceste ter druge prometne površine, ki se lahko uporabljajo za vožnjo v skladu s predpisi o cestah in predpisi o varnosti cestnega prometa.

Obstoječa zakonodaja, in sicer Zakon o varnosti cestnega prometa (Ur. list RS, št. 83/04) v pomenu izrazov opredeljuje vozilo kot prevozno sredstvo, namenjeno vožnji po cesti, razen posebnih prevoznih sredstev. Motorne sani omenjeni zakon ne uvršča med vozila, ampak med posebna pre-

vozna sredstva (peti odstavek, 96. člen), katerih uporaba v cestnem prometu ni dovoljena. Izjemoma se smejo motorne sani uporabiti v primeru reševanja človeških življenj ali premoženja, preprečitev ali odpravo velike materialne škode. V takih primerih sme z motornimi sanmi v skladu s prometnimi pravili, upravljati oseba, ki sme voziti motorno vozilo.

V primeru nespoštovanja pri uporabi motornih sani v cestnem prometu je zagrožena globav višini 30.000 tolarjev. Ker motornih sani v cestnem prometu ni dovoljeno uporabljati, jih tudi ni potrebno registrirati.

V Zakonu o Triglavskem narodnem parku (Ur. list RS, št. 17/81) je v 31. točki prvega odstavka, 12. člena dana prepoved za uporabo motornih sani, razen nekaj izjem (reševanja ponesrečencev itd.), ki velja na celotnem območju parka.

Ker se v uredbi dopušča možnost uporabe motornih sani na nekatégoriziranih cestah in gre za specifične površine je v Zakonu o javnih cestah (Ur. list RS št. 29/97) opredeljen pojem nekatégorizirane ceste, ki med prometne površine šteje tudi gozdne, dovolzne in druge ceste na katerih se lahko opravlja promet pod določenimi pogoji in v skladu s predpisi o varnosti cestnega prometa. V primeru, da se zgoraj omenjene površine uporabljajo za javni cestni promet, je vožnja z motornimi sanmi tudi na teh območjih prepovedana.

Za opravljanje prometa na posameznih območjih v naravnem okolju pa je potrebno upoštevati tudi druge predpise, ki urejajo ali prepovedujejo vožnjo. Eden izmed takšnih predpisov je tudi Zakon o gozdovih (Ur. list RS št. 30/93), ki v 39. členu dopušča možnost uporabe gozdnih cest pod določenimi pogoji. Opravljanje prometa po teh določbah je dopustno izključno po gozdnih cestah, izven gozdnih cest pa je dovoljena vožnja samo za gospodarjenje z gozdovi in za reševanje ljudi in premoženja (40. člen).

Iz teh določil je razvidno, da je dovoljena vožnja z motornimi sanmi samo na nekatégoriziranih cestah, na katerih se ne opravlja javni cestni promet. V to sfero nekatégoriziranih cest so uvrščene tiste ceste, ki jih lastniki uporabljajo le za svoje potrebe, za druge pa je promet prepovedan. Med te spadajo tudi ceste na katerih promet ni urejen v skladu s predpisi o varnosti cestnega prometa oziroma niso vzdrževane v skladu s temi predpisi. Sem spadajo tudi dovolzne ceste in poti, na katerih je zaradi okrnjene povezovalne funkcije število uporabnikov omejeno.

Nadzor nad izvajanjem te uredbe opravljajo inšpektorji za varstvo okolja in policija. Na gozdnih in kmetijskih površinah pa tudi inšpektorji za gozdarstvo in kmetijstvo in na zavarovanih območjih tudi pooblašteni nadzorniki za varstvo parkov in drugih zavarovanih znamenitosti. Vsi omenjeni, ki v okviru svojih pristojnosti izvajajo nadzor nad spoštovanjem teh predpisov morajo v primeru kršitev postopati v skladu z zakonom o prekrških.

Policija je v letu 2004 ugotovila 21 kršitev Uredbe o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju.

V uvodnem delu smo pojasnili določene pristojnosti iz citiranih predpisov iz katerih je razvidno, da so pristojnosti na tem področju razpršene in je nadzor nad spoštovanjem

teh predpisov v prvi vrsti dan inšpekcijskim službam in tudi policiji. Ugotavljanje kršitev in odgovornost za stanje na tem področju ni samo stvar policije temveč tudi posameznih inštitucij, ki imajo v okviru predpisov izvirno pristojnost. Pri spoštovanju določb uredbe v smislu izvajanja nadzora ugotavljamo, da obravnavana problematika v povezavi z naravnim okoljem obsega večje komplekse, ki so z vidika neposredne prisotnosti (planinske poti, brezpotja ipd.) in ugotavljanja kršitev oseb, ki s svojimi prevoznimi sredstvi vozijo po brezpotjih in ostalih težje dostopnih terenih otežena.

*Prijazen pozdrav, Tadeja Kuhar,
predstavnica policije za odnose z javnostmi*

Ker si sami iz tega ne znamo dobro razložiti, ali je bilo torej sankanje na sliki dovoljeno ali ne in, če morda ni bilo, kdo bi to moral preganjati, smo že razmišljali o »glasu ljudstva«: naredimo anketo, da iz vaših odgovorov povzamemo sklep o pomenu zgornje razlage!

Šalo na stran, nekaj je gotovo zelo res: Zavedamo se pomena varovanja narave, vzpostavili smo zakonodajo in pravila, zgradili smo sistem državnih organov in služb, vse skupaj pa ne deluje! Dejstvo je, da se nam po najbolj varovanem območju naše dežele posamezniki »furajo« poleti z motornimi vozili (glej prejšnjo številko), pozimi pa z motornimi sanmi. Ministrstvo pa, ki ga imamo državljani za glavnega vzdrževalca reda v državi, nam ne zna niti preprosto povedati: DA, to je dovoljeno, ali NE, to se ne sme! Kako naj se potem mi, ki zakonov po pravilu ne prebiramo, znajdemo v pravnem labirintu predpisov? Koga naj pokličemo, če bomo pojutrišnjem, recimo, nalleteli na konvoj razposajenih divjakov na motornih saneh, ki se bodo veselo podili s Hribaric na Komno in nazaj? ●

KNJIGARNA KONZORCIJ

Iz Mladinske knjige, knjigarne Konzorcij, Slovenska 29, Ljubljana

Svetovno znana založba Cicerone v svojem programu pohodniških, alpinističnih, gorniških, kolesarskih in turnosmučarskih vodnikov pokriva ves svet - od Azije in Severne Amerike do Evrope. Za nas so še posebno zanimivi vodniki po Dolomitih:

- Walking in the Dolomites, 5.019 SIT
- Treks in the Dolomites (alte vie 1 and 2), 5.109 SIT
- Via Ferratas of the Italian Dolomites: Vol. 1 (north, central and east), 5.866 SIT
- Via Ferratas of the Italian Dolomites: Vol. 2 (southern Dolomites, Brenta and Lake Garda), 5.866 SIT

V pripravi pa je tudi izid prenovljene izdaje The Julian Alps of Slovenia. Knjiga naj bi predvidoma izšla maja.

Stari hrast

*Zelena grivo je prerasla pleša,
le tu in tam še list lebdi.*

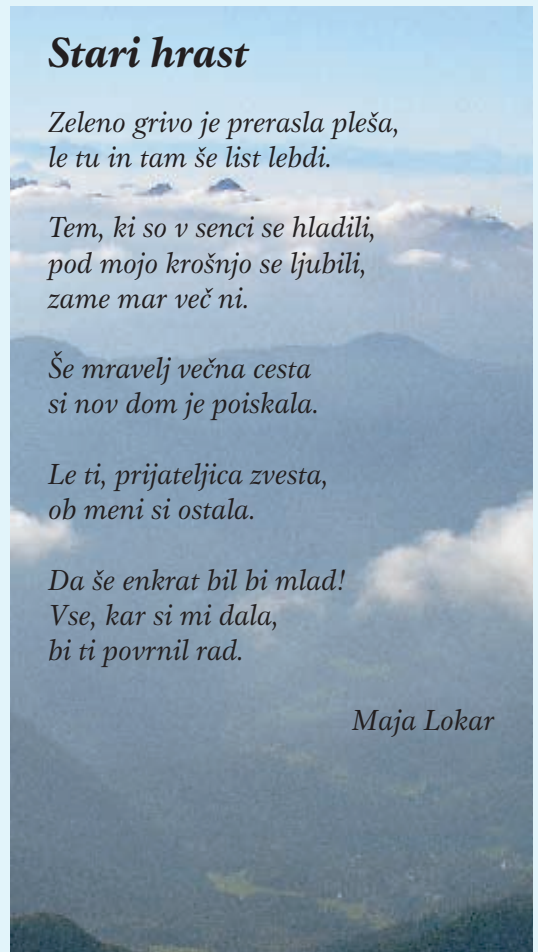
*Tem, ki so v senci se hladili,
pod mojo krošnjo se ljubili,
zame mar več ni.*

*Še mravelj večna cesta
si nov dom je poiskala.*

*Le ti, prijateljica zvesta,
ob meni si ostala.*

*Da še enkrat bil bi mlad!
Vse, kar si mi dala,
bi ti povrnil rad.*

Maja Lokar

Ceste v Fužinskih planinah

Pogrevanje tematike o cestah v Fužinskih planinah, ki so se ga v marčni številki Planinskega vestnika lotili Jože Hauptman, Boštjan Ogrin in Martin Šolar, me sili, da demantiram nekaj trditev, ki so jih omenjeni navedli v zvezi s planinskim društvom Integral, in povem svoje mnenje o tej problematiki.

Pot na Planino pri Jezeru, ki jo uradno imenujemo traktorska vlaka, je namenjena gospodarjenju z gozdovi in objekti na planšarskih Fužinskih planinah. Uporabljajo jo lastniki gozdov in Agrarna skupnost Stara Fužina. Planinsko društvo Integral uporablja pot samo posredno za oskrbovanje svoje postojanke na Planini pri Jezeru. Z domačinom iz Bohinja ima sklenjeno pogodbo za oskrbovanje. V tej pogodbi je poleg formalnih določil tudi člen, ki prevoznika zavezuje, da v primeru prevoza za okolje nevarnih snovi upošteva okoljevarstvene predpise. Žal so časi, ko se je oskrbovalo s konji, skoraj povsem minili. Konje uporabljajo le tam, kjer dostop s traktorjem ni mogoč (Planina Viševnik), helikopterski prevoz pa ni racionalen.

Domačini s traktorji večkrat pridejo na Planino pri Jezeru in na Planino Dedno polje. Traktorje uporabljajo za prevoz materiala za vzdrževanje svojih objektov (stanov, sirarn, vodovodnih sistemov itn.) ter za spravilo lesa. Jasnó je, da so zato že pred večjim vzdrževalnim posegom v letu 2002 večkrat popravljali pot in kolikor toliko poskrbeli za varnost in sanacijo poškodb, ki so jih povzročile zima in meteorne vode. Kolikor mi je znano, TNP domačinov ne ovira pri vzdrževanju njihovih objektov in gospodarjenju z njihovimi gozdovi. Seveda pa je žal prenekateri stan v najemu in vse bolj dobiva podobo počitniške hišice. Leta 2002 je bila izvedena obnova »gozdne vlake« Planina Blato-Planina pri Jezeru, ki je takrat dvignila veliko prahu, čeprav jo je formalno odobril Zavod za gozdove. Obstoječa zakonodaja pa (kolikor vem) ni zahtevala soglasja TNP. Takrat je Ljubljanski dnevnik (Dragica Manfreda) objavil, da je planinsko društvo Integral kupilo nov traktor in so zato razširili pot. Novico so v eni izmed naslednjih številčk demantirali in korektno opisali

problematiko. Veliko se je pisalo tudi po spletnih forumih (PZS) in kot takratni predsednik planinskega društva Integral sem moral zagovarjati napade nanj. Zdaj so se zadeve umirile in narava je zacelila svoje rane, zato se mi tendenciozno pogrevanje te tematike ne zdi umestno. Trditev Martina Šolarja iz TNP, da je planinsko društvo Integral podprlo domačina, ki ga oskrbuje, je iz trte izvita. Tako kot vsi preostali smo opazili stroje, ki so začeli širiti pot, in načelnica našega odseka za varstvo narave je bila zelo ogorčena nad posegom. Tudi večji traktor, ki ga je kupil domačin, ki v sezoni oskrbuje našo kočó in ga avtorji članka večkrat omenjajo, je bil namenjen predvsem njegovi kmetijski dejavnosti in temu, da bo vso zimo plužil ceste po Bohinjski dolini - stari zetor je namreč dotrajal.

Trditev Boštjana Ogrina, da je na Planino pri Jezeru prišel gospod z Velega polja (jaz bom povedal kar z imenom: Edvard in Pepca Kardelj s spremstvom) in ukazal, naj Bohinjci takoj pretrgajo pogodbo s patrom Janezom, ki je oskrboval kočó s 50 ležišči in omogočal mladini prijetno bivanje v planinah, je žal resnična in kaže na tedanje razmere. Planinsko društvo Integral je v tistem času (v sedemdesetih letih) ravno iskalo primeren objekt za svojo planinsko postojanko in slučajno izvedelo za kočó na Planini pri Jezeru. Pater Janez je bil pozneje pogosto dobrodošel gost v stari in novi postojanki in je tudi najel stan v njeni bližini. Tendenciozne so tudi trditve, da je bilo planinsko društvo Inte-

gral slab gospodar in ni skrbelo za čiščenje dimnika kot pater Janez, zato so se vnele saje. Kolikor je meni znano (tako pravijo tisti, ki so takrat vodili društvo), je požar, ki je uničil staro postojanko, povzročil ogorek, ki je padel na razsušene skodle (bilo je v avgustu), svoje pa je naredil tudi veter. Oskrbnica in njena pomočnica nista niti vedeli, da jima gori streha, ko sta pripravljali peč za peko kruha. Na požar so ju opozorili planinci, ki so prišli s Planine Viševnik, žal pa je bilo takrat že prepozno.

Glede jezera, ki je bilo po trditvah Boštjana Ogrina čisto kot gorsko oko, dokler je kočo oskrboval pater Janez, nato pa je v nekaj letih zacvetelo, pa Bohinjci pravijo, da je bilo zeleno, odkar pomnijo. Povem lahko le to, da avtor te trditve verjetno ne ve, da jezero že dolgo umira zaradi pomanjkanja kisika, ki ga porabijo ribe in gnitje organskih snovi v njem (les in organske snovi, ki jih dež izpira iz pobočij nad jezerom). Cvetenje pa povzroča obilica organskih snovi in segrevanje jezera v poletnem času. Vsem, ki jih zanima problematika umiranja jezera na Planini pri Jezeru, svetujem, naj preberejo knjigo Visokogorska jezera vzhodnega dela Julijskih Alp, ki jo je uredil biolog dr. Anton Brancelj. Avtor knjige je s svojo skupino z Nacionalnega inštituta za biologijo vodil večletno raziskavo o tem jezeru in je verjetno največji poznavalec vzrokov njegovega umiranja. V svojih raziskavah je ugotovil, da v jezeru ni fekalnih odplak človeškega izvora. Verjetno je vsem dobro znano, kaj se je pred nekaj leti zgodilo s kristalno čistim Dvojnim jezerom v Dolini Triglavskih jezer, ko so vanj naselili ribe. Bregovi so bili v nekaj letih polni alg, voda pa je postala motna.

Stara greznica pri Koči na Planini pri Jezeru, ki je stregla svojemu namenu, dokler ni bila pred približno osmimi leti zgrajena nova, prekatna greznica, je bila narejena za takratno sitarno in je bila brez dna, torej ponikalnica na robu jezera (tudi v obdobju, ko je staro kočo oskrboval pater Janez). Planinsko društvo Integral je zgradilo novo greznico s ponikalnico, ki je speljana zunaj področja planine. Že nekaj let se trudimo, da bi pridobili sredstva za čistilno napravo, ki je za društvo samo prevelik finančni zalogaj. Čistilne naprave, ki jih imajo koč v Karavankah, so bile zgrajene zaradi interesa sose-

dnje Avstrije, ki je tudi pokrila polovico stroškov. Upamo, da bo imelo naše ministrstvo za okolje in prostor v prihodnje več razumevanja za problem onesnaževanja okolja s ponikalnicami, ki jih imajo koč v Julijskih Alpah.

V članku je tudi slika Andreja Stritarja z napisom: Cestna zapora na začetku ceste proti Planini pri Jezeru leži polomljena ob strani. Tudi tu je resnica drugačna! Cestna zapora sploh ni polomljena. Poškodovan je le temelj, v katerega je bila zapora vstavljena tako, da jo je bilo mogoče zakleniti. Poškodba temelja pa je nastala pri spravi večje količine hlodov iz gozdov ob poti in prepričan sem, da bo Agrarna skupnost (ki je tudi postavila zaporo) takoj, ko bodo razmere dopuščale, popravila poškodbo in zaporo vrnila na njeno mesto.

Prevelika okoljevarstvena zagnanost lahko zamegli sposobnost trezne presoje dejstev in tako nastanejo članki, ki sodijo bolj v rumeni tisk kot pa v Planinski vestnik. Planinsko društvo Integral zagovarja objektivnost pri presoji posegov v naravno okolje.

Domačini, ki imajo svoje legitimne pravice, okoljevarstvene organizacije, ki si prizadevajo za čim manjši vpliv na okolje, še posebno v zaščitenih okoljih, prizadevni posamezniki in planinske organizacije, ki imajo v tem okolju postojanke, bi storili največ, če bi znali prisluhniti drug drugemu, pretehtati argumente ter najti skupni jezik, namesto da se medsebojno obtožujejo in zavračajo dialog. S tem prispevkom planinsko društvo Integral končuje polemiko o cestah v Fužinskih planinah. ◦

*Za PD Integral
Tomaž Rusimovič*

Tanja v prečki pod Ice Towers

Cena uspeha – zlomljena rebra

Prvi vzpon ženske naveze na Cerro Torre

✍️ Monika Kambič Mali
📷 Monika Kambič Mali in Tanja Grmovšek

Že lansko leto sem se navdušila nad ženskimi ponovitvami, ko sva skupaj s Tino Di Batista načrtovali prvi ženski vzpon v Patagoniji in te sanje kasneje tudi uresničili*. Ne zato, ker bi toliko bolj uživala v ženski navezi, ampak, ker to predstavlja poseben izziv. Potem ti nihče ne more reči, da so te privlekli čez steno. Fitz Roy je seveda moral slediti Cerro Torre. Na žalost mi je Tina že konec poletja povedala, da se bo to zimo posvetila svoji diplomi. Kaj zdaj? Možnosti ni prav veliko. Takoj sem se spomnila Tanje Grmovšek in jo poklicala. Seveda je bila za stvar, a takrat še nisva čisto dojemali resnosti tega projekta. Dnevi so si hitro sledili in napočil je dan odhoda. V zadnjem trenutku sta se nama pridružila še Silvo Karo in Andrej Grmovšek s svojimi načrti.

* Na Fitz Roy sta se povzpeli po Francosko-argentinski smeri - 6b, A1, 400+600+150 m (Op. ur.).

Ogrevanje

V Chaltenu smo se dobili sredi januarja, nakupili vse potrebno in se napatili v bazo pod Cerro Torre. Letos je bilo tam toliko ljudi, da je bila prava gneča. Zbrana so bila sama svetovno znana imena: Thomas Huber, Stephan Siegrist, Dean in Steph Potter, Stevie Schneider, Leo Holding in naš Silvo Karo. Same legende, pa še cel kup drugih, a ne toliko znanih. Thomas je prek svojega satelitskega telefona dnevno dobival natančno vremensko napoved iz Innsbrucka, ki ji od začetka nismo preveč verjeli - Patagonija in vremenska napoved!?! S Tanjo sva se odločili, da bova za ogrevanje poskušali splezati kakšno smer v zahodnih stenah skupine Fitz Roy. Glede na napoved naj bi vreme držalo 24 ur. Odločili sva se za St. Exupery. Začeli smo sredi noči, se izgubili med neskončnimi razpokami ledenika, težki nahrbtniki so nam upogibali hrbe, do stene smo porabili skoraj osem ur. Najina smer je bila polna ledu in prav počasi sva splezali nekaj raztežajev mešane plezarije, na koncu pa sva se odločili za spust ...

Po večdnevnem sneženju sva spet lezli gor. Tokrat sva se odločili za najmanjši vrh v skupini Fitz Roy: Aguja de la S. Kljub temu sva doživeli 450 m mešane in skalne plezarije v pravem patagonskem vetru. Tanja je bila prav vesela, da je lahko stala na svojem prvem patagonskem vrhu. Vrnili sva se v bazo in v Chalten.

Cerro Torre – prvič

Potem je bilo napovedano malo daljše obdobje lepega vremena. Čas je bil za Cerro Torre. Neskončno utrujeni sva prilezli v tabor Noruegos, saj sva morali preseliti vso opremo z druge strani. Odločili sva se, da počakava še en dan in si malo odpočijeva, poleg tega pa je bila stena še polna snega. Naslednji dan sva začeli ob štirih zjutraj s težkimi nahrbtniki plezati proti sedlu. Razmere so bile kar dobre in tako sva že dopol-

dne prilezli do sedla upanja. Samo s plezalno opremo, brez nahrbtnika, sem splezala prve štiri raztežaje, napela fiksne vrvi, potem pa sva se spustili na sedlo in prespali v snežni luknji.

Naslednji dan sva že ob petih zjutraj začeli z žimarjenjem. Napredovali sva počasi, a vztrajno in bili popoldne že čez pol smeri. Takrat so se začeli plaziti prvi oblaki, a se zaradi tega nisva vznemirjali – bova že bivakirali, ko bo primeren prostor. Veter je bil vedno močnejši, a sva vseeno nadaljevali. Na južni strani gore sva prvič pomislili na to, da bi šli dol, ampak – saj je bilo napovedano lepo vreme! V temi, megli in vetru sem nadaljevala s svetrovca na svetrovec, lestvice mi je kar odnašalo in ko sem končno prišla na varovališče, sem se odločila, da v takem res ne moreva vztrajati. Začelo je še deževati. Tanja me na žalost ni slišala, ko sem ji kričala, naj ostane kar dol, in je še ona prilezla do mene. Čisto sva bili že premočeni, ko sva začeli z neskončnimi spusti, mokre vrvi so se povsod zatakale. Do petih zjutraj naju je bičala nevihta, potem se je umirila in nebo se je razjasnilo. A kaj, ko sva bili že skoraj dol ... Proti večeru sva bili spet v Noruegos. Tanja je bila tako izmučena, da se ni želela več vrniti. Tudi jaz nisem bila prepričana. Samo osem raztežajev nama je manjkalo do vrha ... Naslednji dan sva se spet odpravili v Chalten, veliko dobre hrane je vrnilo moči in že sem razmišljala o novem poskusu, le še Tanjo sem morala prepričati.

Cerro Torre – drugič

Po nekaj dneh je bila tudi Tanja že skoraj prepričana, da je vredno še enkrat poskusiti. Spet so napovedali tri dni lepega vremena, a na žalost je tokrat še dvanajst ljudi imelo enak načrt kot midve!

Tokrat sva začeli kar iz Noruegosa, z Angleži in Južnoafričani pred nama. Tudi sosednji vrhovi so bili oblegani z vseh strani. A razmere so se v enem tednu popolnoma spremenile! Do sedla smo porabili skoraj sedem ur, ker je sneg skoraj skopnel, pa tudi višje sva lahko malo več plezali v plezalnikih. Nekje na polovici smeri sva se odločili za bivak, a sva si na žalost morali majhno polico deliti še s tremi Angleži. Vso noč se nam je cedilo nad glavami. Ob sedmih

Tanjin »naj« raztežaj, v katerem je bilo vse: skalno, ledno in mešano plezanje.

*Monika v
 najlepših raztežajih,
 nad sedlom.*

zjutraj sva nadaljevali, ne prav hitro, a tudi nič počasneje od ostalih. Popoldne sva bili v zadnjih raztežajih, že sem videla znani Maestrijev kompresor nad seboj in Angleže, ki so ravno plezali proti njemu. Potem je Anglež stopil v svojo lestvico in zapičil ledno orodje v led pod kompresorjem, kos ledu se je odtrgal in letel nadme ... Zastal mi je dih in nekaj trenutkov sploh nisem dojemala stvari - spraševali so me, če sem v redu, pa sploh nisem znala odgovoriti. Bila je samo grozna bolečina pod ramo. Tanja je spodaj tulila, ni ji bilo jasno, zakaj se vrv že pol ure ni premaknila. Eden izmed Angležev se je spustil k meni, da je povlekel Tanjino vrv, a ga je drugi med tem že priganjal, naj pohiti, da bodo lahko še pred nočjo na vrhu. Premišljevala sem le o tem, ali bom sposobna požimariti teh 60 m do konca stene. Tanja je prevzela vodstvo - se bom že pomučila še ta dva raztežaja ... Počasi sem začela z žimarjenjem, samo z levo roko, samo po 20 cm naenkrat, ampak šlo je! Upala sem le še, da goba ne bo pretežka, da bom lahko z eno samo roko prilezla na vrh. K sreči je bila res lahka, Tanja pa mi je v sneg naredila dobre stopinje. Ob devetih zvečer sva bili na vrhu. Kar nisva mogli verjeti - krik, objem, ampak veselje ni bilo preveliko, saj sva bili šele na pol po-

ti. Kljub oblakom in slabi svetlobi sva naredili cel kup posnetkov.

Na robu stene sem prvič v življenju pomislila, kako bi bilo lepo, če bi skočila dol s padalom (kot je imel v načrtu Dean Potter), samo, da ne bi bilo teh neskončnih spustov. Delo se je začelo. Angleži niso bili niti toliko kavalirji, da bi ponudili svojo pomoč pri spustih. Tanja je morala čisto sama urediti vse spuste, vleči vse vrvi, medtem ko so mene le tablete držale pokonci. Po 24 urah sva prispeli v Noruegos, tri dni po najinem odhodu. Mislim, da sem bila bolj vesela, ko sem prišla dol, kot takrat, ko sem stala na vrhu. Fantje so bili neskončno prijazni, saj so mi stregli, me negovali in mi v Chalten znosili vso opremo.

V bolnici je preiskava z rentgenom pokazala tri zlomljena rebra. Imela sem srečo ... Zdravnik mi je predpisal pet tednov mirovanja ... Zdaj vem, zakaj Cerro Torre do zdaj še ni imel ženske ponovitve, še mešanih navez je bilo zelo malo - to pač res ni preveč »ženski« hrib. A po dveh tednih okrevanja, ko ni več bolečin in se moči vračajo, se mi zdi to ena najboljših izkušenj v mojem življenju!

Tanja Grmovšek in Monika Kambič Mali sta kot prva ženska naveza v zgodovini na Cerro Torre stopili 8. 2. 2005 po vzponu po Maestrijevi smeri (6a, A1+, 65°, 900 m + do sedla 5, 50°, 300 m). ◉

*Monika in Tanja utrujeni, a zadovoljni
 Andrej Grmovšek*

Vidiš, Matic, življenje ima res čudna pota ...

O doživetjih na odpravi Daulagiri '04

✍ in 📷 Matija Klanjšček

7.-10. 4. Katmandu

Pakiramo, tehtamo, kupujemo, slikamo, jemo, pijemo, spimo. Že znani ritem v meni prebudi spečo nostalgijo in počasi me prevzema utrip odprave, ki sem se ji nazadnje po srečnem naključju le pridružil. Dnevi so polni prahu in pota, večeri polni sanjarjenj v hotelski sobici, ko z Mihom debatirava o vsem mogočem. Seveda predvsem o Daulagiriju. O tem, kako je to visoko, kako sva še zelena in brez izkušenj. Pa naslednji trenutek že evforična ob dejstvu, da sva tukaj. Dnevi minevajo v vedno bolj napetem pričakovanju odhoda iz Katmanduja.

11.-18. 4. Katmandu – Pokhara, dostop do baznega tabora

Prve dni kar nekako ne morem iz rahle otopenosti. Preveč stvari se je tako intenzivno dogajalo v kratkem času, da bi se kar naenkrat sprostil. Bežno zaznavam okolico, ki pa me preseneti z drugačnostjo Nepala, kot sem ga spoznal do sedaj. Treking okoli Anapurn, kjer potekajo prvi trije dnevi našega dostopa, je res eden bolj turistično obiskanih predelov Nepala. Temu primerno je poskrbljeno za vse udobje. Pravzaprav za to klasično pot okoli masiva Anapurn ne bi potreboval prav veliko drugega kot denarnico in vetrovko. Električni daljnovod se pne po vsej dolini, za spanje, hrano in pijačo je poskrbljeno celo pot, skoraj ne mine ura, da bi hodil po neobljudenih krajih brez napisov in tabel, ki opozarjajo na pestro turistično ponudbo. Le dokaj majhno število turistov in tudi domačinov daje malce mirnejši vtis, a hkrati opozarja na dej-

Obrazek iz Nepala

stvo, da je politična situacija v Nepalju iz meseca v mesec manj stabilna. Na trenutke divjajo srditi boji, prava državljanska vojna! Tudi sami okusimo številne zapore prometa in vojaške kontrole na poti, tako med vožnjo do Pokhara, kakor tudi na trekingu. A na srečo v vasici Tukuče zavijemo z glavne poti in se podamo v smeri manj obiskanega trekinga okoli Daulagirija. Začnejo se prava himalajska prostranstva, razgledi, popestreni z jaki na paši in našimi številnimi nosači, ki vztrajno, dan za dnem, prenašajo težke tovore. Ni kaj, nosaški kruh je še kako prigan! Po prvih dveh dneh na višini od 4000 do 5000 m se že pojavi standardni spremljevalec glavobol, popestrjen s kronično utrujenostjo in na trenutke slabostjo. Že se sprašujem, kako si izboljšati razpoloženje in dvigniti moral, ko nekaj ur hoje nad baznim taborom pricapljam na Francosko sedlo, zadihano dvignem pogled in z odprtimi usti padem na rit: »O mater, je to veliko!« skoraj v en glas z Mihom vzkliče ob pogledu na masiv Daulagirija I, ki se

prvič v vsej svoji mogočnosti pokaže našim očem. Njegova severna pobočja se strmo pnejo 3500 m nad ledenikom, kjer bo naslednji mesec naš dom. Višina in razsežnosti me kar pritisnejo k tlom in bolj ali manj v tišini se spustimo še zadnje kilometre navzdol do baze. Končno smo tu, končno se začenja zares ...

19.-20. 4. bazni tabor (4725 m) pod Daulagirijem

Začne se tipično življenje v baznem taboru: ravnamo ploščadi, postavljamo šotore, koplje-mo luknjo za sekret. Vse skupaj se odvija počasi, saj so občutki v glavah še vedno podobni počutju nakovala, ko nanj pada težko kovaško kladivo. Traja kakšna dva dneva, da počasi pride-mo k sebi in se življenje (približno na višini Mont Blanca) normalizira. Ni kaj, kar lušno smo uredili ta kos neuglednega morenskega gruščca, ki je sprva kazal bolj neprijazno podobo. Ko pa z Mihom skopljeva še številne potke in skonstruirava »Daulagiri high-way« od najinega šotora do jedilnice (za naju strateško najpomembnejša objekta v bazi - seveda poleg WC-ja), je vse skupaj že kar domače. Kmalu bomo pognali v tek delovanje na hribu in treba bo zapustiti toplino domače spalne vreče, slastno udobje jedilnice in Gialznovih mojstrov in ter dva viseča sungurja (sungur je po nepalsko prašič - pri nas sta do svojega hitrega in bridkega konca visela na drogu sredi jedilnice dva lepa primerka njegovih posušenih zadnjih okončin, ki sta vsakemu obiskovalcu jedilnice zvalila nož v roko).

21. 4. prvič do tabora 1

Ura je pol petih zjutraj, ko brez apetita žvečim kosmiče. Potem pa si zadegamo na hrbet vsak svojega sungurja, tokrat malo manj slastnega - v obliki ogromnega nahrbtnika. Ob soju čelnih svetilk se prebijemo čez ledenik in že smo pod začetnim strmim snežiščem. Pričakajo nas argentinski fiksi, a raje se podam mimo njih in prvič

zapičim cepin na pobočju hriba. Vse telo mi preveva evforični občutek, da začenjamo z vzponom, da se prvič v življenju podajam na tako dolgo in negotovo, predvsem pa tako visoko pot. A že čez nekaj ur je te evforije konec. Redek zrak, globok sneg, predvsem pa vročina in težak nahrbtnik, me kaj hitro in grobo vrnejo v realnost. Začne se štetje korakov, zavestno gledanje v tla (v izogib neskončnim strminam in prostranstvom pred menoj) in štetje vedno glasnejših utripov možganske skorje pod kapo ... Po osmih urah stoji 5800 m visoko na platoju prvi šotorček tabora 1. Vanj zložimo preostalo opremo in se začnemo preko številnih ledeniških razpok vračati v bazo. Pred očmi mi že binglja sun-gur in litri toplega čaja ...

23.-28. 4. sneg je, glej zunaj sneg je ...

Ponoči grmi in močno piha. Proti jutru je v šotoru kar nekam sumljivo tiho in temno. Počasi se z Mihom zbudiva in hočeva ven. A glej ga zlomka, noč nas je obdarila z obilno snežno odejo in pred najinim šotorom plug očitno še ni peljal. Načrt, da se bos in v gatah splazim par metrov od šotora in odtočim odvečne litre, se kaj hitro sesuje in iz sodov je treba izbrskati snežno obutev. Potem pa lopatanje do zajtrka. Kot da letos nisem že doma celo zimo vihtel lopate

Jak na pašnikih Yak Kharke

Dhaulagiri, čorten v baznem taboru.

močnem soncu snežna odeja dokaj hitro predeluje. Ob pomoči številne špansko-argentinsko-baskovske odprave (13 članov) le uspemo vsaj za silo utrditi gaz do dvojke. Naprej pa nas čaka 1000 višinskih metrov strmega in izpostavljenega grebena, ki je letos okovan v živ led. Vmes dosežemo višino okoli 7000 m in tam pustimo opremo za tabor 3. Z Mihom si že lahko »vpiševa« nov višinski rekord. A davek za to višino je seveda reakci-

ja nevajenega telesa in vrniti se morava v bazo na počitek. Jožeta ta višina tako zdela, da se odloči, da ne bo več poizkušal priti na vrh. Z Mihom sva dobro, le malo Gialznove kulinarične terapije rabiva v bazi. Oba razmišljava podobno; vsi ti pretekli tedni so bili zelo naporni. Neprestano nošnja težkih nahrbtnikov, gaženje, opremljanje smeri. Sprevidiva, da si morava spočiti in potem v enem zamahu poizkušati iz baze proti vrhu. Vrh ... Sama misel na to naju že tukaj v bazi kar pošteno ustrahuje. Sploh nočeva preveč razmišljati v tej smeri. Do koder bo šlo, bo šlo. Če ne, se pa obrneva. Raje dol, kot pa ozeblina in »adijo kakšen prst«. Ali še huje, raje dol, kot pa kakšna huda višinska bolezen. A na tihem, pri sebi, mislim, da oba veva, kako je želja močna in da bova dala res vse od sebe, da jo uresničiva.

in prideloval žuljev! Bridko se nasmehnem ob misli, kako je šele na hribu! In koliko kidanja bo potrebno, da osvobodimo naš šotorček na enki ... A do tam je še daleč, treba si bo še pregaziti pot. Do takrat pa ne manjka zabave v jedilnici ob taroku, topli juhi ter seveda teranu in sungurju. V naslednjih dneh gremo veselo na delo. Najprej pregazimo snežišča do platoja in izvlečemo vse globoko zasute fiksne vrvi, po dnevu počitka pa gazimo naprej proti enki. In ko utrujeni popadamo v šotora po napornem odmetavanju snega, si sploh ne mislimo, da se bo ponoči zgodba ponovila in da bo zjutraj spet: »sneg je, glej zunaj sneg je ...« Le da tokrat na enki, ko je temu primerno snega še več. Vseeno poizkušamo naprej proti dvojki, a nekje na 6300 m po napornem gaženju odnehamo in se zopet vrnemo v bazo. Pred očmi pa spet ...

30. 4.-13. 5. baza, hrib, baza, hrib, hrib, baza ...

Nikoli ni konec te zgodbe. Vedno znova na hrib, vedno znova sneži, vedno znova nazaj navzdol. Sedaj poznam že vsako snežišče, vsako razpoko in skorajda vsak korak med bazo in dvojko, pa tudi že malo više. V tem času nam končno uspe postaviti tabor 2 na višini 6650 m, in sicer celih 14 dni za postavitvijo tabora 1! Pa čeprav je ta del vzpona med T1 in T2 tehnično najenostavnejši. Je pa zaradi manjše naklonine seveda temu primerno obložen z novozapadlim snegom. Sreča je, da se na teh višinah in na tem

14. 5. od baze do tabora 2

V tišini se vzpenjava proti T1. Hodiva naražen, vsak zatopljen v svoje misli. Po glavi mi odmevajo napevi, s katerimi sem se »fiksikal« zadnje dni v bazi, vse z namenom, da preženem napetost, ki se povečuje. Andrej, Marija in Marjon so včeraj postavili T3, danes pa so skupaj z enim Argentincom in enim Baskom na poti proti vrhu. Če bo vse po sreči, bo že danes jasno ali bo odprava uspela ali ne ... Na T1 se ustaviva, skuhava si kosilo in pijačo. Miha je k sreči založen z domačimi čaji, ker če bi še enkrat povohal segreti maratonik, bi verjetno bruhal. Počasi se

bližava taboru 2, prejšnjo »poletno« opravo zamenjajo flis in vetrovka. Že okoli treh popoldne sva pri dveh šotorčkih, vkopanih v pobočje vedno bolj strmega raza. Zopet kuhava, jeva, pijeja in počiva. Počutiva se odlično, narava naju obdara s prekrasnim večerom in sončnim zahodom nad Daulagirijem in bližnjo Anapurno. Ko bi le imela pojutrišnjem še malo višji razgled ... Pozno popoldne se po postaji oglasi Andrej. Uspele jim je! Na vrhu so! Vesele je veliko, na vrhu, na dvojki in v bazi! Vsi vprek tulimo v postaje in si dajemo duška. Pozno zvečer, po osmi uri, naši »summiterji« sestopijo do trojke, kjer bodo prespali. Vesela sva zanje, a hkrati se v meni tesnoba rahlo poveča. Bo nama tudi šlo tako gladko? Pojma nimava, kako bo izgledalo na teh višinah in kakšno bo najino počutje. Skušam zaspati in uspe mi sestaviti kar nekaj ur še kako potrebnega trdnega spanca.

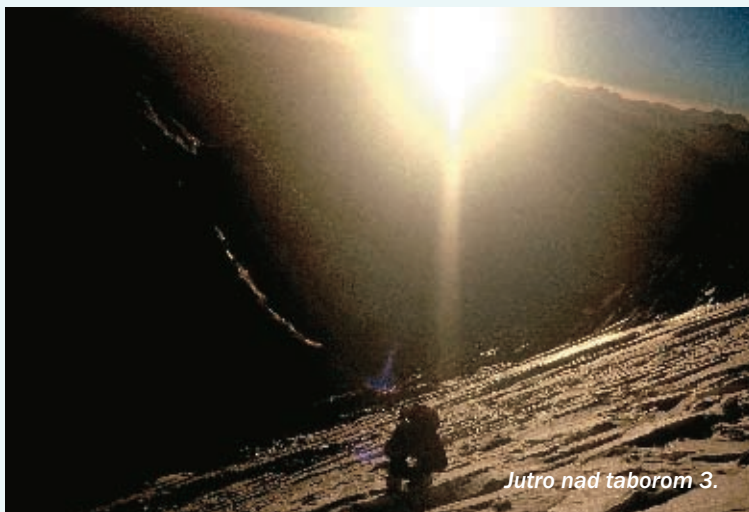
15. 5. od tabora 2 do tabora 3

Zgodaj zapustiva šotor. Prvi sončni žarki naju pogrejejo že na grebenu, pripeta na fiksne vrvi. Vztrajno praskava po trdem ledu navzgor. Nekje na sredini srečava naše tri, ki sestopajo. Veseli se objemamo in Andrej naju zasuje s koristnimi informacijami. »Fanta, saj bo šlo, brez skrbi! To vse zmoreta! Samo malo pazita na led in kložasti sneg, pa v glavah si naštimajta, da je doooooolgo, zelo dooolgo ...« Lepa popotnica! Kar malo sva jim »fouš«, da se že takole bolj ali manj brezskrbni vračajo. Midva pa šele gor ... Okoli treh popoldne priplezava do malega šotora na T3, približno 7450 m visoko. Orkanski veter naju takoj napodi pod

Pogled z vrha proti zahodu.

zavetje platna, pred tem pa še vsrkava sedaj že zares veličasten in prostran razgled. Globoko pod seboj, skoraj tri kilometre niže, slutiva našo bazo, nad Anapurnami se že rišejo obrisi pozno popoldanskega sonca. »Mater, je lepo!« In: »Mater, je mraz!«. V šotorčku se pogrejeva ob malem plinskem gorilniku, s katerim v naslednjih urah vztrajno topiva sneg in kuhava čaj. Po grlu ne spraviva dosti več kot kakšno juhico, par Jafa keksov in litre tekočine ... Ob dremanju in sunkovitih prebujanjih se začne čakanje. Veter bobni po platnu šotora, ki je k sreči dobro privezan v strmo pobočje. Le kako so oni trije tu notri preživeli dve noči?

Jutro nad taborom 3.

16. 5. nad taborom 3

Ura je polnoč. Ne vem več, kako naj se obrnem, vse me že boli. Prsti so že čisto premraženi od nalaganja snega v posodo gorilnika. »Miha, veter pojenjuje, a greva?« V odgovor dobim nedoločeno momljanje izpod spalne vreče: »Ja valjda ...« To je torej to. Preden napolniva čutare ter navlečeva nase vso obleko in opremo, je ura dve. Zbašem se v ledeno mrzlo in še vedno vetrovno noč. Z vsemi temi cunjami na sebi se počutim debel in neroden kot slon. Ko sva oba na planem, vklopim samo še en program - treba je navzgor. Noč sva očitno preživela, treba je še dan. Vztrajno rineva po vedno bolj strmih razu, ki je mestoma čisto skalnat; še dobro, da je tema. Začuda kar gre. Sam sebe presenečam, kako lahko rinem in rinem, pa niti ne tako težko diham. Glava je čisto tiho, pljuča tudi še ne protestirajo. Le prsti na nogah zahtevajo občasnno brcanje z derezami v led, da pridejo malo k sebi. Ko posije sonce, sva že skoraj na velikem seraku, izpostavljene in nevarne prečke so za nama. Še malo, pa vidiva vršni greben. »Huh, a je tako blizu?« »Ja, ti si kar misli ...« Ko doseževa višino skoraj 8000 m, se zadeva ustavi. Veter poneha, pravzaprav je skoraj toplo. Če bi človek

imel v svoji okolici kakšen kubik kisika več, bi celo užival. Tako pa psiho preklopim v zadnjo fazo in štejem po pet korakov. Ne gre več, treba je dihati. Pa spet: ena, dva, tri, štiri, pet, ... Sedaj se počasi že zavedava, da greva proti vrhu. Vreme nama je naklonjeno, prav tako počutje. Občutki prve euforije se že plazijo v telo, a jih krotiva z zavedanjem, da je še daleč. In da bo vedno težje. In res - nepopisno matranje nadomesti vse veselje, ki sem ga čutil še pred kratkim. Prilim se, da ohranim tisti ekstatičen občutek v spominu, da ga bom lahko razvil na vrhu ... upam ... Zadnji strmi žleb je nad nama, zadnjih 100 m vzpona za zadnjo uro. Prevalim se čez strmo opast in stopim na vršni skalnat greben. Tiho pozdravim mrtvega Švicarja, ki že zadnjih 15 let kljubuje silam narave tik pod vrhom Daulagirija. Ja, treba je imeti trezno glavo in pamet v rokah, mi spet šine skozi možgane. Ali pa takšno srečo z vremenom, kot jo imava midva. Še nekaj deset metrov, potem pa ne gre več navzgor ... Kamor koli se obrneva, pogled nima več vidnih meja ...

Saj vem, da so ti romantični opisi takih in podobnih doživetij že precej obrabljeni, a ni vrag, da so se tudi v meni prebudili. Ko vložiš toliko napora in truda v eno stvar, pa se ti to potem poplača, je veselje res nepopisno. Pravzaprav teh občutkov niti ne znam opisati, preprosto jih podoživljam vedno, ko se spomnim na ta dan. In takrat se zavem, da pravzaprav nisem občutil veliko drugega kot popoln mir. Mir ob logičnem zaključku začelih sanj, ki pa porodi nove želje in nova hotenja. Tako kot se svet vrti brez prestanka, iz dneva v dan, tudi človek očitno ne more doseči končnega zadovoljstva. In že čakam na ponoven klic in opomin, da ima življenje včasih zares čudna pota ...

Miha Habjan in Matija Klanjšček sta na 8167 m visoki vrh svojega prvega osemtisočaka stopila 16. maja ob 13:15, po treh dneh vzpona. ◉

Skok na streho Evrope »

Treking in vzpon na **Elbrus** (5642 m) v maju in juniju 2005.

Po Nosu še Salathe

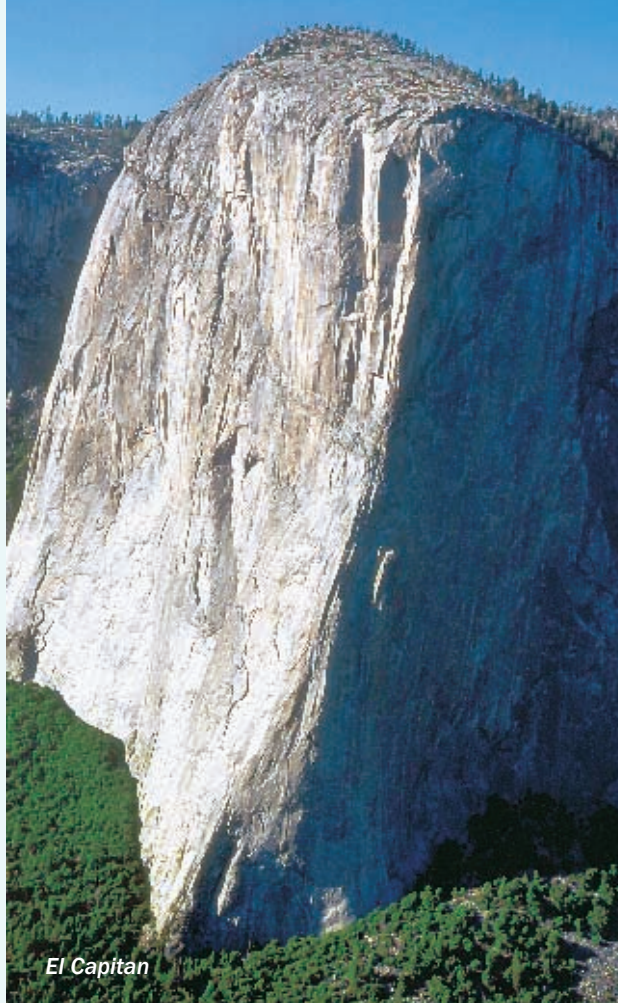
»Počitnice« v narodnem parku Yosemite

✍ in 📷 Aleš Česen

Začetek poletja hkrati pomeni tudi začetek počitka od študija. Tako smo se Aleš in Nejc Česen ter Jure Niedorfer odločili, da preverimo, kakšna je plezarija v ameriškem granitu. Vroč skala, neskončne poke, vrtoglava višina in gladek granit so glavni krivci za naše potovanje na zahodno stran ameriške celine, v dolino Yosemite, ki jo je ledenik izoblikoval kakih 400 km vzhodno od San Francisca. Pot nas je vodila od Big Banga prek slavnega mostu Golden Gate in pomarančnih nasadov do res spektakularnih vršacev El Capitana in Half Doma in do našega novega doma - Kampa 4. Tu se zbirajo plezalci z vsega sveta: tisti, ki pridejo v Yosemite napenjat mišice na kratke balvane, tisti, ki plezanje šele dobro začenjajo spoznavati in tisti, ki tu plezajo najtežje smeri v nepredstavljenih vertikalnih in previsih najvišjih granitnih sten. To je kraj, kjer vedno lahko koga povprašaš o kaki smeri, si izposodiš kak kos opreme, na oglasni deski poiščeš soplezalca ali pa prodaš svoje stare plezalnike.

Navdušujoči prvi vtisi

Ko prvič stojiš pod steno El Capitana in v daljavi občuduješ odsekani Half Dome v zahajajočem soncu, ti je kaj hitro jasno, da te stene eno-

stavno moraš preplezati. A vse ni tako preprosto kot se sliši. Vsi trije z granitom še nismo imeli pravih izkušenj in plezanje po tej kamnini je nekaj povsem drugega kot plezanje po apnencu. Postopno uvajanje v tamkajšnji način plezanja je bilo tako pomemben del naše odprave. Veliko plezalnih dni smo preživeli v lažjih in krajših smereh, ki jih je v dolini na stotine.

V začetku septembra, ko so bili dnevi še precej vroči, smo si izbirali predvsem senčne stene, večinoma visoke med 50 in 200 m: Glacier Point, Cathedral Rock, Cookie Cliff, Royal Arches ipd. V smereh omenjenih sektorjev so varovali-

Treking! In aktivnosti tam zunaj.

04 20 14 875 • 04 57 80 662
www.life-trek.com

LIFE TREK
mountain soul

šča povečini navrtana ali pa opremljena z dobrim klinom. Vmesnih varoval načeloma ni, tako da se pretežno uporabljajo metulji. Tudi to je bil dober trening, saj takšnega varovanja v slovenskih stenah nismo vajeni. Strme poke in gladke granitne plošče so nam sprva delale kar nekaj težav, a z vse več preplezanimi smermi smo se privadili novim tehnikam in plezanje je postalo čisti užitek. Skala je tu bistveno čvrstješa kot v naših gorah in tako je plezanje kljub večji izpostavljenosti varnejše.

Za naš prvi večji podvig smo si izbrali gladko SZ steno Half Doma. Ko stojiš pod njo, ti resnično zastane dih. Vsakomur, ki pride v Yosemite, tudi če nima namena plezati v Half Domu, močno priporočam, da si vzame dan časa in se vzpne do pod stene! Noč pred vzponom smo načrtno prespali prav pod steno, da smo lahko z vzponom začeli že s prvim svitom. Nismo bili še najbolj uigrana naveza, tako da plezanje ni potekalo najhitreje. Kljub vsemu smo v pravljicnem sončnem zahodu priplezali do 17. raztežaja, kjer smo načrtovali preživeti noč na izpostavljeni polici. Bivakiranje v tako strmi steni je zares nekaj posebnega. Polovica neba je bila posuta z zvezdami, drugo polovico pa je prekrivala črnina navpične stene nad nami. Če smo hoteli videti vznožje stene, je bilo treba zgolj stegniti glavo prek roba police. Vrh te granitne gmote smo naslednji dan z dokaj hitrim plezanjem dosegli sredi vročega popoldneva; pričakali so nas navdušeni obrazi turistov, ki so prišli na goro po zavarovani poti z druge strani. Pot na Half Dome je sicer dolga, a vredna truda: slikovita pokrajina, fantastični slapovi in zanimivi gozdovi, polni življenja. Da o edinstvenem razgledu nad celotno dolino Yosemite sploh ne govorim!

Zdaj gre zares

Minilo je kar nekaj dni in vrsta preplezanih smeri, preden smo se lotili najslavnejšega in največjega – El Capitana. Za pokušino sva z Nejcem prosto ponovila prvih 11 raztežajev Salathe Wall, znanih pod imenom Free Blast (350 m, 5.11b). Ključni raztežaji so položne gladke granitne plošče. Da najdeš stope v teh platah, moraš imeti kar dobro domišljijo in zaupanje v ple-

Vertikale El Capitana –
pogled iz smeri Salathe v
sosednjo smer The Shield

Pod streho The Great Roof v Nosu

zalnike. Prav tako sva se sama z Nejcem lotila zahtevne smeri Astroman (400 m, 5.11c) v južni steni Washington Columna. Odlikuje jo kar nekaj težkih raztežajev. Najbolj znan nosi kar svoje ime - Harding Slot. Gre za nekaj deset centimetrov široko poko oziroma napol kamin, ki se zajeda v previsno monolitno skalno strukturo. Plezalec se mora s celim telesom zagozditi in preriniti skozi. Na najožjem delu ni mogoč niti globok vdih, ker je razpoka preozka. S čelado na glavi pa je stvar sploh neizvedljiva, ker se preprosto zatakneš. V taki smeri ti res ne sme zmanjkati domišljije, kako se prebiti preko takšnih delov!

Mesec plezarije v takem okolju mine hitreje kot bi si marsikdo mislil. Vreme je bilo konec septembra že hladnejše in odločili smo se preplezati verjetno eno najbolj znanih in zaželenih alpinističnih smeri na tem planetu. Gre za več kot kilometer čiste vertikale - Nos v El Capitanu. Brez sodobne opreme so to smer prvič leta 1958 preplezali Američani po neverjetnih 45

plezalnih dneh, razporejenih v celih 18 mesecev. To je bila prva smer preko razvpitega El Capitana. Mi smo za ta podvig načrtovali dva bivaka na policah. V steno smo vzeli okoli 50 kg opreme, od tega je bilo več kot polovico vode. Zdaj smo bili že uigrana plezalna ekipa in tako smo bili veliko hitrejši kot v Half Domu. Kljub Juretovem slabšem počutju, nam je šlo prvi dan dokaj gladko po načrtih. Na mestu načrtovanega bivaka, El Cap Towerju, smo bili tako še precej pred nočjo. Z Nejcem sva pred večerom fiksirala še dva raztežaja, da smo imeli naslednje jutro nekaj zaleta. Drugi dan nas je čakalo nekaj zloglasnih raztežajev, kot je vrtočlava nihajna prečnica The King Swing in poč pod znano streho The Great Roof. Dan smo končali z raztežajem št. 26 (Camp 6) na dokaj neudobni trikotni polici. Za zadnji dan v steni smo pustili še posladek. Z znanim raztežajem Changing Corners smo zaplezali v fantastičen zgornji del stene. Plezanje je bilo v vršnem, bolj izpostavljenem delu naravnost enkratno: granitne poke, pod

Počena streha
 Separate Reality

Novica z vertikale

Dolga in strma slapova v Avstriji

V začetku marca sta si Grega Lačen in Matej Flis za plezalni konec tedna izbrala avstrijsko Štajersko, natančneje, Ennstaler Alpen. Po obilnem brskanju po svetovnem spletu sta tamkaj našla dva odlična in dolga slapova oziroma že kar alpinistični smeri. Prvi dan sta se lotila smeri Steinerne Jungfrau (WI5+, 6a+, M7, 350 m) za katero se je pozneje izkazalo, da straši bolj z oceno kot z resničnimi težavami, saj je v skalnih delih lepo opremljena s svetrovci. Drugačno zgodbo sta doživela naslednji dan v smeri Wasserfallweg (WI6-, 420 m), ki je pomenila veliko resnejše plezanje, posebno vstopna, trideset metrov visoka sveča. Povrhu vsega so ju zaradi sneženja popoldne začeli zasipati obilni plazovi. T. J.

stopali zrak, kilometer zraka, in potem daleč spodaj trdna tla.

Pika na i

Po Nosu si je Jure privoščil počivanje in poplezovanje po okoliških balvanih, z Nejcem pa sva hotela preplezati še eno smer prek te stene. Lotila sva se nič manj znane in nekoliko težje Salathe Wall. Tokrat sva načrtovala samo eno noč v steni, na neverjetnemu bivaku - stolpu El Cap (El Cap Spire) sredi stene. Prvih enajst raztežajev (350 m) te smeri, Free Blast, sva že pred tedni preplezala prosto, tako da sva bila v tem delu precej hitra. Tudi z razvpitimi raztežaji kot so Hollow Flake in The Ear nisva imela večjih težav. Zlahka sva še v soncu dosegla dobro polovico smeri - že prej omenjeni znameniti stolp El Cap. Naslednji dan je bil napornejši in daljši, plezanje pa še bolj atraktivno in izpostavljeno. Raztežaji preko previsnega dela Salathe Headwall so nekaj, kar enostavno moraš doživeti. Noč naju je prehitela tik pod vrhom in zadnji del smeri sva splezala s svetilkami na glavi. Smer Salathe sicer nima tako lepe linije kot Nos, lahko pa rečem, da je precej bolj zanimiva in težja.

Glavne stvari smo tako uspešno preplezali in si pridobili kup novih izkušenj, kar je bil tudi glavni razlog za našo odpravo. Prav zadnje dni sva se z Nejcem od granita poslovila še s spektakularno počeno streho Separate Reality, prvo smer v dolini z oceno 5.12. V vseh teh dneh plezanja smo tako preplezali okoli 30 različnih smeri in proti koncu dobili dober občutek za gladek yosemitski granit, ki nam je bil sprva precejšnja neznanka. ○

Radi smo radio...

Trudimo se za pravičnost in resnico.

Robert Božič, voditelj

V planinski oddaji Doživetja gora in narave mu lahko prisluhnete vsak četrtek ob 10:15. Na Radiu Ognjišče.

*Gamspitz je predvrh desno pod Creto di Timau.
Zadaj Trogkofel in Rosskofel nad Mokrinami.*

Gamspitz

Sončni užitki v Karnijskih Alpah

 in Andrej Stritar

Karnijske Alpe pokrivajo večje območje kot naši Julijci, vendar se ne morejo bahati s tako imenitnimi stenami, kot sta Triglavska ali Travnikova. Tamkajšnje najvišje gore okoli Cogliansa na severno stran sicer prepadajo s stenami, ki pa ne dosegajo strmin, primernih za težje smeri, vendar seveda obstaja marsikatera krajša, a lepa smer. Prav posebna poslastica se nam ponuja v gori z nenavadnim imenom Gamspitz. Ta bi bila le nepomemben stranski vrh precej višje Crete di Timau, če ne bi bila na južno stran strmo odsekana z impozantno 900-metrsko steno. Tako pa nam nehote pritegne pogled, kadar se vozimo iz Tolmezza po dolini Valle del But proti prelazu Passo di Monte Croce Carnico

(Plöckenpass) ali ko zagledamo njen odrezani profil, medtem ko se s tega prelaza spuščamo v Italijo. Mimogrede: nismo naredili napake, ime gore se v italijanščini res piše le z enim s, čeprav bi se v nemščini, od koder očitno izvira, moralo pisati z dvema.

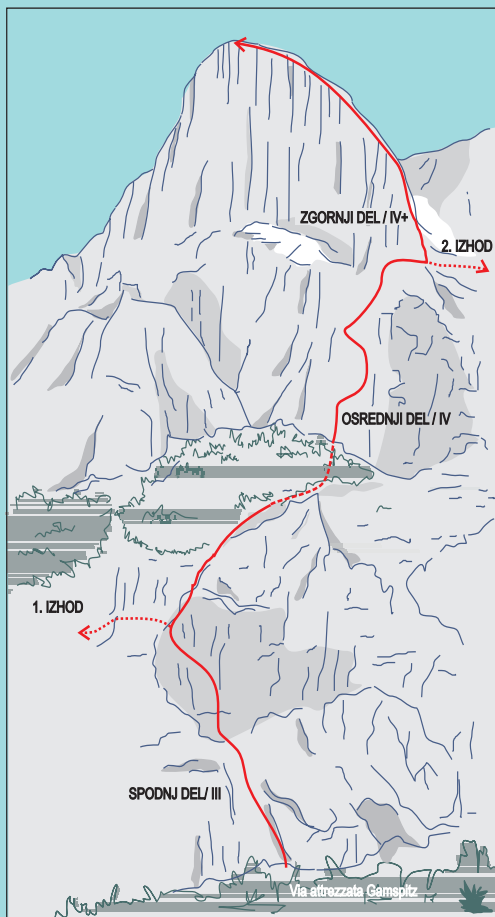
Smer, ki se danes imenuje Via attrezzata Gamspitz, je prvi preplezal Oscar Soravito leta 1934. Leta 1984 jo je društvo CAI di Rivasclento v sodelovanju z vojaškimi alpinci opremilo s fiksnimi varovali. Če bi med njimi napeli jeklenice, bi naredili zahtevno ferato, tako pa je ostala resen alpinistični vzpon. Posvetili so jo v spomin Antoniu Grasselliju.

Krivca za to, da sem se sploh začel zanimati za to smer, sta Roberto Mazzilis in Laura Dalla Marta, ki sta jo v svoji knjigi o 50 zavarovanih plezalnih poteh Karnijskih Alp, Zahodnih Julijskih Alp in Dolomitov onstran Piave (glej info) vključila na častno, zadnje mesto. Ker sta opise razvrstila po težavnosti, zadnje mesto seveda pomeni najtežjo pot. Hitro sem sicer ugotovil, da gre za resno plezarijo tja čez četrto stopnjo, kakršnih se z ženo Uršo že dolgo ne lotevava

Gamspitz 1847m

Izhodišče in dostop: Vasica Timau leži v zgornjem delu doline Valle del But. Do tja se pripeljemo iz Tolmezza po cesti proti prelazu Passo di Monte Croce ali pa iz Avstrije preko tega prelaza. Na zahodni strani vasice je ob cesti dobro viden kažipot, ki nas usmeri na »Via attrezzata Gamspitz«. Kažipot je pravzaprav zavajajoč, saj nam da misliti, da gre za navadno zavarovano plezalno pot, kot je Hanzova na Prisank. Pa ni, ta pot je resna plezalna smer, opremljena zgolj z varovalnimi klini. Po markirani poti v ključih skozi gozd v dobre pol ure pridemo do vstopa v steno, ki je tudi še v gozdu.

Smer: Nadaljevanje je nesmiselno podrobno opisovati, saj nas zanesljivo vodijo oznake in klini. V prvem delu plezamo navzgor in zlagoma proti levi. Postopoma se nam odpira pogled v dolino. Težave ne presegajo tretje stopnje. Po 250 višinskih metrih oz. sedmih raztežajih nas oznaka opozori, da smo pri prvi možnosti pobega iz stene levo v gozd. Nad sabo že vidimo osrednji del stene, nadaljujemo pa po manj zahtevnem in ponekod neprijetno zaraščenem neizrazitem razu rahlo desno navzgor. Plezanje postane za nekaj časa lažje, ko pa imamo pod sabo še gozdni odsek, smo pod navpičnim osrednjim delom. Sledijo prijetni raztežaji z nekaj zahtevnejšimi mesti (300 m, 8-9 raztežajev do IV). Pogledi v dolino so vedno veličastnejši. Strmina se izteče na krajši travnati del, kjer je druga možnost umika desno na bližnjo markirano pot. Tu je smiselno izstopiti, če nam ne diši bistveno težja plezarija v zadnjem delu, pa tudi zgodaj spomladi, da se izognemo neprijetnemu sestopu po zasneženi grapi z vrha. Sicer je tu primerno mesto za vstop, če bi radi le čez najtežji, vršni del smeri. V naslednjih štirih raztežajih bomo premagali ključno mesto, ocenjeno s IV+. Najina vodnika sta sicer trdila, da bi bilo to brez klinov mirno ocenjeno še malo višje, kar je nama vodencema kar godilo. Zbasati se moramo skozi nekakšne počni in po ka-

Risba: Barbara Žižić

minih do naslednje rame, kjer je resnih težav konec, plezanja pa še ne. Še vedno moramo iskati prehode proti vrhu po nekoliko bolj razčlenjenem, pa tudi bolj zaraščenem svetu na vzhodnem vršnem robu stene.

Sestop: Sestopimo po markirani poti št. 452, ki na Gamspitz pripelje »od zadaj«, s škrbine, s katero je vršna gmota povezana s Creto di Timau. Sestop do škrbine je nekoliko kočljiv, saj na strmem terenu zlahka zdrsnemo. Nadaljevanje po grapi na vzhodno stran je še bolj zoprno. Tu nas lahko čaka neprijetna past: tudi če preplezamo sicer že zgodaj spomladi kopno steno, lahko naletimo na

prave zimske razmere. Tehničnih težav je konec šele v višini mesta drugega umika iz stene, kajti tam se izoblikuje stezica, ki nas najprej vodi precej časa proti levi, potem pa nazaj v dolino.

Časovna shema:

Timau-vstop v steno: 30 min

Do prvega umika: 2-3 ure, do drugega umika:

2-3 ure, do vrha: 1.30-2 uri

Vrh-Timau: 2 uri

Celoten vzpon: 9-10 ur

Skupaj: 12-13 ur

Težavnost: III-IV, IV+

Višina vrha: 1847 m

Višina izhodišča: 815 m, višina vstopa: okoli 950 m, višinska razlika: 1050 m

Višina smeri: 900 m

Vodniška literatura: Roberto Mazzilis in Laura Dalla Marta: Dai sentieri attrezzati alle vie ferrate, 50 itinerari nelle Alpi Carniche, Alpi Giulie Occidentali e Dolomiti d'Oltre Piave, editrice CO.EL., 1999.

Zemljevid: Tabacco 09: Alpi Carniche, Carnia Centrale, 1:25.000. ●

Na vršnem grebenu visoko nad vasjo

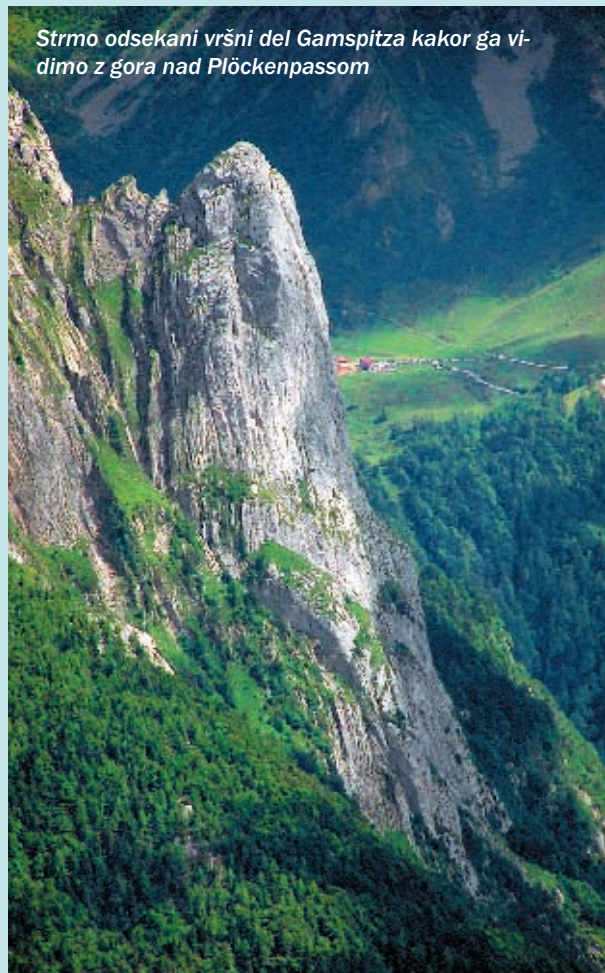
*Trdna skala,
dobri klini,
prijetno okolje ...*

do sredine junija, potem pa september in oktober. V večjem delu je stena precej poraščena, kar pa ne pomeni, da je zaradi tega plezanje kaj lažje. Vzpon je plezarija tretje do četrte stopnje z enim raztežajem IV+. Skala je odlična, varovala pa so klini, kakršne običajno uporabljajo za pritrjevanje jeklenic na zavarovanih plezalnih poteh, zato potrebujemo zgolj vrvi in ustrezno število vponk. Ker so klini iz debelega materiala, je treba vzeti širše vponke. Stena ima tri dele, med katerimi je možen umik. Po prvi tretjini se da umakniti levo v gozd in po njem sestopiti. Po zelo prijetnem srednjem delu se smer približa desnemu robu, kjer je možno izstopiti na markirano pot, ki vodi na Gamspitz. Vršni del je najtežji, izteče pa se na silno razgledni vzhodni greben ter po njem na vrh. Plezalni vzpon na Gamspitz je torej tura za uživaške alpiniste, ki se gredo tja ogrevat pred poletjem ali pa združiti prijetno plezanje z odkrivanjem novih ciljev. ●

več. Pa vendar nama lepotec ni dal miru. Spomladi 2004 je bila najina Mojca ravno prav zagnana alpinistična pripravnica, da je zadeva tudi njo začela zanimati. In smo se je lotili v dveh navezah: Mojca in njen Edi sta bila spredaj vsak na svoji vrvi, midva stara gorska kozla pa lepo varno zadaj na povodcu. Bilo je super, plezala sva kot v starih časih, le še enostavneje je bilo, saj sva bila ves čas varovana od zgoraj. Bilo pa je tudi zelo naporno, saj je 900 metrov stene kar temeljit zalogaj za ne ravno dobro pripravljene telesi. Občutki v steni so se z vsakim metrom stopnjevali. Vedno globlje je bila vasica Timau, na vrhu pa se nam je zdelo, da bi lahko pljunili naravnost na streho cerkve navpično pod nami.

Stena Gamspitza se začne na višini 950 metrov in je obrnjena na južno stran, zato se je ni modro lotiti v poletni vročini. Čeprav sneg v steni hitro skopni, pa lahko spomladi med sestopom naletimo na zimske razmere. Najbolj problematičen je sestop z vrha, saj se v grapi za njim sneg zadržuje do konca maja. Najprimernejši čas za obisk je torej druga polovica maja

Strmo odsekani vršni del Gamspitza kakor ga vidimo z gora nad Plöckenpassom

104. ali 109.? 104. ali 110.!

K številčenju letnikov Planinskega vestnika

Seveda sem opazil, da je v letu 2004 januarska številka izšla kot 1. številka 104. leta, februarska pa kot 2. številka 109. leta. Uredništvo je novo številčenje pojasnilo v novembrski številki. Opozorilo je, da Vestnik izhaja od leta 1895; to naj bi pomenilo, da je leto 2004 109., ne pa šele 104. leto izhajanja. Na podlagi tega se je odločilo za novo številčenje. Praznina petih let je nastala, ker Vestnik v letih 1915-1920 ni izhajal. Leta 1920 je, kot res le zelo skromen nadomestek za »suha leta«, izšla Prehodna številka s stranmi [191] -214; to je neposredno nadaljevanje paginacije 20. letnika iz leta 1914, zato Prehodne številke nikoli niso šteli za poseben letnik. Leta 1921 je izšel tako imenovani 21. letnik in tako se je nadaljevalo vse do januarja 2004, ko je začel izhajati 104. letnik. To številčenje je bilo po svoje praktično, saj si vedel, da je npr. leta 1938 izhajal 38., leta 1996 pa 96. letnik.

Pa vseeno ni tako preprosto. Leta 1945 je izšel Planinski zbornik, na katerega hrbtni strani naslovnice je napisano, da velja za 45. letnik Planinskega vestnika. V letih 1946 in 1947 Vestnik sploh ni izhajal, saj ga je nadomestilo glasilo z novim imenom, Gore in ljudje. Toda že leto pozneje, 1948., je slovensko planinsko glasilo spet izšlo s tradicionalnim naslovom, kot številki letnika pa sta bili navedeni 4. in 48. – to pomeni, da se je z letom 1945 začelo novo obdobje glasila, tradicija pa vendarle ni bila zamolčana. A že leta 1950 je izšel 50. letnik, »novo« štetje pa ni več navedeno. Toda to je veljalo le za naslovnico celotnega letnika, medtem ko je bilo na ovitkih posameznih številok navedeno le »novo« štetje. Takšno dvojno štetje letnikov je veljalo do vključno leta 1964, ko je na hrbtni strani ovitka decembrske številke še pisalo, da gre za 20. letnik. Z naslednjim le-

tom, ko je izšel 65. letnik, je bilo dvojno štetje odpravljeno.

Navedek, da Planinski vestnik »izhaja od leta 1895«, se je pojavil v januarski številki 72. letnika (1972), kot sem predlagal leta 1971 na eni izmed sej uredniškega odbora, katerega član sem bil 17 let (1969-1985).

Mislil, da je zapis, da je leto 2004 109. leto izhajanja, bibliografsko zavajajoč. Navedek »109. leto« namreč navaja k citiranju letnika »Planinski vestnik 109«, a je edino prav »Planinski vestnik 104«. Eno so namreč leta izhajanja, od katerih v letu 2004 štejemo celo že 110. (in ne »še« 109.!), drugo pa so letniki, pri »knjigoljubih« vezane knjige; na koncu leta 2004 so le 104. Prav toliko sem jih naštel tudi na svoji planinski polici. Bibliografsko upravičen je le navedek, da bo v letu 2005 začel izhajati 105. letnik našega Vestnika, ki pa seveda ne razveljavlja v slovenskih razmerah častitljive letnice 1895, to je letnice izhajanja 1. letnika. V letu 2005 bo torej izhajal 105. letnik, kot je pravilno zapisano v sporočilu uredništva v 11. številki, leto izhajanja pa ne bo 110., temveč 111. (stoenajsto).

Naj na koncu omenim še znano naravoslovno glasilo Proteus, ki je začelo izhajati jeseni leta 1933, med 2. svetovno vojno pa ni izhajalo in zato v šolskem letu 2004/2005 izhaja »še« 67. letnik. Nikoli nam ni prišlo na misel, da bi število letnikov povečali za število let, v katerih Proteus ni izhajal.

Tone Wraber

Club Arc Alpin – delovna skupnost alpskih dežel

V PV 11/2003, stran 55 je bil objavljen prispevek, v katerem so navedene kar velike netočnosti, ki ponarejajo zgodovino PZS. V prispevku piše: »Slovenija je bila v združenje povabljen že na samem začetku, čeprav takrat še ni bila kandidatka za članico EU, ven-

dar se je PZS uradno vključila v CAA šele letos. Sicer ji je bila že pred časom izkazana velika pozornost, ko je predsednik CAA postal dr. Milan Naprudnik. Letos je nastal statut CAA ...« itn. Ta trditev je ponovljena še v takem dokumentu, kot je Planinski zbornik ob 110-letnici SPD in PZS, v katerem na strani 11 ob fotografiji piše: »V letu 1995 je bilo ustanovljeno združenje Alpskega loka, t. i. CAA, v katero se je PZS uradno vključila letos (2003).«

Resnica: CAA je bila ustanovljena na skupščini planinskih zvez osmih alpskih dežel 18. in 19. 11. 1995 v Liechtensteinu. PZS je soustanoviteljica CAA. Sprejet je bil statut, v katerem v členu 3.1 piše: »Ustanovne članice so te zveze: Alpenverein Südtirol (AVS), Club Alpin Francais (CAF), Club Alpino Italiano (CAI), Deutscher Alpenverein (DAV), Liechtensteiner Alpenverein (LAV), Österreichischer Alpenverein (OeAV), Planinska zveza Slovenije (PZS), Schweizer Alpenclub (SAC).«

V PV 9/1995 sta v mojem prispevku »PZS v najboljši družbi« opisana potek in vsebina sestanka vseh osmih predsednikov zvez. Pripravljeni sestanek, na katerega sva bila povabljeni predsednik PZS Andrej Brvar in jaz, je bil 14. julija 1995 v Lienzu. Namen in cilji nove organizacije so v tem prispevku zelo dobro predstavljeni. Določili smo tudi temelje za statut. Že štiri mesece pozneje je bila ustanovitvena skupščina CAA (18. in 19. 1995) na sedežu LAV (Lichtenstein Alpen Verein) v Schaanu, ki sva se je udeležila predsednik Andrej Brvar in podpredsednik Janko Mirnik. Sprejet je bil poslovnik – statut, ki so ga podpisali vsi predsedniki planinskih zvez. V uvodnem členu piše: »Delovna skupnost ima ime »Club Arc Alpin (CAA).« V tretjem členu pa so navedeni ustanovitelji CAA. Kako lahko kdo trdi, da smo bili uradno sprejeti v CAA šele leta 2003 (?), kar osem let po dejanski ustanovitvi?

Mislil pa, da je treba povedati, kako in zakaj smo dobili povabi-

Iniciativni sestanek za ustanovitev delovne skupnosti CAA 14. julija 1995 v Lienzu (Roberto de Martini CAI, Josef Klenner DAV, prof. Smekal OEAV, Nella de Martini CAI, Andrej Brvar PZS, Fernand Fontfreyde CAF, Luis Vonmetz AVS, Claude Krieg SAC, Janko Mirnik PZS, Alfred Sieger DAV)

lo na pripravljani sestanek v Lienzu. Predsednik Andrej Brvar je bil od 30. julija do 13. avgusta 1994 v Kirgiziji na taboru, na katerega so bili povabljeni predsedniki planinskih zvez članic UIAA. Tam sta se prvič srečala predsednik OeAV prof. dr. Christian Smekal in Andrej Brvar. Brvar je takrat navezal tesnejše stike z nekaterimi predsedniki zvez, še posebno z avstrijskim predsednikom Smekalom;

šlo je za pospešitev sprejema sporazuma o prehajanju državne meje. Drugi povod za povabilo pa je bil jubilej (125-letnica) AV Sektion Villach. Na to veliko slavnost, ki je bilo 20. maja 1995, so šli častni predsednik dr. Miha Potočnik, Mirko Fetih in Janko Mirnik kot podpredsednik. Takrat sem v pozdravnem nagovoru čestital beljaški sekciji za visoki jubilej ter spregovoril tudi o prijateljskem sodelovanju z njo in

njenim predsednikom Klausom Kummererjem, o srečanju treh dežel, o sodelovanju koroške in naše GRS. Po uvodnem slavu in pozdravnih govorih je bil glavni govornik predsednik OeAV prof. dr. Smekal. Ta je na koncu svojega slavnostnega govora dejal, da pozdravlja sodelovanje OeAV in PZS ter da pripravlja mednarodno organizacijo alpskih dežel, v katero že zdaj uradno vabi tudi Slovenijo. Med slavnostnim kosilom sva se z dr. Smekalom še bežno pogovarjala o oblikah sodelovanja. Takrat je tudi naša gospodarska komisija že tesno sodelovala z njihovo komisijo za kočice in pota. Tudi GRS je z avstrijsko GRS zelo dobro sodelovala. Mirno lahko trdim, da je bil to prvi uradni stik s predsednikom OEAV dr. Smekalom in prvo uradno povabilo.

EU in CAA: Da bi bilo članstvo Slovenije v EU kakor koli pogoj za članstvo PZS v CAA, je nesmisel. Res pa je, da je CAA močna, vplivna organizacija, ki lahko od EU zahteva izvajanje svojih ciljev (npr. Alpska konvencija). S tem namenom je bila delegacija CAA 16. 6. 2000 pri predsedniku evropske komisije Prodiu. V delegaciji je bil tudi predsednik PZS Andrej Brvar. Na razmeroma dolgem pogovoru je delegacija predstavila smernice CAA ter izrazila skrb za skladen regionalni razvoj v alpskem svetu. Prizadevala si je, da bi EU s svojimi fondy prispevala več sredstev za programe, in izrazila pričakovanje, da bo EU sprejela CAA kot partnerico v načrtovanju politike razvoja na področju Alp. Ker sem že v začetku omenil Planinski zbornik ob 110-letnici SPD in PZS, pa moram dodati, da je to dokument, ki piše zgodovino naše planinske organizacije. CAA si zasluži več prostora, ne le fotografijo, pa še to z zavajajočim komentarjem.

Janko Mirnik

Zasedanje in sprejem statuta delovne skupnosti CAA 18. in 19. novembra 1995 v Liechtensteinu.

Gospod Janko Mirnik, nekdanji podpredsednik PZS, nam je poslal v objavo pričujoče pismo in fotografije, posnete ob ustanovitvi Delovne skupnosti CAA, ter doku-

mentacija o dogodku. Pismo in dve fotografiji objavljamo, dokumentacijo pa smo odstopili arhivu PZS.

Uredništvo PV

Poti po Krasu

Sežana, Kras, turistična karta in načrt mesta, Geodetski zavod, d. d., in Občina Sežana, 2004; Doživite ga drugače (Poti miru na Krasu), zloženska, Občina Miren - Kostanjevica, 2004.

SEŽANA
KRAS

Tržaško-Komenski Kras je Kras, kot ga poznamo. V vsej lepoti in barvah, v ostrini zimske burje ali v vročem poletnem dnevu, ko grozdje srka sončno luč za jesenski pridelek. Med to lepoto pa vabijo številne poti, ki ljubiteljem na-

rave niso preveč znane - konec koncev so za nekatere planince to kraji, ki pač niso dovolj visoki. A vendar - samo na območju občine Sežana je veliko označenih planinskih, pohodnih in tudi kolesarskih poti, ki jih nedavno izdana turistična karta (založila občina Sežana) tudi z opisi lepo približa bralcu. Povsem na jugu vabita Veliko Gradišče in Kokoš na lepo, že kar planinsko krožno turo iz Lokve do okolice Komna, kjer se lahko odpravimo po Pliskini poti. Območje prečka tudi Via Alpina. Na zemljevidu so označene tudi turistične kmetije, gostilne, vinske ceste in podobne pritikline, ki popotniku lahko polepšajo dan. Na hrbtni strani karte je zelo lepo besedilo, ki ga je prispeval Igor Maher, popestrjeno pa je s čudovitimi fotografijami kraške zemlje, stavb in stvari, ki jih popotnik lahko počne na Krasu. V svet nekoliko severneje, na Kras med Komnom in Mironom, pa nas vabi lična zloženska v obliki kvadrata z zaobljenimi robo-

vi, ki jo je izdala občina Miren - Kostanjevica. Razprta zloženska nam na eni strani ponuja skico tega območja z vrisanimi različnimi potmi, od kolesarskih do zgodovinskih, pri katerih je poseben poudarek namenjen potem miru. Na drugi strani zloženske pa je na kratko opisan pomen teh poti - poudarek je na obujanju preteklosti. V isti sklop sodi tudi niz razglednic (v enaki obliki) z motivi iz zgodovine, sedanosti in kraškega rastlinja. Projekt je sofinancirala tudi Evropska zveza. Ljubitelji čudovite kraške zemlje imajo tako v zadnjem času vse več možnosti za sprehode in poti po tem na svojevrsten način lepem delu slovenske zemlje. Z omenjenimi zemljevidi pa imajo tudi zanesljivega vodnika. Pomlad, ko ozeleni trta, je pravnjši čas, da se odpravimo na pot.

Marjan Bradeško

Priročnik za vse gornike

Vojaško gornišvo, Miha Kuhar, založba Defensor, d. o. o., Ljubljana, 2004.

Gorska šola Slovenske vojske že vrsto let uspešno posreduje znanje ter izkušnje tako slovenskim kakor tudi tujim vojakom, ki prihajajo k nam na izobraževanje. Ob tem inštruktorji sodelujejo tudi pri števil-

nih drugih vrstah gorniškega izobraževanja, zato je nekako logična posledica, da so vse pridobljene znanje ter izkušnje našli pot v knjigo. Avtor Miha Kuhar je vsestranski gornik z dolgoletnimi izkušnjami na vseh področjih plezanja in častnik Slovenske vojske. Je inštruktor alpinizma, gorski reševalec, učitelj smučanja in celo gorski vodnik z mednarodno licenco, pa tudi na vojaškem področju si je pridobil vrsto nazivov in nekateri med njimi so zelo tesno povezani z gorništvom. Ko vzamemo v roke priročnik Vojaško gornišvo, nam je jasno, kako bogate so avtorjeve gorniške in seveda tudi vojaške izkušnje; v tem trenutku je to najpopolnejši gorniški priročnik v Sloveniji.

Vsebina je razdeljena na sedem glavnih poglavij na skoraj 250 straneh formata 17,5 x 24,5 cm. V prvem hipu knjiga res deluje zelo vojaško; razlog so predvsem fotografije gornikov v vojaških uniformah, ob »civilnih« fotografijah tega skoraj ne bi opazili. Gre za nekakšen priročnik za preživetje v naravi, v katerem so zajete tudi vse poglavitne tehnike hoje in plezanja. Poglavlja Priprave, Gibanje v gorah, Vrvna tehnika, Veščine preživetja, Nevarnosti, Reševanje in edino povsem vojaško, Taktika bojevanja, so razdeljena na vrsto podpoglavij, skozi knjigo pa nas spremlja veliko izkustvenih nasvetov, ki so na videz nepomembni, vendar pa je njihov seštevek pogosto ključnega pomena za varno izvedbo ture in do narave prijazno gornišvo. Za vojaške je povsem logično, da bi se morali v naravi gibati čim bolj neopazno - to pomeni, da bi morali za seboj puščati čim manj sledov - na turah po slovenskih gorah pa hitro opazimo, da običajnim gornikom takšna »neopaznost« še zdaleč ni blizu. Odpadki, poškodovano in uničeno rastlinje, kričanje in s tem plašenje divjadi ... Avtor priročnika se je torej v vseh poglavjih posvečal varstvu okolja, temu pa je posvečeno tudi posebno podpoglavje. Knjiga je namenjena predvsem varno izvedenim turam, zato se vsebina dotakne tako priprave nahrbtnika

in psihičnih priprav kakor tudi zahtevnih plezalnih tehnik, bivakiranja v različnih letnih časih in razmerah, še posebno pa raznim nevarnostim, ki jih lahko ob dobrem poznavanju zmanjšamo na minimum.

V sklepnem delu knjige so navedeni številni viri, s katerimi si lahko še bolj razširimo znanje. Knjiga je napisana izredno jedrnatost, brez nepotrebnega »nakladanja«, ki je v tovrstni literaturi pogosto. Avtor nas ves čas »obstreljuje« s koristnimi nasveti, ki si jih velja zapomniti, pogosto pa nam predstavi tudi vprašanja, ki si jih moramo zastaviti in nanje odgovoriti v določenih fazah ture. Vsebinska je bogato dopolnjena s fotografijami in shemami za lažjo predstavitev. Nekatere fotografije bi sicer zaradi temnejših oblačil in podobne barve opreme morale biti nekoliko večje, ker jih nekoliko težje razločimo, pogrešamo tudi še kakšno shemo za jasnejši prikaz. Vsekakor pa gre za izredno lepo izdelan priročnik, ki je hkrati dovolj vsebinsko bogat, zato bo koristen na vseh gorniških izobraževanjih in ga brez zadržkov lahko vzamejo v roke tudi »civilni« gorniki. Ob tem si velja zapomniti avtorjevo opozorilo ob enem izmed poglavij: »Ne učite se teh znanj s knjigo in fotografijo v roki na robu prepadne stene!« Knjiga je namreč samo eden izmed načinov za graditev znanja, trdno pa ga bomo zgradili le s kombinacijo vseh.

Knjigo lahko naročite na e-pošti: mihakuhar1@yahoo.com.

Boris Strmšek

Planinski zemljevidi v letu 2004

V Ljubljani sta Geodetski zavod Slovenije (GZS) in Geodetski inštitut Slovenije (GIS) specializirani ustanovi za izdajanje najrazličnejših zemljevidov. Med njimi so tudi planinski zemljevidi, ki jih izdajata skupaj s Planinsko zvezo Slovenije (PZS) ter občasno z drugimi planinskimi društvi. Med zemljevide s planinsko tematiko pa lahko štejemo tudi zemljevide

občin ter nekaterih mest z okolico, v kateri so na hribovitem delu pokrajine vrisane tudi planinske poti in druge, za planince pomembne informacije. Na hrbtnih straneh kart so natisnjene perorisbe planinskih koč, delo akademskega slikarja Toneta Rojca, in vpisani mnogi zanimivi podatki. V letu 2004 so izšli tile zemljevidi:

Cerkno. Turistična karta občine, 1 : 25.000. GZS 2004.

Jalovec in Mangart. Planinska karta, 1 : 25.000. 1. izd. PZS, GIS 2004.

Polhograjsko hribovje z okolico. GZS, Turistično društvo Polhov Gradec 2004.

Rogaška Slatina. Turistična karta občine, 1 : 25.000. GZS 2004.

S kolesom po Kamniku in okolici, 1 : 25.000. GZS 2004.

Sežana. Turistična karta občine, 1 : 50.000 in načrt mesta. GZS 2004.

Slovenija. Turistična avtokarta, 1 : 270.000. GIS, AMZS 2004.

Škofljica, turistična karta občine, 1 : 25.000. 2. izd. GIS 2004.

Šmarje pri Jelšah, turistična karta občine, 1 : 25.000. 1. izd. GIS 2004.

Trbovlje. Karta občine, 1 : 25.000 in načrt mesta. GZS 2004.

Turistična cona po Sotli in Gorjancih (sl., an., nem., it.), 1 : 75.000. GZS 2004.

Ciril Velkovrh

Sto deset let radovljiških planincev v zborniku

Zbornik ob 110-letnici PD Radovljica; PD Radovljica, Radovljica, 2005.

Kar nekaj planinskih društev, ki so nastala takoj po začetku organiziranega planinskega gibanja, praznuje častitljive jubileje - in to zaznamuje tudi v tiskani obliki. V sredo, 9. marca 2005, je bila v prostorih Planinskega društva Radovljica tiskovna konferenca, na kateri so predstavili Zbornik ob 110-letnici društva. Članom uredniškega odbora Miru Pogačarju, Janezu Pretnarju, Mateju Ruplu, Tonetu

Tomšetu in Juretu Sinobadu kot uredniku je uspelo predstaviti delo PD v navdse mikavni in profesionalno dovršeni podobi. K temu je gotovo veliko pripomogla odlična kakovost fotografij, ki jih je izbral Matej Rupel. Prvo kroniko o razvoju društva do leta 1945 je napisal dr. Jakob Prešeren in skrajšan povzetek je tudi objavljen v zborniku. Druga besedila so nastala pod peresi dvanajstih avtorjev, med katerimi so tudi člani uredništva. Ti so imeli tudi levji delež pri nastajanju zbornika, in to pri vsem, od zbiranja gradiva do finančnih sredstev za tisk. Zbornik je natisnjen v 1000 izvodih in bo naprodaj v pisarni PD, v planinskih postojankah in na različnih planinskih prireditvah po ceni 1.000 SIT.

Ivanka Korošec

110 let PD Radovljica

Planinsko društvo Radovljica je ob svoji 110-letnici v petek, 11. marca 2005, ob 19. uri organiziralo slavnostno akademijo v Linhartovi dvorani. Društvo je največje in najstarejše na Gorenjskem ter eno največjih v državi. Kot je dejal predsednik Mirko Pogačar, društvo uspešno upravlja tri koče in tovrstno žičnico, svojo dejavnost pa razvija v osmih odsekih; vse to je opisano tudi v jubilejnem zborniku.

Mladi planinci iz vrtca v Radovljici so zapeli.

ku. Radovljiška podružnica SPD je bila ustanovljena marca 1895, njen prvi načelnik je bil dr. Janko Vilfan; Mirko Pogačar je v zgodovini PD že dvajseti predsedujoči, vsi pa so, vsak na svoj način, vtisnili društvu svoj pečat. Akademije se je udeležil tudi predsednik PZS Franc Ekar, ki je Radovljičane pohvalil za njihovo dobro delo, pa tudi za pomembni delež, ki ga imajo v različnih organih v okviru PZS. Tudi župan občine Janko S. Stušek je izrekel priznanje največjemu športno-rekreativnemu društvu v občini, ki planinsko in naravovarstveno vzgaja ljudi, od najmlajših do planinskih veteranov. Dejal je, da še posebno ob jubilejnem letu društvo zasluži večjo občinsko podporo, in obljubil pomoč pri načrtovani obnovi Roblekovega doma. Matej Rupel je na akademiji prikazal izbrane slike iz časov gra-

ditve koč in tovrne žičnice, predstavljeni so bili tudi delo odsekov in dosežki alpinistov in športnih plezalcev ter gorskih reševalcev. Zlate častne znake PZS so dobili: Marija Kravanja za oskrbovanje Pogačnikovega doma, nekdanji gospodar tega doma in predsednik nadzornega odbora Srečko Polanc, žičničar Zvonko Kravanja in gospodar Roblekovega doma Jože Marolt. V kulturnem programu so sodelovali citrarki Katja in Tanja Kokalj, humorist Klemen Košir, Mešana pevska skupina dr. Franceta Prešerna Žirovnica pod vodstvom Irene Kosmač, zborček »Mali planinci« iz vrtca Radovljica pod vodstvom Slavke Praprotnik ob klavirski spremljavi Mateje Praprotnik ter mentorice Jana Dvoršak, Karin Vidic, Metka Perko, Meta Šilc in Simona Vogrinec. Voditeljica slavnostnega večera je bila Alenka Bo-

le Vrabc. Ob tem visokem jubileju smo lahko na naše planinsko društvo vsi skupaj ponosni. Prepričani smo lahko, da bo ob prizadevnih, aktivnih in odgovornih delavcih, kakršne brez dvoma ima, planinstvo tudi v prihodnje ostalo prepoznavno in spoštovano tako v občini in v Sloveniji kot tudi v svetu in bo sposobno nadaljevati plemenito planinsko izročilo tudi v prihodnje.

Ivanka Korošec

Občni zbor PD Križe

Redni letni občni zbor društva je bil letos volilni, podeljeni pa so bili tudi društvene plakete in priznanja PZS za delo v minulem mandatnem obdobju. Udeležba na občnem zboru je bila tako kot vsako leto izjemna, saj je bilo navzočih približno 200 članov. Poleg preostalih gostov se je zboru udeležil tudi tržiški župan Pavel Rupar, ki se je včlanil med simpatizerje društva. Društvo združuje 562 članov (članstvo se povečuje) – ljubiteljev življenja v naravi ter prijetnega medsebojnega druženja. Delovanje društva je usmerjeno v organizacijo rednih mesečnih planinskih izletov doma in v sosednji Avstriji ter Italiji, organizacijo dneva kriških planincev, zimskega pohoda in gorskega teka TRIM ter Junaka Kriške gore, organizacijo šahovskega turnirja, sodelovanja s prijateljskimi planinskimi društvi ter sodelovanja v akcijah, ki jih organizira PZS. Skratka, za vsakogar nekaj, za nekatere pa vse. Želja za naslednje mandatno obdobje je elektrifikacija Koče na Kriški gori ter najti ustrezno rešitev za kočo v Gozdu. Z dobrim gospodarjenjem s planinskimi objekti smo že privarčevali nekaj denarja za elektrifikacijo koč. Prav prijetno je bilo poslušati poročila odsekov o delovanju v letu 2004. Izvedeli smo, da se je 96 članov udeleževalo planinskih izletov in skupaj opravilo 431 pohodov. Izlete vodi 8 vodnikov: Štefan Bukovec, Anton Lavtar, Marko Fabiani, Olga Renner, Petra Mali, Mojca Švajger, Aleša Dolinar

Slavnostni nagrajenci so prejeli priznanja PZS za dolgoletno delo v društvu.
 Tamara Pogačar

in Dragica Štalc. Mladinski odsek, v katerem je včlanjenih 17 mladih planincev, starih od šest do dvanajst let, je bil nadvse dejaven, saj je organiziral 10 izletov, ki so se jih udeleževali tudi starši. Izjemni so bili izlet na Talež, ki ponuja razgled po skoraj vsej Gorenjski, dvodnevni izlet na Vodiško planino ter izlet na bohinjске planine - Blato, Laz in Jezero. Markacisti (Štefan Bukovec, Jože Stegnar, Franci Pavc, Franc Urbanc, Ivo Debeljak in Janez Keršič) so skupaj z delovnimi člani opravili 228 ur prostovoljnega dela na poteh Kriške gore, Tolstega vrha, Male in Velike Poljane ter Psice. Njihovo delo z zanimanjem spremlja dolgoletni načelnik Stane Hočevnar st., ki se ne more več aktivno udeleževati delovnih akcij. Za dolgoletno in plodno delo so bila podeljena priznanja PZS: bronasti častni znak Mirjani Urbanc ter Tonki Zadnikar, srebrni častni znak Štefanu Bukovcu, Marku Fabianiju, Olgi Rener, Antonu Lavtarju ter Jožetu Šturmu in zlati častni znak Danijelu Gradišarju. Društvene plakete pa so prejeli: bronasto Stanislav Ficko, Jože Rehberger ter Bogdan Žnidar, srebrno Marija in Tone Salmič, Franc Urbanc ter Marija in Pavel Erlah. V minulemu letu so bili brez dela le člani častnega razsodišča, saj niso prejeli nobene pritožbe. Planinci pa ne bi bili planinci, če ne bi običnega zbora zaokrožili s klobaso in s plesom (brez aktivnega življenjskega sloga planinec pač ne more).

Ivanka Valjavec

18. zimski pohod na Kriško goro

PD Križe je 30. 1. 2005 organiziralo zimski trimski pohod na Kriško goro, priljubljeno pohodniško točko Tržičanov in okoličanov. Letošnji pohod je bil že osemnajsti. Vremenske razmere so bile idealne, saj je jutranji mraz povzročil »škripanje« pod nogami, opoldanska toplota omogočila prijetno »martinčkanje«, mehko sončnega zahoda pa nakazovala minljivost vsega lepega. Pa tudi tisti, ki so pre-

nočili v koči, so imeli kaj videti: nešteto lučk v dolini in še več zvezd na nebu (kot da bi spali v hotelu s 4 milijoni zvezdic). Udeleženci so prihajali na goro od zgodnjega jutra do poznih popoldanskih ur, vseh je bilo več kot 700, letos pa so vpisali tudi tritisočega obiskovalca, zvestega planinca Joška Božiča iz Otaleža pri Cerknem, ki je v zahvalo dobil uporabno darilo (planinski nahrbtnik, seveda). Tistih, ki so bili na vseh pohodih, je bilo 30. Vsi so se lahko tudi okrepčali z dobrotami oskrbnice Tonke in njenih pomočnic, saj ni zmanjkalo številnih raznovrstnih enolončnic, sladic, kuhane vina, čaja ... Bogate nagrade srečelova so udeležence navdušile, izkupiček akcije pa bo pomagal organizatorju premostiti finančne težave pri napeljavi električne energije iz Gozda do koč.

Ivana Valjavec

Prostovoljno delo še živi

Neverjetno, poreče marsikdo, v današnjih časih to vendar ni mogoče. Pa je, in to v zdravih sredinah, ki jih ustvarjajo pogumni posamezniki, ki znajo pritegniti k sebi potrebne sodelavce. Pa pogledmo, od kod moje navdušenje. Oskrbovanje koč na Kriški gori je povezano s tovorno žičnico, ki že dolga leta dovažja hrano in pijačo za žejne in lačne planince. Ta pa seveda, tako kot vsaka živa ali neživa stvar, oslabi, zboli ali pa se kratko malo poškoduje. Tako se je »naveličal osamljenega življenja« ključni steber tovarne žičnice in se zrušil. Odgovorni so se zelo hitro primerno organizirali; nekaj časa so vsakdanji pohodniki (bolj ali manj odvisni od Kriške gore) pomagali pri prenosu potrebnih artiklov, nato pa so se lotili popravila. Za popravilo so bili potrebni sestavni deli, ki so jih morali prostovoljci zveličati visoko na goro in jih pod strokovnim vodstvom Jerneja Šlibarja pravilno namestiti. Pri tem delu so sodelovali tako še vedno čili in zdravi upokojeanci kot tudi tisti, ki so za to namenili del

svojega letnega dopusta. Seveda to niso edini prostovoljci na tem planetu, saj jih v dobredelnih akcijah sodeluje še veliko, pa vendar si zaslužijo pohvalo in priznanje, saj so ob tem popravilu opravili veliko (200) prostovoljnih ur. Pa tudi vse akcije PD Križe, ki so načrtovane za letos in v prihodnje, bodo izvedene ob pomoči številnih posameznikov, ki razumejo prostovoljno delo kot prijetno dopolnitev vsakdanjika. Hvala vam!

Ivana Valjavec

Po Mozirskih planinah

V enem zadnjih koncev tedna v mesecu listopadu se je mlajša skupina osnovnošolskih planincev iz Ljubecne odpravila na dvodnevno planinsko avanturo po Mozirskih planinah. Za prihod do parkirišča pod Mozirsko kočo je poskrbel avtobus, potem pa je bilo treba zavezati čevlje in premagati prve hribovske ovire. Ni lepšega kot nastavljati se jesenskemu soncu in se smejati tistim, ki se v dolini »kopajo« v megli. Po malici pri Mozirski koči smo šli mimo kapelice po označeni poti na Boskovec, ki sicer ni tako visok, da bi pokukal nad gozdno mejo, a se je z razglednega stolpa videlo vse do najvišjih vrhov Kamniško-Savinjskih Alp in Pece. Vseskozi se je slišalo »večglasno« petje mladih planincev in radovednih pogledov na vse strani ni manjkalo. Skupina se je prek Hleviške planine vrnila na zaslužen kosilo, potem pa smo si z zanimanjem ogledali bližnji botanični vrt. Sončnega vremena kar ni hotelo biti konec, zato smo zbrali še toliko energije, da smo se povzpeli na Medvedjak in občudovali čudovite barve, ki jih je ustvaril sončni zahod. In ker je bilo tako lepo, se nikomur ni mudilo v varno zavetje planinskega doma. Popoldanski sprehod se je tako spremenil v raziskovalno-nočni pohod z lučkami in pravo majhno dogodivščino. Družabni večer se je zaradi utrujenih oči in še bolj utrujenih nog hitro končal, vendar je bilo zjutraj

Rezultati razpisa »Mladi o gorah«

V zadnji številki lanskega letnika Planinskega vestnika smo objavili razpis za najboljši mladinski spis. Prejeli smo skupaj dvajset prispevkov, od tega je bilo nekaj pesmi. Avtorji so vsi še osnovnošolci. Iz nekaj šol smo prejeli po več prispevkov v paketu, največji pa je prišel v obliki glasila Jezerske glavce (planinska skupina Mladi planinski orli). Pet prispevkov smo izločili, ker so bili napisani skupinsko (navedeni tudi starši), tako da je v končni izbor prišlo petnajst prispevkov – trinajst spisov in dve pesmi. Komisija v sestavi Marjan Bradeško, Alenka Veber in Nina Ivanetič je ob prebiranju poleg kakovosti upoštevala tudi starost avtorjev. Delo ni bilo lahko, saj so, četudi mladi, otroci marsikaj zapisali zelo doživeto. Na prva tri mesta so se uvrstili naslednji spisi:

1. V sožitju z naravo ali svobodni let, Katja Maček, 8. razred OŠ Polhov Gradec
2. Planinska pot, Tjaša Štor, 7. razred OŠ Pivka
3. Vzpon na Grossglockner, Nejc Bobovnik, 8. razred OŠ Fram

Za prvo mesto je nagrada praktično darilo iz trgovine z gorniško opremo Annapurna v vrednosti 15.000 SIT, za drugo knjižno darilo Planinske založbe pri Planinski zvezi Slovenije in za tretje enoletna naročnina na Planinski vestnik.

Nagrajene prispevke bomo objavili tudi na straneh naše revije. Prav tako bomo v tem letu objavili še prispevke, ki si sledijo do desetega mesta: Nagradni tabor Monte Rosa (Anja Zamolo), Pohod (Maša Blaško), Planinska pot (Polona Nemeč), Snežnik (Ana Mezgec), Otlško okno in Sinji vrh (Alenka Rotar), Moj planinski pohod (Nika Lemut) in Planinski izlet na Trstelj (Ana Čepirlo).

Marjan Bradeško

spet vse pripravljeno za nove pustolovščine. Obisk čudovite Rastocke planine je bil kot nalašč za nekaj družabno-športnih iger ter novih spoznanj iz planinske šole. Golte, to visoko kraško planoto, so mladi planinci precej dobro spoznali in se za konec zahvalili vremenskim poročilom, ki so uganila, da bo vreme ta konec tedna »lepo«.

Petra Gregorc

Pohod na Čemšeniško planino

PD Zagorje ob Savi je 28. 11. 2004 organiziralo 12. tradicionalni pohod na biser Zasavskega hribovja, Čemšeniško planino. Tokrat smo potek pohoda spremenili. Prejšnja leta smo na startnih mestih (Zagorje, Kisovec, Izlake in Trojane) delili kontrolne listke, letos smo to opustili. Vpis in registracija pohodnikov sta namreč potekala kar na cilju, v domu dr. Franca

Goloba na Čemšeniški planini. Z vremenom smo imeli precejšnjo srečo, saj nas je s svojimi zadnjimi močmi grela sonce. Verjetno je prav to, da je bil krasen dan, prispevalo k temu, da smo našli 260 pohodnikov iz skoraj vseh kotičkov Slovenije. Planinci iz PD Dobrovlje – Braslovče so pripeljali s seboj celo Američana. Bob je bil zelo navdušen nad našo Čemšeniško planino. Tudi naša še precej sveža oskrbnica Helena Kropivšek si ni predstavljala, da bo obisk tako množičen. Zato izkoriščamo to vrstico za opravičilo, če ste mogoče predolgo čakali na postrežbo. Še malo statistike: pohodnikov, ki so bili prvič na pohodu, smo našli 47, na tretjem pohodu (bronasta značka) jih je bilo 34, šesti pohod (srebrna značka) je opravilo 16 pohodnikov, zlato značko za deseti pohod jih je prejelo 5, na vseh dvanajstih pohodih pa je bilo doslej 12 pohodnikov.

Ferdinand Drnovšek

Izlet od Socerba do Ankarana

Januarski izlet (22. 1. 2005) oz. pohod od Socerba do Ankarana sta pripravili in vodili najmlajši vodnici PD Križe, Mojca in Aleša. Da nista od muh, je potrdilo 62 udeležencev, ki so načrtovano pot – konec slovenske planinske transverzale – prehodili v 5 urah. Grad in okolica Socerba ponujata prečudovit razgled na tržaški in koprski zaliv ter deželo refoška. V neposredni bližini gradu je Sv. jama, ki je bila bivališče »mučenca« sv. Socerba in je tudi edina podzemna cerkev v Sloveniji. Jama je globoka 44 m, dolga pa 200 m. Na njenem dnu se pretaka voda, ki se steka v izvire v Dolini na italijanski strani. Tekoča voda segreva jamski zrak, katerega temperatura pade pozimi pod zmrzišče, saj je ta kraška votlina po obliki »ledenica«. Po obisku jame smo se odpravili na pravi pohod proti Osapski dolini z vsem znano vasico Osp. Osp je najstarejša vas v Sloveniji (omenjena je bila že leta 1067), nad njim je mikavno plezališče, v preteklosti pa je bil znan kot pomemben oskrbovalec tržaškega trga z zelenjavo, predvsem z radičem. Iz Ospa smo se povzpeli na 374 m visoki Tinjan z opazno cerkvico sv. Mihaela s košato lipo in TV-oddajnikom, od tam je sledil spust do Škofij, nato malo vzpona do Hrvatinov in končno spust do Ankarana na morski obali. Seveda so nas poleg prekrasnega razgleda spremljale tudi vinske kleti, ki se jim nekateri nismo mogli izogniti, saj so tam doma pravi refošk in prijazni domačini.

Pa še zgodbica o nastanku Krasa:

Ko je Bog ustvarjal svet, mu je na koncu ostalo nekaj kamenja. Da ne bi bilo nikomur napoti, se je odločil, da ga bo vrgel v morje. Vzel je veliko vrečo in ga zbasal vanjo. Temu dogajanju pa je sledil hudič. Bil je nevoščljiv Bogu in ljudem, zato si je mislil: »Čakaj, čakaj, gospod Bog, ti bom pa vrečo pretrgal!« Bog je vrečo vrgel proti morju. Ko je le-

tela visoko pod nebom, se je zlodej pogнал kvišku in naredil vanjo veliko luknjo. Kamenje se je razsulo prav nad našimi kraji. Tako je nastala kamnita dežela Kras.

Tako, prijetni in poučni pohod je minil v prečudovitem vremenu in veseli družini in že smo v pričakovanju naslednjih dogodivščin.

Ivana Valjavec

Tečaj varne hoje v zimskih razmerah

V vodniškoizletniškem odseku PD Nova Gorica smo v zadnjih dveh mesecih leta 2004 in januarju 2005 organizirali in izvedli tečaj o varni hoji v gorah v zimskih razmerah za začetnike in manj izkušene planince. Odziv je bil dober, saj se je teoretičnega dela tečaja udeležilo 28 planincev. Med slušatelji je bilo največ planincev, ki so se že udeležili tečaja varne hoje na zahtevnih poteh v letnih razmerah, ki ga je naš odsek organiziral in izvedel pri Krnskih jezerih junija 2003. Predavanj so se udeležili tudi planinci z naših letnih izletov, ki za ture v zimskih razmerah niso imeli dovolj potrebnega znanja in primerne opreme. Nekaj je bilo tudi planincev iz sosednjih PD. Tečaj smo zasnovali v obliki petih predavanj, ki so potekala ob sredah zvečer v prostorih PD Nova Gorica. Na prvem smo vodniki udeležencem predvsem s sliko (diapozitivi) prikazali oziroma predstavili naravo pozimi ter jih povabili na izlete v času, ko tla prekrije bela preproga. V naslednjih predavanjih smo slušateljem poskušali povedati čim več o opremi, nevarnostih, gibanju, GRS in bivakiranju ter prvi pomoči. Predavatelj smo poiskali kar med našimi vodniki, alpinisti in inštruktorjem. Menimo, da so bila predavanja zanimiva, saj so predavatelji vtakli v »šolsko snov« tudi svoje bogate planinske izkušnje. V januarju smo izvedli pohod s planine Razor proti Voglu. V danih vremenskih razmerah smo vodniki udeležencem predstavili načine hoje v snegu, poudarek je bil na

hoji s cepinom in derezami in zastavljanju s cepinom. Vodniki smo se že pred izvedbo tečaja zavedali, da bo praktičnega dela v predvidenem sklopu tečaja premalo. Pri sestavi načrta izletov za leto 2005 smo si v vodniškem odseku zamislili kar nekaj izletov v zimskem obdobju, ki se jih tudi slušatelji tečaja že udeležujejo. Pri načrtovanju in izvedbi tečaja so sodelovali: Stanislav Jablanšček, Peter Podgornik, Zlatko Koren, David Kravina, Igor Kleč, Simon Gorjup, Toni Glešičič, Tomaž Barbič, Nada Pisk, Polona Campolunghi in Miranda Čotar.

Miranda Čotar

PD Iskra Kranj v letu 2005

V petek, 4. 2. 2005, smo se člani PD Iskra Kranj že šestič zapored zbrali na letnem občnem zboru. Ob tej priložnosti je predsednik društva Emil Sekne na pobudo UO prejel posebno priznanje za svoj osebni prispevek k pozitivnemu in ustvarjalnemu ozračju v društvu.

V zadnjih letih se je dejavnost društva močno razširila. V letu 2003 je bil na pobudo mlajših vodnikov ustanovljen odsek M, ki želi pritegniti mlajše generacije planincev in s svežimi idejami popestriti dejavnost društva. Uvedeni so bili popoldanski izleti, sankanje, zimovanje otrok, plezanje. Skrbno negujemo tudi priljubljene večdnevne izlete, kot so velikonočni, prvomajski, osrednji poletni izleti v tuja gorstva ter ferate, na programu pa so znova tudi štiritisočaki. Društvo že od leta 1988 gospodari s planinsko kočjo Iskra pri Sv. Jakobu nad Preddvorom ter skrbi za bivak pod Kočno. V društvu je v zadnjem času vse pomembnejša aktivnost odseka za informiranje, propagando in kulturo, ki med drugim skrbi za posredovanje objav medijem, obveščanje članov v elektronski obliki, oblikovanje kataloga z letnim programom ter vzdrževanje spletne strani, na kateri so na voljo aktualni podatki o aktivnostih društva. Naslov sple-

tne strani društva je www.planinskodrustvo-iskra-kranj.si. Velika skrb je posvečena izobraževanju članov in vodnikov. Program izobraževanja zajema predavanja ter praktična eno- ali dvodnevna izobraževanja. Teme predavanj so: orientacija, prva pomoč, meteorologija, vrвна tehnika, uporaba tehnične opreme, nevarnosti v gorah. Že tradicionalno pripravljamo dvodnevni tečaj hoje in gibanja v zimskih razmerah, letni tečaj gorništvu ter enodnevni tečaj o osnovah plezanja, v zadnjem času pa smo izvedli tudi turnosmučarski tečaj. Pred izvedbami težjih tur pripravljamo tudi namenska izobraževanja, kot so: priprava na ferate, spusti po soteskah, prečenje ledenikov. Usposabljanje vodnikov zajema utrjevanje pridobljenega tehničnega znanja, seznanjanje z novostmi ter izpopolnjevanje v psihologiji in prvi pomoči. V društvu trenutno deluje 16 vodnikov različnih kategorij; nekateri se izpopolnjujejo s pridobivanjem novih. Skrbimo tudi za pridobivanje novih vodnikov ter za povezovanje z vodniki drugih PD, s katerimi pripravljamo skupne akcije (tabori, zimovanja), občasno pa tudi pomagajo pri vodenju naših izletov.

V okviru izobraževalnega odseka letos že tretje leto poteka fotografski tečaj, od leta 2003 pa deluje tudi fotografska sekcija društva, ki je doslej pripravila že dve samostojni razstavi. Februarja je društvo razpisalo fotografski natečaj za fotografijo leta 2005 s temo Sv. Jakob z okolico. Odprti smo za nove ideje in želje članov društva in jih pri vsakoletnem oblikovanju programa izletov kar najbolj upoštevamo. Letošnji program društva je najboljšejši doslej in obsega več kot 90 različnih izletov, priridev in izobraževanj. Ugotavljamo, da naš program privablja vedno več novih udeležencev, in to nam daje veliko vzpodbudo za delo v prihodnosti. Vabimo vas, da se nam pridružite na naših izletih in izobraževanjih.

Breda Pirc

Kako poznamo naše gore?

Tokrat vam zastavljamo nekoliko drugačno vprašanje. Oglasil se nam je Tomislav Marković iz Zagreba, pohvalil našo revijo, pravilno uganil odgovor na uganko minulega meseca in nam zastavil vprašanje, na katero nismo vedeli odgovora. Poslal nam je sliko dveh okamnelih zaljubljenec iz Julijskih Alp. Mor-da vi veste, kje stojita? Ve kdo kako zanimivost v zvezi s tem naravnim pojavom?

Rešitve pošljite na Uredništvo PV, p. p. 214, 1001 Ljubljana ali na pv@pzs.si.

Rešitev iz marčne številke:

V marčni številki smo objavili sliko Kokrške in Jezerske Kočne, slikanih z grebena zahodno od njiju, z vzpetine Na Križu, kota 2484 m. Pogled je precej nenavaden in prihranjen tistim, ki se odpravijo na ta del grebena po brezpotju. Z markiranih poti Kočne v taki podobi ne vidimo. Pravilno so nam odgovorili Marija Avbelj, Anuška in Benjamin Blaško, Tomaž Dečman, Jure Golob, Samo Jemec, Milan Kambič, Anton Knavs, Vitomil Kržišnik, Igor Lah, Jernej Lasbajer, Luka Lindič, Tomislav Marković, Franc Markun, Milan Okorn, Igor Sterle-Citronček, Janez Šeme, Bor Šumrada in Jože Trpin.

Minuli mesec smo storili krivico našemu zvestemu reševalcu Juretu Golobu iz Selške doline. Tudi on je namreč pravilno uganil, kaj je leta 1937 slikal Janko Ravnik, žal pa ga nismo omenili. Opravičujemo se mu in upamo, da bo ostal naš dopisnik.

Jože Šeme pa je ob januarskem (pre)trdem orehu prav posrečeno, ne da bi se dogo-

vorili, razložil pomen te naše rubrike: »Storžek (Vellacher Turm) je seveda na avstrijski strani meje in ni čudno, da si ga ni nihče upal šteti k ,našim goram', če ga ni zanesljivo poznal z one strani. Ideja, da bi k domačim goram šteli tudi tiste onkraj meje, pod katerimi živi tudi naš rod, sploh ni napačna. Sama uganka pa ni nagradna, torej pravil ni oziroma jih menda ni treba postaviti in zapisati. Le tako naprej, podobnih (stranskih) vrhov je še veliko in možnosti za malo pravilnih odgovorov ali napačne še več! Bistvo igre je gotovo spoznavati naše gore!«

Andrej Stritar

ADVANCED TECHNOLOGY

Plezalne hlače Karibu

- posebni anatomske kroji in trajno elastičen material omogočata neovirano gibanje
- izredno trpežen material Schoeller Dynamic Extreme odlično diha in hkrati dobro ščiti pred vetrom
- 3xDRY obdelava – odbojnost na vodo in umazanijo, hiter prenos vlage iz notranjosti navzven, izjemno hitro sušenje
- antibakterijska in UV zaščita

www.iglusport.si

dynamic

schoeller[®]
Switzerland

3XDRY[®]
a schoeller[®] technology

Prodajna mesta po Sloveniji:
trgovine Iglu šport

plezanje • alpinizem • gornišтво

KARIBU